

keramiske noter 44/2016

22. årgang

Keramikkens Venner

Nina Hole

**1941 † 2016*

Nina Hole sov ind i sit hjem søndag den 21. februar 2016 efter lang tids sygdom. Dermed har keramikken mistet en af de største aktører - ikke blot i Danmark, men på verdensplan. Nina var nemlig en verdensstjerne, uddannet i USA i slut-tresserne og udøvende med talrige udstillinger og ikke mindst qua genren *Fire Sculptures*, skabt af Nina selv i starten af halvfemserne med dramatiske performances, hvor hun udførte store monumentale keramiske skulpturer, som blev brændt direkte på stedet, senest i foråret 2015 på Keramisk Center Guldagergaard.

Nina nåede at glædes over at være tildelt en af de højeste hædersbevisninger i den internationale keramikverden, Honorary Member Award of National Conference of the Education of Ceramic Art, som hun skulle have modtaget her i marts.

Ninas betydning for dansk keramisk kunst er svær at undervurdere. Det var med hende som omdrejningspunkt, at kunstnergruppen Clay Today blev dannet i 1990 af danske og internationale keramikere som skabte store events, der satte keramikken på dagsordenen. Det var denne gruppe som tog initiativet til Danmarks Keramikmuseum i Middelfart, i dag kaldet CLAY.

Nina var blandt initiativtagerne til Guldagergaard i 1997 og hun har spillet en særdeles aktiv rolle her indtil sin død. Det var Ninas idé at skabe et internationalt keramisk center i Danmark, og fra starten rådgav hun sig med sit internationale netværk omkring dannelsen, og ikke mindst visionerne for Guldagergaard.

Hun bragte hele verden hertil, og det er hende, vi kan takke for, at vi i dag har fået et solidt internationalt ry og netværk - hun tænkte konsekvent stort og visionært.

Hendes kongstanke bag etableringen var, at kunst lever og bevæger sig bedst i samarbejde med andre, og at det at arbejde side om side skaber større kreativitet. Kunst stagnerer uden bevægelse. Murer man sig inde i sit eget soloværksted, risikerer man at hænge fast i sit eget speciale. Ikke mindst derfor ville hun skabe et fælles storværksted med alverdens udstyr, ovne, redskaber og værktøj i den ypperste kvalitet, et sted som gjorde det unødvendigt at have alt på sit eget værksted.

En anden vision bag etableringen af Guldagergaard var at bringe folk til Danmark, så de kunne lære noget om dansk keramik, design og kunst, og at danske kunstnere samtidigt kunne inspireres af internationalt anerkendte folk inden for det keramiske fag. Det var også vigtigt for Nina, at centeret ikke kom til at ligge i København, men kunne være med til at skabe dynamik i provinsen. Hun mente, at kreativiteten fik mere plads til at udfolde sig her, og da der ikke var en tradition for keramik på forhånd her i Skælskør - at omgivelserne ville være mere åbne for det.

Hun var meget optaget af centerets fremtid lige til det sidste og med hendes sidste performance i Guldagergaards regi for godt et halvt år siden, blev cirklen sluttet på fornem vis.

Hendes drømme og ønsker for stedet vil vi fortsat efterleve, så godt vi kan.

Nina har været en fantastisk mentor og inspirator, som har sat spor i den internationale keramiske verden - ikke mindst på Guldagergaard. Jeg har lært så uendeligt meget af Nina, og hvor har hun åbnet mine øjne for mange ting.

Mette Blum Marcher

Direktør for Guldagergaard

Jane Reumert

* 1942 † 2016

Midt i det tidlige, smukke forår døde Jane Reumert af en lungelidelse, som havde plaget hende i stigende grad, og dermed afsluttedes et betydningsfuldt virke indenfor dansk og international studiokeramik.

Jane Reumert indtager en fornem position i dansk og international keramik, hvor hun med sit materiale-mæssige og kunstneriske udviklingsarbejde gennem en 50-årig karriere udførte værker, der vidner om hendes skabende, intellektuelle og håndværksmæssigt høje niveau. En søgen mod noget enkelt, noget logisk og først og fremmest naturbåret førte til en række højdepunkter i en produktion, der logisk følger sig i et forløb præget af en fortsat afprøvning af metoder, teknikker og materialer og båret af en sansende, erindrende og abstrakt naturbetagelse.

Jane Reumert fik sin uddannelse på Kunsthåndværkerskolen under Richard Kjærgaards ledelse og blev dermed sporet ind på stentøj og brugskeramik, modelære og dannelse af formsprog. Med skolekammeraterne Beate Andersen og Gunhild Aaberg etableredes efter afgangens 1964 det stadigt eksisterende værksted i Strandstræde, København, og her udførte Jane Reumert en produktion med serier af brugsting i stentøj. Kanderne har en særlig plads i de første års arbejde, hvor Jane Reumert fik succes med en geometrisk, minimalistisk og funktionel bearbejdning af formen på de høje kander og flødekander i ovalt tværsnit med flade, indskårne låg, ligesom hun udviklede stel mv. for Den Permanente og Eslau Keramik.

I store træk kan Jane Reumerts udvikling følges gennem flere etaper fra brugstingene og de unikke skåle af stentøj i 1970'erne til de transparente skaller og skålformer i porcelæn fra 1980'erne og frem til 1990'ernes og de følgende års overbevisende brug af saltglaseret fiberporcelæn.

I kunstnerens jagt på lethed og transparens kom glasfibrer-teknikken pludselig ind i billedet, her var de egenskaber hun søgte som formbarhed, transparens og struktur, og hvor collager af papir, net, tekstiler, farver og skrift kunne støbes ind i materialet, der formedes over individuelle lerkar. De første værker, af kunstneren kaldet 'Keramiske Metamorfoser', blev præsenteret på en udstilling i Nikolaj kirke, København, 1993, og viste den grafiske styrke og spændvidde i Jane Reumerts ornamentik, som metamorfosernes titler i sig selv vidner om: 'Arabisk Musik', 'Skrift', 'Bayeux', 'Visby' og 'Typografisk Parafrase'. I forbindelse med udstillingsgruppen 'Keramiske Veje' på Sophienholm 2009 skabte Jane Reumert trods den krævende proces tre nye metamorfoser, hvor Kunstindustrimuseet erhvervede værket 'Xian' dekoreret med kalligrafi, som Jane Reumert studerede og udøvede gennem en årrække.

De mange års målrettede materialeudforskning resulterede i udviklingen af fiberporcelænet og åbnede mulighe-

den for de værker, som for altid vil være synonyme med Jane Reumert: de æggeskalstynde, svævende 'skaller', hvis sammensmeltning af form og dekoration synes at stamme fra naturen selv. Disse poetiske skaller er sprunget ud af den dybe naturfascination, som var en drivende kraft i hele Jane Reumerts oeuvre. Fremstillingen af skallerne bygger på overformningsteknik og Jane Reumert udførte skaller i stort tal gennem 1990'erne med forskellig ornamentik hentet fra dyre- og planteriget, fra vand og hav og strand. Den skrøbelighed og poetiske kraft, som disse værker udstråler, har åbnet for natur-sansninger og talt direkte til en stor kreds af beundrere.

En nye epoke i Jane Reumerts arbejde begyndte i midten af 1990'erne, hvor anvendelsen af saltovn i forbindelse med glasering og brænding af fiberporcelænet åbnede for nye landvindinger, der resulterede i ultratynde skulpturelle, naturinspirationede værker udført i egen teknik med assistance fra keramikere Anne og Peter Stougaard på Bornholm, hvor Jane Reumert og ægtefællen Bo Bonfils var bosat i en årrække. Parret flyttede i 2003 til København og oprettede værksted i Raadvad, mens Jane Reumert samtidig fortsatte sit udviklingsarbejde på Internationalt Keramisk Center, Guldagergaard med muligheden her for at anvende brændefyret sodaovn.

I glasfiberporcelænet har Jane Reumert skabt unikke værker med meget forskellige strukturer, overfladebehandlinger og dekoration, som vidner om den frygtløse vilje til at nå stadig videre i en materialebåret udtryksfuldhed med fortolkning af de stærke indtryk og den inspiration, kunstneren fandt i alt levende omkring sig, og som hun selv på smukkeste vis inkarnerede. Disse værker vil for altid være indskrevet i den danske keramiks historie fra de årtier, hvor Jane Reumerts keramiske mesterskab udvikledes.

I 1994 tildeltes Jane Reumert som den første den nyindstiftede prestigefulde pris for kunsthåndværk og design 'Torsten och Wanja Söderbergs Nordiska Designpris', en af mange fornemme hædersbevisninger og priser, som kunstneren modtog gennem livet, herunder Prins Eugen Medaljen 1998 og i 2003 Kunstakademiets Thorvald Bindesbøll medalje.

Gennem hele karrieren deltog Jane Reumert i talrige udstillinger nationalt og internationalt, og hendes værker er repræsenteret i betydningsfulde museer i Norden, Europa og USA. I 2003 viste Kunstindustrimuseet, København, en omfattende retrospektiv udstilling af Jane Reumert og Arkitektens Forlag udgav i den forbindelse en stor monografi med titlen 'Transparens'.

Bodil Busk Laursen

Udstillinger hvor og hvornår - Danmark

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Oversigten er at betragte som et udvalg og ikke nødvendigvis komplet for det pågældende udstillingssted. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Inden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

København

Ann Linnemann studie galleri, Kronprinsessegade 51, 1306 København K. Tlf 33 93 35 03. Website: <http://annlinnemann.blogspot.com>.

Køppe Contemporary Objects, Høkerboderne 7, Kødbyen, 1711 København V.

Officinet, Bredgade 66, 1260 København K. Website: www.danskekunsthandaandvaerkere.dk.

→27.08.16 *Top//Bund og omvendt*. Butik for Borddækning, Møntergade 6, 1116 København K. Website: <http://www.butikforborddaekning.dk>.

I udstillingen TOP//BUND og Omvendt har Kathrine Kjeldsen Hansen taget udgangspunkt i det koncept, hun udviklede til og afprøvede ved eventgruppen LerLøjers madevent under Smag Verden på Prags Boulevard i 2013. Eventen var en undersøgelse af hvordan man kan gøre en serveringsdel så lille, at den også kan fungere som spiseredskab. Kathrine Kjeldsen Hansen siger: "Det var inspirerende at opleve hvordan jeg ved at ophæve og udligne et produkts funktion kunne opnå et flere-funktionelt produkt".

→28.08.16 *Gauguins Verdener*. Katalog. Ny Carlsberg Glyptotek, Dantes Plads 7, 1556 København V. Website: www.glyptoteket.dk.

Udstillingen lægger et nyt kapitel til Paul Gauguin (1848-1903) og viser hans eksperimenterende livtag med det såkaldt primitive. Med godt 70 værker, i alle de medier kunstneren arbejdede i, leverer udstillingen både overblik og markante nedslag i Gauguins vidtrækkende livsværk. Udstillingen følger Gauguins vedholdende bestræbelse på at skabe sin helt egen idé om 'det primitive' på tværs af kulturer og geografiske destinationer.

Udstillingen er et eksempel på det enorme potentiale, der ligger i Glyptotekets egen samling. Størstedelen af udstillingens værker er fra egen samling, suppleret med nøje udvalgte lån af både centrale og kuriøse værker fra museums- og privatsamlinger. Med sin klare fortælling og tematiske opdeling dækker udstillingen Gauguins arbejde fra de tidlige år til den sene produktion, ligesom den dokumenterer hans umådelige appetit, når det gælder brug af medier og materialer. Udstillingen samler således både maleri, grafik, tegnekunst, keramik, træskærerarbejde samt sjældent sete eksempler på Gauguins møbel- og smykkedesign.

→28.08.16 *Kunsthåndværkergruppen Atrium*. Nytænkning af plantekrukken. Officinet.

→02.10.16 *Midt i modernismen*. Niels Larsen Stevns og den danske avantgarde. Katalog. Kastrupgaardssamlingen, Kastrupvej 399, 2770 Kastrup. Website: www.kastrupgaardssamlingen.dk

→24.09.17 *Learning from Japan*. Designmuseum Danmark, Bredgade 68, 1260 København K. Website: www.designmuseum.dk.

Designmuseum Danmark satsede fra første færd på japansk kunst til inspiration for dansk kunst og industriel design. Fornem japansk brugskunst gav et iøjefaldende løft til dansk kunsthåndværk i årtierne omkring århundredskiftet. Fascinationen holdt sig gennem det 20. århundrede, og i dag er forbindelsen mellem japansk og dansk design særdeles livskraftig.

Udstillingen præsenterer museets fornemme japanske samling og dansk kunsthåndværk og design med inspiration fra Japan. Alle museets forskellige materialegrupper indgår, heriblandt genstande, der kun sjældent har været udstillet.

12.08.16-10.09.16 *En sort historie i hvidt*. Jørgen Haugen Sørensen. Hans Alf Gallery, Holbergsgade 8, 1057 København K. Website: <http://hansalf.com>. Til udstillingen, "En sort historie i hvidt", har Jørgen Haugen Sørensen selv beskrevet sin udstilling således:

"Denne udstilling er resultatet af to års arbejde, hvor jeg har koncentreret mig om selve måden at bearbejde leret på. Jeg har ladet leret være mere ler end motiv. Alligevel har skulpturens fortælling været vigtig for mig, fordi jeg vil beskrive den situation vi alle befinder os i. Men problemet er, at det vi oplever lige nu og her, ses gennem et slør af skræmmende detaljer, mens det store billede fortaber sig.

Det at sidde og rode billeder frem i mudder har mennesket gjort siden tidernes morgen. Vi har altid skabt billeder af vores tanker og handlinger. - Jeg har villet fortælle en sort historie i hvidt.

Den hvide glasur står i kontrast til motivet, et billede på vores verden, som er voldsom og fyldt med rædsel. Vi ser det, eller aner det, men kan ikke rumme den realisme fra det punkt vi står. Det er hændelser der finder sted rundt om os - og med os, som hænger over os som en sky, i al sin uforståelighed.

Det er denne dobbelthed jeg forsøger at vise ved at lade figurerne stå åbne mellem ler og billede."

25.08.16-17.09.16 *Materialets geometri · Fragmenter af liv*. Udstilling med Heidi Hentze. Ann Linnemann studie galleri. Heidi Hentze undersøger porcelæn og glasur i poetisk foldede værker, der virker som ren magi. Med inspiration hentet i arkitektur og origami udfordrer hun med overlegen

teknisk kunnen den klassiske pladeteknik, materiale og tyngdekraft. Geometriske konstruktioner er sirligt sammensat af papirtynde porcelænsplader.

Heidi Hentze: "Inspirationen til udstillingen er hentet i menneskers skæbne og livsvilkår i min og vores tid. Nyheder, Face-book, venner, familie, hjemmeplejen. Brudstykker er plukket ud, kombineret, associeret og omsat til implicite fortællinger i keramik. Historierne har været mit udgangspunkt, men er ikke afgørende.

Da jeg arbejder med det ubekendte - tyndt porcelæn og kraterglasur - forekommer uventede ting... Fra materialeforskning og cylindere til helt enkle og meget avancerede foldninger af grafiske konstruktioner, analyser af rundelste bygningsværker, sammenstillede installationer og farvers indflydelse på formens geometri. Med faglig viden, tvivl og nysgerrighed søges hen imod en filosofisk og etisk mening i værkerne.

27.08.16-25.09.16 *Silica Visions*. Afgangsudstillingen 2016 fra Danmarks Designskole, Glas og Keramik. Katalog. Rundetårn, Købmagergade 52 A, 1150 København. Website: www.rundetaarn.dk.

22.09.16-22.10.16 *Nordiske nuancer*. Udstilling med Gunhild Rudjord (Danmark) og Nina Malterud (Norge). Ann Linnemann studie galleri. De nordiske kunstnere er inviteret til en udstilling med temaet skandinaviske årstiders farver og natur. Her skabes samspil og modspil mellem kunstnerens værker, nordiske udtryk med hver sin egenart af dekoration- og farveglæde i billedlige, abstrakte mønstre og farvekombinationer på form.

27.10.16-26.11.16 *Kunstgreb - synsbedrag & tankespind*. Peder Rasmussen og Michael Geertsen samt Stephen Bowers (AU), Kurt Weiser og Richard Shaw (USA). Ann Linnemann studie galleri.

Udstilling af danske og internationale mestre i Trompe L'oeil, Leger-de-main og andre billedværker, der relaterer til synsbedrag, trylleri og magi. Her lægges vægt på at skabe en humoristisk udstilling, der seriøst bedrager øjet og ikke forholder sig helt ærligt til sandheden, men sand-synligvis er relativt tro mod det keramiske materiale.

Leger-de-Main = kunstgreb; krumspring, bedrag; ethvert kunstfærdigt trick. Fra fransk 'hurtig på hånden' - bogstaveligt /latin = 'let hånd'.

19.01.17-23.04.17 *Japanomania i Norden 1875-1918*. Bogudgivelse. Statens Museum for Kunst, Sølvgade 48-50, 1307 København K. Website: www.smk.dk. Japansk kunst havde en omvæltende indflydelse på nordisk kunst i perioden 1875-1918. Fra eksotiske geishaer og overraskende naturskildringer til dyrkelsen af en forfinet æstetik.

Påvirkningen fra Japan var især stor for kunstnere som Edvard Munch, Carl Larsson, Helene Schjerfbeck, Vilhelm Hammershøi, Anna Ancher og L.A. Ring.

Maj 2017 Biennalen for Kunsthåndværk og Design 2017.

Øvrige Danmark

Allerød

08.10.16-23.10.16 *Nordsjællandske Keramikeres 45 års jubilæumsudstilling*. Kirkehøvegaard, Kirkehaven 16, 3450 Allerød. Website: www.alleroedkunst.dk. På udstillingen vil 33 af foreningens medlemmer præsentere deres keramiske arbejder fra hverdagens brugsting til skulpturelle udtryk. Desuden vil alle udstillere bidrage med hver et keramisk værk til en temaudstilling med titlen *Fade med kant!* I forbindelse med udstillingen vil der være en butik med salg af mindre keramiske produkter. I udstillingen deltager bl.a. Finn Dam Rasmussen, Mette Harning, Niels Huang, Allan Hytholm, Bjarne Leth Nielsen, Birte Mathisen, Lone Munkgaard, Tine Riegels, Anne Rosengaard Jørgensen og Annelise Staberg.

Birkerød

Birkerød Kunstforening, Birkerød Gl. Præstegård, Stationsvej 32, 3460 Birkerød. Website: <http://birkerod-kunstforening.dk>.

22.10.16-20.11.16 *Maleren Malone Dietrich udstiller sammen med keramikeren Pricilla Mouritzen*. Birkerød Kunstforening.

25.03.17-23.04.17 *Keramikeren Beate Andersen og maleren Poul Esting viser et bredt udvalg af deres værker*. Birkerød Kunstforening.

Bogense

13.08.16-18.09.16 *Fra verdens begyndelse*. Lotte Glob - Nickolai Globe - Beka Globe. Galleri 55, Adelgade 55, 5400 Bogense. Tlf 64 81 33 55.

Broager

→30.10.16 *Kellinghusen – en flække og dens fajance*. Cathrinesminde Teglværk, Illerstrandvej 7, 6310 Broager. Website: www.museum-sonderjylland.dk. Sommerens særudstilling på Museum Sønderjylland - Cathrinesminde Teglværk fortæller om flækken Kellinghusen i Holsten og dens produktion af fajancevarer, der er velkendte i Danmark, Nordtyskland og Sydsverige.

Man kan interessere sig for fajance fra Kellinghusen, fordi man er samler og keramikspecialist. Men man kan også interessere sig for Kellinghusen, fordi det er en charmerende historisk lille by. Lad os straks få det på det rene, at Kellinghusen var en flække. På dansk bruges ordet ofte, som om det betød en meget lille by. Den rigtige betydning har at gøre med byens retsstatus. Flækkerne fandtes i Hertugdømmerne, men ikke i Kongeriget. Det var byer som Højer, Løgumkloster, Christiansfeld, Nordborg og Marstal samt endnu flere i Sydslesvig og Holsten.

Kellinghusen ligger ved åen Stör i nærheden af Itzehoe i Holsten. I perioden 1764 til 1860 var der i alt 6 fajancefabrikker i byen. Fajancen var især populær i 1700-årene som et alternativ til det dyre og sjældne porcelæn. Men de finere kundekredse svigtede efterhånden fajancen til fordel for im-

porteret engelsk stengods og porcelæn, som blev mere almindeligt.

Mange fajanceproducenter lukkede, men Kellinghusen klarede sig, fordi de efter 1800 tilpassede deres varesortiment til den bredere befolkning, og fordi de var en hel klynge af producenter i samme by.

Dronninglund

27.08.17-01.10.17 Udstilling med Heidi Guthmann Birck, Aage Birck, Birgitte Börjeson og Hans Börjeson, Steen Lykke Madsen og Anne Fløche. Katalog. Dronninglund Kunstcenter, Thorup Hedevej 1, 9330 Dronninglund. Website: www.dronninglund-kunstcenter.dk.

Farum

→16.08.16 Japansk keramik · Mariko Wada og Tetsuko Matsuzuka. Galleriet, Farum Kulturhus, Stavnsholtvej 3, 3520 Farum. Website: www.farumkulturhus.dk. Det er Mariko Wadas intention gennem kunsten at undersøge relationer mellem mennesker. Tilsvarende Tetsuko Matsuzuka Jensen, som arbejder med forbindelsen til vores forfædre.

Haderslev

Ehlers-samlingen, Slotsgade 20, 6100 Haderslev. Website: www.museum-sonderjylland.dk. Se samlingen nu - museet er nedlæggelsestruet i disse fattige sparetider!

Haderslev Kunstforening, Det gamle Havnekontor, Jomfrustien 52, 6100 Haderslev. Website: www.haderslev-kunstforening.dk.

29.10.16-27.11.16 Kirsten Holm – Keramik. Haderslev Kunstforening.

25.02.17-26.03.17 Anitta Due (keramik) og Line Gottfred Petersen (glas). Haderslev Kunstforening.

01.04.17-30.04.17 Helle Bovbjerg (keramik) og Mette Mailund Strong (grafik og maleri). Haderslev Kunstforening.

28.10.17-26.11.17 Anne Fløche og Louise Gaarmann. Haderslev Kunstforening.

Hasle

Kunsthøjs Grønbechs Gård, Grønbechs Gård 4, 3790 Hasle. Website: www.groenbechsgaard.dk. Se website for information om udstillinger.

Helsingø

20.08.16→???. Jeff Ibbo. Kulturhuset, Skolegade 43, Helsingø. Website: <https://www.gribskovbib.dk>. Jeff Ibbo (f. 1941) anvender mange forskellige medier i sin kunst, heriblandt tegning, akvarel, oliemaleri og keramiske figurer. Siden begyndelsen af 1970'erne har Ibbo arbejdet med keramik parallelt med maleri og grafik.

Hjørring

Vendsyssel Kunstmuseum, Bechs Klædefabrik, P. Nørkjær Plads 15, 9800 Hjørring. Website: www.vkm.dk.

→28.08.16 Kunstnersammenslutningen Martsudstillingen (1951-1981). Vendsyssel Kunstmuseum.

Udstillingen præsenterer en lang række værker af Kunstnersammenslutningen Martsudstillingens medlemmer, herunder Ejler Bille, Poul Ekelund, Viggo Jensen, Arne Johannesen, Harald Leth, Knud Lollesgaard, Agnete Madsen, Anna Thommesen, Erik Thommesen, Gertrud Vasegaard, Åge Vogel-Jørgensen og Jeppe Vontillius.

10.09.16-20.11.16 Knud Odde: *Luna Convento*.

Katalog. Vendsyssel Kunstmuseum.

Udstillingen med over 100 værker er den første større præsentation af Knud Oddes malerier samt arbejder på papir fra de sidste 16 år. Desuden præsenterer han en række nye keramiske fade, udført på Tommerup Teglværk, samt glasmosaikker fra Per Hebsgaards værksted.

Kolding

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Website: www.galleripagter.dk. Tlf 75 54 09 30.

→19.02.17 Overtryk · Julie Nord, Louise Hindsgavl, Mie Mørkeberg, Nina Saunders og Mette Pryds Helle. Katalog. Trapholt, Æblehaven 23, 6000 Kolding. Website: www.trapholt.dk.

Billedkunstnerne i Overtryk viser os en verden som ligger uden for den polerede perfektionisme. Louise Hindsgavl nyfortolker det klassiske hvide porcelæns motiver til en række fantasiverdener, hvor vi som beskuerer trækkes ind i fastfrosne skrækscener, hvor kroppe er dyriske eller deformerede på bestialsk vis. Nina Saunders spidder småborgerligheden med sine møbelhybrider, hvor hun bearbejder ikoniske møbler og lader dem bule ud, som om de har fået en kræftsvulst eller kvæles i glimtende guld. Julie Nords detaljerede tegninger sætter væsner fra underbevidstheden ind i et drømmeagtigt univers, hvor mennesker og dyr blandes og åndevæsener træder ud af skyggerne. Mie Mørkebergs malerier inviterer beskueren ind i et smadder af en hjemlig atmosfære, hvor alt er brudt sammen og det totale kaos af genstande, snavs og efterladenskaber gestalter selve rummet.

19.08.16-11.09.16 Sten Børsting (keramik) og Per J.K. Pedersen (maleri og grafik). Kolding Kunstforening, Det Gamle Borgerhus, Helligkorsgade 18, 6000 Kolding. Website: www.kolding-kunstforening.dk.

26.08.16-08.10.16 Sten Lykke Madsen. Galleri Pagter. 80-års fødselsdagsudstilling med helt nye keramiske skulpturer - fabeldyr og andre væsener.

07.10.16→?? Dirty go clay band. Udstilling med Mette Maya Gregersen, Louise Gaarmann og Lea Nielsen. Nicolai Kunst & Design, Skolegade 2, 6000 Kolding. Website: <https://nicolai.kolding.dk>.

28.10.16-03.12.16 *Tine Hind og Mariko Wada*. Galleri Pagter.

Krik

→21.08.16 *Peter Brandes "Hyrden og Dåben"*. Særudstilling inspireret af udsmykningen i Hvidbjerg Vesten Å Kirke i Thy. Pakhuset Krik, Krik Strandvej 58, Krik, 7770 Vestervig Thy. Website: www.pakhusetkrik.dk.
Besøg også samtidigt kirkerne i Hvidbjerg, Lodbjerg og Ørum samt Heltborg Museum: Maja Lisa Engelhardt "Påskemorgen i Lodbjerg"

Lyngby

→04.09.16 *Georg Jensen - 150 år*. Katalog. Sophienholm, Nybrovej 401, 2800 Kgs. Lyngby. Website: <http://www.sophienholm.dk>.
Den 31. august i år, er det 150 år siden sølvsmed og billedhugger Georg Jensen kom til verden i Raadvad i Lyngby-Taarbæk Kommune, hvor han boede de første 14 år af sit liv.

Georg Jensens sølv forhandles over hele verden, også i dag. Mindre kendt er måske hans billedhugger- og keramiske arbejder. Udstillingen kommer rundt om hele hans værk.

At eje et Georg Jensen smykke, eller en sølvskål eller lignende, er det samme som at eje en skat. Og hvis man nu ikke selv er den heldige ejer, så kan man jo fryde sig over at kunne bevæge sig rundt i en stor skatkiste på Sophienholm. Fyldt med prægtige eksempler på en enestående produktion, som stilmæssigt starter i skønvirke-tiden og strækker sig over art-deco, frem til funktionalismen.

Middelfart

Clay · Keramikmuseum Danmark, Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: <http://claymuseum.dk>.

20.05.15→ Clay · Keramikmuseum Danmark viser i den mere permanente afdeling "Pragtværker" med de bedste værker fra museets samling af moderne keramik, væsentligst hovedværker fra Erik Veistrups samling. I det nye "Skatkammeret" vises fajance, porcelæn og stentøj fra Den kongelige Porcelainsfabrik, Alumina, Bing & Grøndahl og Royal Copenhagen samt et mindre udvalg fra Hjorth, Ipsen og Kähler fra tiden op til ca. 1940. Derudover et mindre udvalg af porcelæn fra Sévres.

→14.08.16 *Hånden på hjertet - et keramisk fællesskab*. Hans og Birgitte Börjeson. Clay · Keramikmuseum Danmark. Se omtalen af udstillingen i *keramiske noter* 43/2017.

28.08.16→ *Kenneth Marqurt – Keramik med fyr og flamme*. Clay · Keramikmuseum Danmark.

28.08.16-05.02.17 *Sten Lykke Madsen - Slip fantasien løs!* Bogudgivelse. Clay · Keramikmuseum Danmark. *Fra Sten Lykke Madsens (f. 1937) hænder myldrer det nemlig frem med fantasifulde dyrefigurer og frodige kvindeformer.*

Han arbejder som en billedhugger, der med egne ord leger sine skulpturer frem af lerets iboende motiver.

Slip fantasien løs med Sten Lykke Madsen

Når CLAY Keramikmuseum i slutningen af august slår dørene op til udstillingen '*Sten Lykke Madsen – Slip fantasien løs!*' vil et keramiske livsværk ud over det sædvanlige blive præsenteret for publikum.

I 2017 kan den aktivt arbejdende Sten Lykke Madsen fejre sin 80 års fødselsdag og se tilbage på mere end 55 års arbejde med keramikken, hvor han livet igennem har indtaget en væsentlig plads i anerkendte værksteds- og udstillingsfællesskaber. I 1962 tilknyttedes han som kunstner til Bing & Grøndahl og siden Royal Copenhagen. Han er medgrundlægger af den toneangivende udstillingsgruppe *Keramiske Veje* og stadig aktiv udvendende kunstner, der i dag skaber sin keramik på Internationalt Keramisk Center Guldagergaard ved Skælskør.

Baggrunden for både udstillingen og den ledsagende publikation er, at CLAY Keramikmuseum med *Royal Copenhagen Samlingen* råder over på henved 200 værker af Sten Lykke Madsen. I kombination med hans egne værker samt lån fra enkelte dedikerede samlere giver det mulighed for at vise en rig præsentation af en keramikker, som trods anerkendelse både herhjemme og internationalt, endnu ikke er blevet udfoldet retrospektivt i museumssammenhæng.

Ordet 'originalitet' kobler sig på alle måder til Sten Lykke Madsen. Han er født hørehæmmet og har livet igennem omsat sin fantasiverden til fabulerende og meget originale keramiske udtryk. I hans keramik myldrer fortællingerne frem, og der er rig plads til fri fortolkning. Fabeldyr, meterhøje steler med frodige kvindekroppe, øglehoveder, en fiskeformet tekande på hjul og mange, mange andre skabninger er gennem et helt menneskeliv blevet omsat til ler.

Udstillingsforberedelserne har været en spændende rejse ind i Sten Lykke Madsens humoristiske, fabulerende og tankevækkende univers, der ikke mindst i en verden styret fortrinsvist af fornuft og forudsigelighed udgør et frigørende alternativ. Hans formsprog inviterer til 'at lege med' og til 'at gå på opdagelse' i fantasiens verden - velkommen inden for.

Christina Rauh Oxbøll

Museumsinspektør, CLAY Keramikmuseum Danmark

02.09.16 16.00-22.00 *Keramikmarked og åbent hus*. Keramikmarked med 13 professionelle keramikere. Clay · Keramikmuseum Danmark.

02.10.16-15.01.17 *Silica Visions*. Afgangsudstillingen 2016 med keramik fra Danmarks Designskole, Glas og Keramik. Katalog. Clay · Keramikumuseum Danmark.

19.02.17-27.08.17 *Axel Salto · Stentøjsmesteren/Axel Salto · The Master of Stoneware*. Bogudgivelse. Clay · Keramikumuseum Danmark.

Med denne til dato største præsentation af Axel Saltos enestående keramiske livsværk kastes nyt lys over hans særegne position som sublim stentøjskunstner inden for skandinavisk design og kunsthåndværk. Saltos originale formsprog var i modernismens tidlige fase epokegørende, men også i dag vækker hans spirende, knoppe og riflede keramik fascination og forundring langt ud over Danmarks grænser. Udstillingen udfolder hele Saltos keramiske livsværk, fra de første arbejder i porcelæn for Bing & Grøndahl og de tidligste forsøg med stentøjet i 1929 til hans mange frugtbare år på Den kongelige Porcelainsfabrik.

CLAY · Keramikumuseum Danmark råder over én af verdens største samlinger af Saltos stentøj, der tillige har en enestående proveniens, idet de fleste af værkerne stammer fra Royal Copenhagen's unikke samling. Her findes Saltos absolutte hovedværker, men også mere ukendte genstande, som ikke tidligere har været vist, er med på udstillingen. En oplagt mulighed for at gå på opdagelse i Stentøjsmesterens livsværk.

Nykøbing S

→30.09.16 *Glasur – kemi, masse, myte*. Hempel Glas-museum, Annebjerg Stræde 2, 4500 Nykøbing Sjælland. Website: www.hempelglasmuseum.dk.

Årets udstilling "Glasur - kemi, masse, myte" handler om samspillet mellem glas og ler. Udstillingen beskriver tendenser i udviklingen efter 1980 gennem værker af glaskunstnere og keramikere der arbejder frit i forhold til traditionelle skel mellem fag og discipliner i kunsthåndværket. Udstillingen vil vise fantastiske, overdådige og oversanselige glasurstykker som flere af vore internationalt kendte keramikere har skabt, og spændende eksempler på unge glaskunstneres nye tilnærmelser til keramikken.

Rønne

Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikumuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseum.dk.

→25.09.16. *Japansk kunsthåndværk og Jette Löwén Dall*. Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikumuseum. *Jette Löwén Dall arbejder med storytelling, med leret som hovedmateriale. På baggrund af projektet: Princess of Keramos har Jette Löwén Dall lavet udstillingssamarbejde med Royal Copenhagen, et samarbejde der åbnede mange døre og deriblandt døren til Japan.*

"Med mit projekt: Princess of Keramos fandt jeg et sted hvor mine illustrationer mødte keramikken. Jeg skabte ler collager, mine illustrationer blev tredimensionelle og virkemidlerne var glasurerne og leret. Ler i alle afskygninger. Når jeg skaber mine tableauer og installationer, bliver de bygget op som 3D collager og er værkerne udført i ler, blander og brænder jeg ofte flere slags ler typer sammen. Jeg bruger gerne mange forskellige glasurer og i mine seneste værker har jeg brændt

gips med glasurene. Jeg er fascineret af hvad materialerne kan, så derfor eksperimenterer med materialerne, en stor og vigtig del af mit arbejde.

Fortællingen er det vigtigste i mine værker. Jeg holder af, at skabe historier og med Princess of Keramos ville jeg gerne fortælle keramikens historie på en måde, som alle kunne forstå.

Jeg lader mig inspireres af mange ting hverdagen, naturen, bøger, film, eventyr og andre kunstnere og kulturer.

07.10.16-31.12.16 *Udstilling med afgangselever fra Århus Kunstakademi*. Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikumuseum.

Silkeborg

04.07.14→til nedbrudt af vind og vejr. *100 lerkar til Heraklit*. Skulpturparken, Kunstcentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk.

Keramiker Lise Seier Petersen (f 1952) arbejder i dette værk med og mod naturens materialer og kræfter. Leret til de 100 lerkar er brændt ved forskellige temperaturer, så der er opstået forskellige farvevirkninger. Samtidigt eksponeres det opstillede værk for vind og vejr i Kunstcentrets skulpturpark og vil gradvis ændres, til det helt er nedbrudt. Den græske filosof Heraklit er fadder til tesen om, at alting er i forandring.

Skælskør

Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Heilmannsvej 31A, Skælskør 4230. Website: <http://ceramic.dk>.

→20.08.16 *The World in a Pocket - The Match Box Show*. katalog. Guldagergaard. *Have you ever had the world in your pocket? Seen the diversity and distinctive nature of international ceramics art in just a miniature work? That is what you experience with the Matchbox Show; a collection of ceramic art that the wonderful ceramic artist Nina Hole, one of the founders of Guldagergaard, collected from the whole world for her 70th birthday.*

The collection is a wonderful experience and it mirrors both Nina's significant international reputation and Guldagergaard's ability to attract artists from all over the world. Nina Hole was an outstanding ambassador to Guldagergaard, and we are grateful that "CLAY Museum of Ceramic Art Denmark" complied with Ninas dying wish to let the collection return to Guldagergaard.

14.08.16-31.08.16 *Always becoming · Linda Swanson*. Applehouse Gallery, Guldagergaard.

Can fire feel cold? Could air be dense and heavy? And how can we invert or alter our perception of the world? These are some of the questions we have to ask ourselves when confronted with Canadian artist Linda Swanson's work, which is now shown in the Applehouse Gallery.

The exhibition is inspired by the Platonic solids - geometric models, which Plato believed represented the proportional

order underlying the cosmos in all its manifold forms and qualities. There is the tetrahedron representing fire, the hexahedron representing earth, the octahedron representing air, the icosahedron representing water, and the dodecahedron representing aether.

Through the small-scale sculptures, we get the feeling that in spite of our ability to explain the natural world, there is still a certain mystery to how matter changes form, seeming at first to be one thing, then becoming another. These gaps between what we know and what we can't know are at the center of this exhibition and through the forms those gaps are kept open for a while - and all guests are invited to touch.

07.08.16-04.09.16 *Billedhugger Hanne Varming & keramikeren Gerda Østergaard*. Skælskør Kunstforening, Magasinet, Strandgade 14, 4230 Skælskør. Website: www.skaelskoer-kunstforening.dk.

Thisted

18.11.16-18.12.16 *Dansk keramik*. Kunstforeningen Det Ny Kastet, Thisted Gamle Rådhus, Store Torv, 7700 Thisted. Website: www.detnykastet.dk.
Fra det klassiske til mere eksperimenterende udtryk. Fra keramik med fokus på det funktionelle og det formmæssige til keramik, der i højere grad har det skulpturelle, kommunikerende og relationelle som virkemiddel.

Deltagende keramikere: Eva Brandt, Ane Fabricius Christiansen, Louise Gaarmann, Jørgen Hansen, Heide Hentze, Gerd Hiort Petersen, Lone-Lotte Janns, Bodil Manz, Marianne Nielsen, Hans Munck Andersen, Anna Sørensen og Charlotte Thorup.

Varde

31.03.17-14.05.17 *Bjarke Regn Svendsen og Anna Sørensen*. Varde Kunstforening, Varde Kunstforenings udstillingssal, Museet for Varde By og Omegn, Kirkepladsen 1, 6800 Varde. Website: www.vardekunst.dk.

Vejen

21.08.16-19.03.17 *Ingrid Vang Nyman – Pippi fra Vejen*. Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen. Website: www.vejenkunstmuseum.dk.

Aarhus

→11.09.16 *Grayson Perry · Hold your Beliefs Lightly*. ARoS, Aros Allé 2, 8000 Aarhus C. Website: www.aros.dk. *Med en stor solopræsentation på ARoS viser den britiske vinder af Turner Prize 2003 Grayson Perry (f. 1960) for første gang sine underfundige, provokerende og smukke kunstværker i Danmark. Han vil for mange primært være kendt for at være keramikker 'in drag'. Ved første øjekast ligner hans vaser traditionel keramik, men ved nærmere eftersyn ser man provokerende statements, sladderbladsmotiver og frække billeder på vaserne. På udstillingen vises også Perrys kæmpestore vævede vægtepper.*

Foruden keramiske vaser og billedtæpper laver Grayson Perry også skulpturer, raderinger, træsnit, dragter og motorcykler.

Grayson Perry sparker gerne til de hellige køer i den akademiske kunsttradition. Med stor elegance og humoristisk sans undslipper hans værker sig den politiske korrekthed, som truer opfattelsen af, hvad kunstnerisk kvalitet egentlig er. Hos Grayson Perry tages intet for pålydende. En del af historien om Grayson Perry er også hans flamboyante optrædener som cross-dresser og de utallige foredrag, publikationer og fjernsynsoptrædener, som har gjort denne 'trans-pottemager' til en sand kendis i England.

Køppe Contemporary Objects

Bettina Købbe åbner et nyt galleri *Køppe Contemporary Objects* i Høkerboderne 7 i Kødbyen i København. Idéen er, at Galleriet udover at være galleri skal være en formidlingsplatform for skulpturelle objekter, der ligger i krydsfeltet mellem kunst, design og kunsthåndværk.

Bettina Køppe arbejder sammen med en mindre gruppe keramikere og kunstnere, der er optaget af materialets muligheder og den historie, der er forbundet med de traditionelle håndværk og teknikker.

Køppe Contemporary Objects forventer at afholde 4-6 udstillinger om året.

Efterlysning - Møller & Bøgely

Vejen Kunstmuseum arbejder frem mod at præsentere en udstilling om *Møller & Bøgely's keramiske Kunstbrænderi*. Skulle nogen ligge inde med oplysninger om værkstedet, vil museet meget gerne kontaktes på tlf 75 36 04 82 eller email museum@vejenkom.dk.

Efterlysning

Birte Weggerby (1927-1982)

Birte Weggerby var en fascinerende keramikker, der blev en tidlig eksponent for det mere kunstorienterede kunsthåndværk. Vi ønsker at indsamle information om Birte Weggerby, både fra "øjenvidner", venner og bekendte samt indsamle dokumentation fra udstillinger og lignende, hvor hun er beskrevet. Motivationen er at skabe grundlag for en udstilling med Birte Weggerby, eftersom det er væsentligt at få hendes kvaliteter og betydning dokumenteret i sammenhæng. Så har du værker af hende eller beretninger, som kan være med til at dokumentere hendes relativt korte, men omfangsrige keramiske produktion, vil dette blive modtaget med stor begejstring.

Informationer kan mailes til brian@danskkeramik.dk, eller ringe på tlf. 75 79 08 50. På forhånd tak, Inger & Brian Erhardtson, Horsens.

Udstillinger hvor og hvornår - udlandet

ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Oversigten dækker heller ikke alle lande. Oversigten er at betragte som et udvalg og er ikke komplet for det pågældende land. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Inden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Skal man en tur til udlandet, så vil bl.a. følgende websites med gode links til museer eller med udstillingsoversigter kunne anbefales:

www.konstkalendern.se [Sverige]
<http://www.svenskarkultur.arv.se> [Sverige]
www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]
www.keramik-atlas.de [Tyskland]
www.keramikfreunde-keramos.de
www.thefrenchporcelainsociety.com
www.keramik-museum-berlin.de/links.html
www.viaceram.eu [Netværket keramikbyer i Europa].

Nogle af de bedre tidsskrifter indeholder også gode omfattende udstillingsoversigter som bl.a.:

Ceramic Review - www.ceramicreview.com
Neue Keramik/New Ceramics - www.neue-keramik.de

Sverige

Floda

→04.09.16 *Yes please*. Eva Bengtsson. Nääs Konsthantverk, Nääs Slott, Floda. Vid E20 30 km öster om Göteborg. *I norra Halland - i Frillesås, vid vattnet har Eva Bengtsson sin bas. Här finns naturen, stränderna havet och öarna. Här arbetar hon varenda dag när hon är hemma. Eva går mellan husen; bostaden och ateljén, dröjer en stund i trädgården, vandrar med sin kungspudel Madonna och följer vädrets och årstidernas växlingar, hejar på någon. Allt är viktigt för det Eva Bengtsson gör i ateljén.*

En sommarkurs i keramik, i mitten av 1970-talet, förändrade helt Eva Bengtssons konstnärliga uttryck. Måleriet fick stå åt sidan för det nyvunna intresset för att uttrycka sin konstnärlighet i den keramiska processen. Snabbt fick Eva sin egna personliga stil, som också har förändrats i takt med de fysiska möjligheterna att bränna (reduktionsbränning i gasugn) stora arbeten. Idag kan de färdiga verken bli över en meter höga. Detta skapar unika möjligheter för att arbeta med de stora krukorna, som har blivit ett signum för Eva.

Gustavsberg

Gustavsberg Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5, S-134 40 Gustavsberg. Website: www.gustavsbergsporslinsmuseum.se.

→28.08.16 *Stig Lindberg 100 år*. Gustavsberg Porslinsmuseum. *Ända sedan den dag i juni 1937 då den unge Stig Lindberg självsäkert steg in på fabriken i Gustavsberg och erbjöd sina tjänster, är han en av dem som inrett folkhemmet och bringat experimentlusta till porslinsindustrin.*

Mönster som Adam, Prunus och Berså förekommer rikligt i dagens inredningsmagasin och på auktioner. Lindbergs produktion omfattar förutom masstillverkade serviser och serietillverkade keramiska föremål även unikt konstgods, plast, textil och emalj arbeten, inte minst för offentlig miljö.

I Porslinsmuseets utställning samlas konstnärskapet runt ett antal rubriker: Servisporslin, Unikt konstgods, Fajans, Konstgodsserier, Textil, Grafisk form, Industriformgivning, Emaljkonst, Offentlig konst, Bildkonst, Privat, Plagiat samt Stig Lindberg idag.

Som konstnär arbetade Stig Lindberg ofta efter tanken: Varför inte tvärtom? Ett förhållningssätt som inbegriper kreativitetens ständiga ifrågasättande och lust att experimentera.

Porslinsmuseets utställning vandrar under hösten vidare till Japan, där intresset är starkt för keramiker som Stig Lindberg och Lisa Larson. Därefter går den till Västerbottens museum i Umeå.

Göteborg

Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se.

→25.09.16 *Joe Hedlund: Konsten som hem – hemmet som konst*. Röhsska Museet.

Under sommaren 2016 visar Röhsska museet en utställning med Göteborgskonstnären Joe Hedlund (f. 1936). I utställningen kommer delar av konstnärens hem och ateljé att flyttas och rekonstrueras på museet. Sedan 1970-talet har Joe Hedlund inrett sin ateljévåning på ett sätt som bryter mot vårt samhälles ideal om det moderna och funktionella hemmet. Golv, väggar och möbler täcks hos honom av en rikedom av föremål som speglar ett livslångt och passionerat samlande av bland annat asiatisk keramik, folkkonst, svensk allmog och arkeologiska fynd. Konstnären lever tätt in på tingen och låter dem spela rollen av en inspirationskälla för sitt huvudsakligen abstrakta måleri.

Olika sätt att samla. Utställningen med Joe Hedlund ingår i Röhsska museets 100-årsjubileum och är en av flera utställningar under året som knyter an till temat samlande. Museets eget samlande är en institutionaliserad aktivitet som utförs med anspråk på vetenskaplighet och systematik. Det privata sam-

landet är av ett annat slag och bygger ofta mer på personliga intressen och känslor. Föremålen placeras i det privata hemmet också i ett annat och friare sammanhang än vad som är fallet på ett museum, där de oftast inordnas i en historisk kronologi. I fallet med Joe Hedlunds samling av kinesisk keramik liknar den i viss mån det urval av föremål som också finns Röhsska museets samlingar, men i hans hem uppträder de historiska tingarna på ett annat sätt än på museet. Konstnärerna för samman föremålen och låter dem gå i dialog med varandra utan anspråk på att berätta om ett konsthistoriskt skeende. Genom att lyfta fram en konstnärs sätt att samla och leva med en samling vill Röhsska museet ge perspektiv på det samlande som utförs inom museets egna väggar.

03.09.16-25.09.16 *Formverk*. Udstilling med Gurli Elbækgaard Keramik, Lene Hald och Ulrike Ramin Smyckekonst. Lerverk, Postgatan 8A, Kronhusbodarna, S-411 13 Göteborg. Övriga udstillinger, se website: www.lerverk.se.

Sintra, Landsväggsgatan 5, Haga, S-413 04 Göteborg. Website: www.sintra.se.

Hjo

→28.08.16 *Guldkrokens Keramik*. Serviser, spargrisar och guldglasyr. Från hantverk till industri i en västgötsk småstad under perioden 1950-1980. Kulturkvarteret Pedagogien, Torggatan 2, S-544 81 Hjo. Website: www.hjo.se. 1946 startade Guldkroken sin produktion i Hjo. Deras keramik blev en storsäljare på 70- och 80-talet och varumärket kom att bli en av Hjos mer kända produkter som vi fortfarande idag hittar i många svenska hem.

Höganäs

Keramiskt Center, Gärdesgatan 4B, S-263 39 Höganäs. Website: www.keramisktcenter.se.

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganasmuseum.se.

→25.09.16 *Anna R Kinman*. Galleriet, Keramiskt Center.

→08.01.17 *Drejat - En utställning om drejad keramik*. Utställningshallen, Keramiskt Center.

31.07.16 *Keramikauktion*. Höganäs Museum. [Eftersyn 23.07.16-31.07.16].

06.08.16-21.08.16 *Boksläpp/utställning Åke Holm*. Galleriet. Bogudgivelse. Höganäs Museum.

01.10.16-08.01.17 *Ann-Katrin Braf*. Galleriet, Keramiskt Center.

Kvidinge

→28.08.16 *Hertha Hillfon, ett arv att förvalta!* Tomarps Kungsgård, Tommarpsvägen 180, 260 60 Kvidinge. Website: <http://tomarps-kungsgard.se>.

Lidköping

Rörstrand Museum, Fabriksgatan 4, S-531 30 Lidköping. Website: www.rorstrand-museum.se.

→31.08.2016. *Skål*. Jubileumsutställning. Rörstrand 290 år. Rörstrand Museum.

→31.10.15 *Te - En berättelse om drycken och porslinet*. Rörstrand Museum.

Te är en utställning som berättar om den exotiska dryckens intåg i Sverige under 1700-talet och den nya flora av porslinsföremål som dök upp på marknaden bl a genom Rörstrands försorg. Här finns kavalkader av tekoppar och tekannor från 1700-talet fram till våra dagar. Tekannan har även varit ett populärt objekt i konsten och det finns många stora och små exempel på detta i utställningen.

Lund

10.05.15→. *Världen på Kulturen*. Kulturen, Tegnersplatsen, S-22104 Lund. Website: www.kulturen.com. I en stor utställning som sträcker sig över tre våningar i Herrehuset får du möta Kulturens stora samling av keramik från olika delar av världen, tillsammans med många andra föremål som ska förstärka upplevelsen och kunskapen om andra kulturer - masker, bronskärl, textilier och vapen.

Kulturmöten. Utställningen Världen på Kulturen kommer att visa hur Sverige mottagit impulser från omvärlden långt innan dagens globalisering, hur kulturmöten påverkat oss och gjort Sverige till en del av ett större sammanhang. Främre Orienten har tidigt via Mellanöstern och medelhavsområdet påverkat den europeiska kulturen. Kina och Ostasien har påverkat Europa via handel längs Centralasiens sidenvägar och senare genom de Ostindiska Kompaniernas handel över världshaven. Religioner, konstnärliga och vetenskapliga idéer har spridits genom dessa möten. Teknik, kunskap och ömsesidiga relationer har byggts upp.

Marstrand

→25.09.16 *Eva Hild/Entity*. Strandverket Konsthall, Hamngatan 56, 442 67 Marstrand. Website: <http://strandverket.se>

Den engelske författaren Lewis Carroll (1832-1898) beskriver i sagoberättelsen om "Alice i underlandet" från 1865 hur sjuåriga Alice faller ned i ett flera mil djupt kaninhål. Samma sorts hisnande känsla som sagans lilla Alice säkerligen får kan man uppleva då man betraktar Eva Hilds magiska skulpturer med sina till synes oändliga djup, ingångar och variationer. Med handens sensibilitet styr hon vår blick i en svindlande resa genom inre och yttre rymder. Rymder där hon, med lerans speciella egenskaper, kan skapa nya och okända världar. Under resans gång blir vi medvetna om hur vi som betraktare upplever något så ovanligt som tomrummen - det icke-materiella - lika påtagligt som materialet i skulpturen. Må den vara av stengodslera, aluminium eller brons. Balansen mellan det icke-materiella och det materiella är något av Eva Hilds signum och som gör att hon idag kan ses som en av vår tids allra största skulptörer.

Eva Hild är en internationellt verksam konstnär som de senaste åren slagit igenom som en av Sveriges mest framgångsrika

skulptörer. Hild gör framförallt skulpturer i vit eller svart stengodslera men också i brons och aluminium. Hennes handbyggda skulpturer är organiska, non-figurativa former som rör sig mellan inre och yttre rum. Medan de modernistiska skulptörerna ägnade sig åt massa och volym arbetar Hild med strukturer där tomrummet ges större vikt än massan. I verken gestaltas nödvändigheten av motsatser och kontraster, en slags kroppar där närvaro och frånvaro möts.

Eva Hild, född 1966 i Lidköping, men idag bosatt i Sparsör norr om Borås, utbildade sig på Högskolan för design och konst, HDK, i Göteborg 1991-1998. Hon var tidigt på det klara med att tredimensionell form var hennes uttryck och hon framstod relativt snabbt som en av Sveriges främsta yngre keramiker. Men det skulle bli det amerikanska Nancy Margolis Gallery i New York som etablerade Eva Hild som ett världsnamn på den internationella scenen.

The New York Times inflytelserika konstkritiker Roberta Smith skrev 2007 lyriskt om Eva Hilds keramiska mästerverk och det dröjde inte länge förrän Hilds typiska, vita stengodsskulpturer blev välkända inslag när Architectural Digest presenterade celebriteters hem från New York till Hollywood. Eva Hild blev också uppmärksam av namnkunniga skulptörkollegor och hennes verk finns såväl i Tony Craggs som i Antony Gormleys privata samlingar.

Efter närmare 100-talet solo- och gruppställningar över hela världen beslöt Eva Hild att testa sina vingar och att ta sig an det offentliga rummet. Med *Wholly* (2010) – en fyra meter stor aluminiumskulptur – på Stora torget i Borås kom genombrottet. Bland andra uppmärksammade utomhusskulpturer finns *Binär* (2012) utanför Regeringskansliet i Stockholm, *Bulb* (2015) utanför Kungälv stadshus och den, minst sagt, spektakulära *Rubato* (2015) – en sex meter hög, vitmålad aluminiumskulptur – utanför konserthuset på Malmö Live i centrala Malmö.

- Jag fascineras av relationen mellan den inre och yttre verkligheten, dualismen mellan insida och utsida, innehåll och form, intryck och uttryck. Tomrummet är lika mycket del av skulpturen som den fasta materian. Kroppar där frånvaro och närvaro möts. Jag undersöker sakernas tillstånd - öppningar, rörelser och komplexa strukturer. I en långsam arbetsprocess låter jag tankar och ord omformas i ett material.

Strandverkets retrospektiva utställning med det mångtydiga namnet *Entity* visar ett 15-tal större verk som täcker in Eva Hilds hela oeuvre av skisser och skulpturer i stengodslera, aluminium och brons. *Entity* - som kan ses som en "mitt-i-karriären"-utställning är samtidigt en av Eva Hilds största separatutställningar.

Strandverket känner en stor tacksamhet gentemot Eva Hild som under de tre senaste åren arbetat med att förverkliga *Entity*-utställningen och gjort den till den stora upplevelse den blivit. Vi är också stolta över att liksom bl.a. Nationalmuseum i Stockholm, Röhsska i Göteborg, Museum of Fine Arts i Boston, Museum of Arts and Design i New York, Sévres Ceramics Museum i Paris och Museum of Modern Ceramic Art i Japan vara ägare till en äkta Eva Hild - *Irruption* (2014) en triumf i eget majestät ute på Strandverkets borggård.

Motala

Porslinmuseum, Godegårds Säteri, S-591 98 Motala.

Website: www.godegard.se.

Porslinsmuseet inrymmer en av landets största samlingar av svenskt bruksporslin - från ca 1750 till våra dagar. Här är de svenska porslinstillverkarna representerade t ex Rörstrand, Gustavsberg, Göteborg, Gefle, Karlskrona och Lidköping.

Godegård har en mycket förnämlig tradition vad beträffar porslin. Tidigare ägares verksamhet i Ostindiska Kompaniet resulterade i att flera olika porslinsserver, omfattande oerhört många delar, fördes till Godegård. Dessa har dock sedan i olika arvskiften skingrats.

Det porslinsmuseum vi finner på Godegård idag visar 250 år av svensk porslinstillverkning - från 1750-talet till slutet av 1990-talet. Tonvikten ligger på bruksporslin.

Här ges möjligheter till såväl många minnen och glada igenkännanden som studier i kronologi, miljöer och konstnärspresentationer.

Ett föremål, som vi finner i alla svenska hem, är tallriken - det nyttoföremål, på vilket vi sedan generationer tillbaka ätit våra måltider. Vi finner den i varierande utförande hos hög som låg och med den dekor och kvalitet, som användandet krävde och kassan medgav. Den blev en del i mer eller mindre påkostade server. Många, många av dem finner vi här på museet.

Rosersberg

→25.09.16 Kungligt porslin från Rörstrand - Rörstrands porslinsfabrik 1726-2016'. Rosersberg Slott, Website: <http://www.kungahuset.se>.

En unik samling av porslin och keramik från Rörstrand Museum och de kungliga samlingarna under nära 300 år visas på Rosersbergs slott!

Det svenska kungahuset har under Rörstrands 290 år haft många kopplingar till porslin och keramik. Arkitekten Jean-Eric Rehn, en av Stockholms slotts skapare, uppdrogs att rita Rörstrands första egna mönster.

Går vi framåt i tiden var Oskar II en stor samlare av 1700-talsfajans, Prins Eugen gjorde beställningar från Rörstrand till sitt hem på Waldemarsudde. Gustav VI Adolf intresserade sig för Carl-Harry Stålhane's stengods producerat vid Rörstrand och på senare år har Prins Carl Philip medverkat i framtagningen av serien "Svenska Rödlistan".

Stockholm

Kaolin, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Website: www.kaolin.se.

blås&knåda, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Övriga udställningar, se website: www.blasknada.se.

Uppsala Ekeby

→08.01.17 Samling i förvandling – Tema Uppsala. Från Liljefors till Liljefors. Uppsala Konstmuseum, Drottning Christinas väg 1E, S-752 37 Uppsala. Website: www.uppsalakonstmuseum.se.

Keramiska formgivare representerade i utställningen: Gabriel Burmeister (1886-1946), Einar Forseth (1892-1988), Allan Ebeling (1897-1975), Vicke Lindstrand (1904-1983), Anna-Lisa Thomson (1905-1952), Mari Simmulson (1911-2000), Taisto Kaasinen (1918-1980), Ingrid Atterberg (1920-2008), Hjärdis Oldfors (1920-2014), Berit Ternell (1929-), Eva Fahlcrantz (1946-) och Dorothy Clough.

Visby

14.06.14→Tyra Lundgren. Gotlands Museum, Strandgatan 14, S-621 56 Visby. Website: www.gotlandsmuseum.se. Tyra Lundgren (1897-1979) är en av våra mest mångsidiga konstnärer, verksam som målare, tecknare, grafiker, keramiker, glaskonstnär och textilformgivare. Hon var också konstkritiker, skribent och författare. Hon levde och verkade i Sverige, Finland, Frankrike och Italien, med längre resor också i Grekland, Mexico och USA. Hon var pionjär inom många områden och innehade roller som sällan var möjliga för kvinnor i den tid hon verkade.

Norge

→16.10.16 *Japanomania i Norden 1875-1918*. Japansk inflytelse på nordisk konst og design. Bogudgivelse. Kunstindustrimuseet og Nasjonalgalleriet, Universitetsgata 13 og St. Olavs gate 1, Oslo. Website: www.nasjonalmuseet.no. Udstillingen fortsätter i 2017 til Statens Museum for Kunst i København.

This exhibition shows the wide-ranging influence of Japanese art on Nordic art and design around 1900. The exhibition consists of two parts: at the Museum of Decorative Arts and Design we devote our attention primarily to applied art, while at the National Gallery the principal emphasis is on fine art. Japanese art and design had a profound influence in the Nordic countries during the final decades of the 19th century and well into the 20th. After Japan opened its borders in 1854, Japanese objects soon found their way into world exhibitions and famous department stores in Paris and London. It was in these metropolises, around 1860, that this East-Asian culture first had an impact. Internationally, the movement became known as Japonism, or the Anglo-Japanese style.

Japanese art and design were seen as something new, fresh and exciting. The emphasis on asymmetry, simplification and stylisation - combined with a profound respect for the smallest of nature's details - had a liberating effect on artists and designers, who increasingly wanted to consign older styles to history and create something new. Japonism formed a prelude to Nordic modernism.

Finland

Helsinki

Design Museum, Korkeavuorenkatu/Högbergsgatan 23, SF-00120 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi.

Design Museum Arabia, Tavastvägen 135, SF-00560 Helsinki. Website: www.designmuseum.fi. Design Museum Arabia är stängt till oktober 2016.

England

Aldeburgh

Peter Pears gallery, High Street, Aldeburgh, Suffolk IP15 5AQ.

08.09.16-12.09.16 *Points of the Compass - Ruthanne Tudball*. Peter Pears gallery.

15.09.16-21.09.16 *Jennifer Hall*. Peter Pears gallery.

Bath

Beaux Arts Bath, 12-13 York Street, Bath BA1 1NG. Website: www.beauxartsbath.co.uk. Se website for udstillingsinformation.

Bowness-on-Windermere

→04.09.16 Chris Keenan: *stuff i live with; stuff i love*. Blackwell, The Arts & Crafts House, Bowness-on-Windermere, Cumbria LA23 3JT. Website: www.blackwell.org.uk. *For this installation potter Chris Keenan applies William Morris' dictum - 'have nothing in your house that you do not know to be useful, or believe to be beautiful' - and presents a selection of his personal "stuff" which, from being looked at, handled and used, makes his domestic life better. Each piece - from a wooden heart to a bashed tin cup - comes with a brief narrative that illuminates its significance for him.*

Cardiff

→31.08.16 *Anita Besson Bequest*. National Museum Cardiff, Cathays Park, Cardiff, Wales, CF10 3NP. Website: www.museumwales.ac.uk/cardiff.

Anita Besson, who opened her gallery at 15 Royal Arcade in London in 1988 and retired in 2011, died in October of last year. The Derek Williams Trust is the beneficiary of her generous bequest of 20th century ceramics. More than 80 works have been passed to the Trust, who will be placing it on loan at National Museum Cardiff. A selection of highlights from the collection, 40 ceramic works, will go on display in the museum with the full collection of nearly 80 works to be exhibited at the museum in autumn 2017.

Galerie Besson opened in the Royal Arcade in London in 1988 and was the first Bond Street gallery to show ceramics as fine art. The gallery quickly became an international point of reference for the greatest ceramic artists. A champion of contemporary ceramics, Anita Besson was known for her enthusiasm and energy as well as her excellent taste. She built her reputation on exhibiting only work that she loved, not work she felt she ought to show. Between 1988 and the gallery's closure in 2011, Anita Besson showed more than 150 different artists in nearly 250 exhibitions, with many of the potters whose work she showed becoming close personal friends. Most of the works in her personal collection were made by these friends.

The bequest comprises 40 pieces by the significant studio ceramicist Lucie Rie (1902-1995) who was awarded an OBE in 1968 and created Dame of the British Empire in 1990.

Galerie Besson's first exhibition in April 1988 was a solo show of Lucie Rie's work and her work has continued to be the feature of many more prestigious exhibitions. Another major international figure in 20th-century ceramics, Hans Coper (1920-1980), is represented in the bequest with 5 pieces. The rest of this exciting collection is made up of 9 pieces by Ian Godfrey, 4 by Ryoji Koie, 3 by Vladimir Tsvin, 3 by Shiro Tsujimura, 2 by Claudi Casanovas and 1 each from Bernard Dejonghe, Michael Cardew, William Staite Murray, Jacqueline Lerat, Ewen Henderson and Tatsuzo Shimaoka.

East Grinstead

→13.11.16 *Endearing Freaks? The Martin Brothers Potters*. Standen House and Garden, Standen, West Hoathly Road, East Grinstead, West Sussex, England, RH19 4NE. Website: www.nationaltrust.org.uk/standen. Exhibition of ceramics at the National Trust's Standen House and Garden sees the work of the Martin Brothers in a new light. Eccentric and idiosyncratic, the work of the inimitable Martin Brothers potters (1873-1923) has inspired both outright devotion and the raising of eyebrows by critics and collectors. With their distinctive Wally birds, the Martin Brothers have made their mark on the world of antiques, forging their way into the hearts of the British public over Sunday night tea in the Antiques Roadshow.

This mini respective exhibition by the National Trust at Standen, however, takes the debate around these distinctive potters one step further. It proposes that the Martin Brothers were pioneers who shaped the development of British studio pottery.

House Manager, Ben Dale's enthusiasm is infectious: "the sense of mystery, menacing and intrigue is unmistakable. This exhibition celebrates the work of these remarkable craftsmen, looks at what influenced and inspired them and their impact on the development of Art pottery." He quotes Bevis Hillier from Malcolm Haslam's definitive book on the potters: "The Martin Brothers must be considered among the great British artist-craftsmen, not just the endearing freaks they have too often been considered."

To make the case, the exhibition brings together works from the collection at Standen, with loans from UK collections including the Hull Grundy Collection from Ealing Council (previously at the Pitshanger Museum), the Royal Albert Memorial Museum in Exeter, Holburne Museum in Bath, modern day ceramics by Burslem Pottery and historical pieces owned by the National Trust at Blicking Hall and Greenway, amongst others. The public are asked to respond by stacking their comments on boards above a salvaged potter's wheel and to enter a theatrically lit display of Wally birds.

Standen is a fascinating backdrop to all this high pottery drama. An exquisite house, it was designed by Philip Webb (architect and lifelong friend of William Morris) in the 1890s for the Beale family. It is a fine example of Arts and Crafts workmanship with Morris & Co. furnishings and has its own collection of Art pottery. The gardens have been undergoing a dramatic revival in recent years and they play host this Autumn to a newly commissioned contemporary art series with residences by Will Shannon and designer Kaffe Fassett.

The selection of works on show by the Martin Brothers at Standen includes both the recognisable, large scale works, but also smaller, rarely seen vases with intriguing surfaces and glazes. Other works are simply the Martin Brothers at their most esoteric and loveable.

This is a small exhibition but one which captures the brothers' sense of fearless experimentation. Standen's curators are not alone in admiring the eccentric Englishness of their output. The exhibition will be opened by David Battie of the Antiques Roadshow, who said:

"After six months as a porter in the ceramics department at Sotheby's, I still hated pots. Then in came a Martin Brothers Bird Jar - and I was a convert."

"Trying to fire a stoneware kiln was, at best, risky. When the output resulted in only a few perfect pots, you have a Greek tragedy."

"Salt-glazed stoneware, whose claim to fame had formally been as sewer pipes, in the hands of the Southall Three was transformed into objects of humour, beauty and utility".

Edinburgh

15.09.16 kl. 11.00 *Flora Danica in the Royal Collection*. Gallery short talk. Sally Goodsir, Painting Paradise co-curator, explores the history behind this botanically inspired porcelain. The Queen's Gallery, Palace of Holyroodhouse, Edinburgh. Website: www.royalcollection.org.uk.

Harrogate

→11.09.16 *Noble Prospects*. Capability Brown and the Yorkshire Landscape. Mercer Art Gallery, Swan Road, Harrogate, North Yorkshire HG1 2SA. Anna Lambert will have specially commissioned work for the newly revamped shop at the Gallery to accompany this exhibition.

Hatfield

19.08.16-21.08.16 *Art in Clay 2016*. Pottery & Ceramics Festival, Hatfield House, Hatfield, Hertfordshire AL9 5NQ. Website: www.artinclay.co.uk/home/hatfield. 22 years of Art in Clay at Hatfield House, this show has now become one of the most important ceramic events in Europe.

Holt

08.10.16-02.11.16 *Richard Bawden and Richard Batterham at 80*. Bircham Gallery, 14 Market Place, Holt, Norfolk NR25 6BW. Website: www.birchamgallery.co.uk. Paintings, Prints and Pots to celebrate the 80th birthdays of artist Richard Bawden and potter Richard Batterham.

London

Victoria and Albert Museum, Cromwell Road, South Kensington, London SW7 2RL, London. Website: www.vam.ac.uk.

Contemporary Ceramics Centre, Great Russell Street 63, Bloomsbury, London WC1B 3BF. Website: www.cpaceramics.com. Se website for information om udstillingen. Altid et besøg værd. A retail gallery showcasing the best of British studio ceramics in the heart of London

Contemporary Ceramics Centre is the only retail gallery in London specialising exclusively in British Studio Ceramics.

The gallery is a benchmark for current practice in studio ceramics and with an annual exhibition programme and regularly changing display, it is always possible to see and buy a wide range of work from functional tableware to individual collector's pieces.

Erskine, Hall & Coe, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Website: www.erskinehallcoe.com.

Marsden Woo Gallery, 23 Charlotte Road, Shoreditch, London EC2A 3PB. Website: www.marsdenwoo.com.

→21.08.16 *Made in Japan · Kakiemon and 400 years of porcelain.* British Museum, Great Russell St, London WC1B 3DG. Website: www.britishmuseum.org. Celebrate the art of Japanese porcelain making through 15 generations of the Kakiemon dynasty.

2016 marks the 400th anniversary of porcelain production in Japan. It is said to have started in Arita, a town on the southern island of Kyushu near Nagasaki. One of the major styles of porcelain from Arita is known as Kakiemon. The Kakiemon style dates back to the 1670s and was made for a largely European market. It originated with Sakaida Kakiemon I, who learnt the secrets to overglaze enamelling possibly from a Chinese specialist in Nagasaki in 1647. He then introduced this technique to Arita, earning the name 'Kakiemon', which derives from kaki (persimmon) after the orange-red colour of the enamel.

The Kakiemon kiln has continued to produce porcelain for fifteen generations, and today is still modelled on the traditional Japanese early modern workshop system. Succession is based on the principle of iemoto or 'head of the household', the oldest son inheriting and sustaining the brand and workshop. Sakaida Kakiemon XV (b. 1968) is the latest to hold the prestigious title - the fifteenth generation of this famous dynasty. Central to this display is a remarkable film revealing how porcelain is made by Kakiemon XV's workshop today.

Exclusively shot in the Kakiemon kiln earlier in 2016, it brings the creation process to life. Examples of the finished products on display include works made in the Kakiemon kiln over hundreds of years, from an exquisite late 17th-century figurine of a boy on a Go board to a spectacular large dish made by Kakiemon XIV, and an octagonal lidded bowl produced by Kakiemon XV in 2016 specifically for this display. The show also includes examples of European wares made in imitation of the Kakiemon style.

As well as highlighting the importance of continuity across fifteen unbroken generations, the display also shows how Kakiemon XIII and XIV revived the traditional Kakiemon style following the Second World War, but with their own individual twists. Discover how the current Kakiemon kiln, led by Kakiemon XV, is adapting to modern changes in living and dining, while preserving past practices, and get a behind-the-scenes insight into how this compelling porcelain style is created.

→27.08.16 *Bruce McLean Out of Stoke.* Contemporary Ceramics Centre.

The Clay Foundation presents new clay works made by Bruce McLean as part of the British Ceramics Biennial 2015.

Action sculptor - Bruce McLean enjoys a reputation as one of the UK's most original and inventive sculptors. In an extraordinary career which has spanned five decades Bruce's artistic practice includes sculpture, painting, film, and live art. Always lively and restless, resisting pigeon holing Bruce McLean has worked at various points with clay and ceramics, not as a potter but as a sculptor who explores clay and sometimes makes pots.

→04.09.16 *Alison Britton.* Content and form. Gallery 146, Victoria and Albert Museum. *Alison Britton is one of the leading ceramic artists of her generation. She rose to prominence in the 1970s as part of a loosely affiliated group of women potters who had trained at the Royal College of Art, and whose work challenged established traditions. Britton's ceramics took function and ornamentation as subjects to explore rather than qualities to necessarily directly exhibit, an approach to making that shifted the agenda for craft practice.*

Committed to the ceramic container, Britton explores both its formal possibilities and its capacity to hold and communicate thoughts and ideas.

This retrospective of her practice, which follows the gift to the Museum of nine pieces by Britton's long-standing collector and supporter Ed Wolf, is organised around a series of key moments in her career.

Displayed are over sixty works, including a new and previously unseen body of work made in her north London studio.

08.09.16-01.10.16 *'Fool's Gold'* - new work by Adam Buick. Contemporary Ceramics Centre. *'My work explores the human experience of landscape through a single jar form. By incorporating stone and locally dug clay into the Jars I want to create a narrative that conveys a unique sense of place. The unpredictable nature of each jar comes from the inclusions, both in off-centering the throwing and the dramatic metamorphosis during firing. This individuality and tension between materials speaks of the human condition and how the landscape shapes our perception of the world around us. More recently I have been working on clay-based works within the landscape deepening my works connection to the land.'*

29.09.16-27.10.16 *Jennifer Lee.* Erskine, Hall & Coe. *This exhibition of new works will present some of the ceramics which Lee made in Japan alongside works made in London.*

Lee's vessels are traditionally hand-built from flattened coils. She has developed a method of colouring them by mixing metallic oxides into the clay. The mixed coloured clays are sometimes left to mature for years – even decades – before being used.

Since Lee's last show at Erskine, Hall & Coe in 2013, she has spent over five months in Japan, most of which time she worked as a guest artist in residence at Shigaraki Ceramic Cultural Centre. In 2015, she had her first commercial solo show in Japan, and she also exhibited at the Mashiko Museum of Ceramic Art.

Working in Shigaraki gave Lee a new freedom to experiment with different clays and materials. It was there that she first started working in red clay; she also made flat wall pieces and thrown pots in Shigaraki.

The exhibition at Erskine, Hall & Coe will feature hand-built vessels, single and double wall works and drawings. A catalogue accompanying the exhibition will include an essay by Emma Crichton-Miller. The show will be fully illustrated online on the day it opens.

05.10.16-05.11.16 **Richard Batterham: A life in Pots.** Contemporary Applied Arts, 89 Southwark Street, London SE1 0HX. Website: www.caa.org.uk. *A Life in Pots* will explore 55 years of making, in which an engagement with clay and the entire process of potting has sustained and nourished Batterham's practice.

Contemporary Applied Arts is delighted to host a retrospective celebrating the work of Richard Batterham marking his 80th year. *A Life in Pots* will explore 55 years of making, in which an engagement with clay and the entire process of potting has sustained and nourished Batterham's practice. Although rooted in tradition, the work is at the same time fresh and modern, reflecting Batterham's complete integration of life and work. He remains one of Britain's most highly respected studio potters. Selected pieces will be available for sale.

Batterham's pots have a consistency of form and intent, coupled with an aesthetic clarity and sense of calm, which are quite remarkable in our frenetic world. He has created a unique framework for creativity that has much to teach younger artists. Appreciated by collectors across the world, his disciplined, spare and serene pots come into their own through frequent use. They also have a powerful sculptural presence. His forms, glazes and mark-making enhance and transform their surroundings and belong to the present and to the future. But his work also takes us back to early days of studio pottery when it was a truly radical movement, one of the loveliest and most unexpected breakthroughs of British modernism.

06.10.16-29.10.16 'Keramik'. Group show of German potters. Contemporary Ceramics Centre. 'Keramik' is an exhibition of six German potters (Petra Bittl, Gabi Ehrminger, Markus Klausmann, Martin Mohwald, Fritz Rossman, Christiane Wilhelm) who will be showing at CCC for the first time.

03.11.16-29.11.16 'Gete-mono' - new work by Akiko Hirai. Contemporary Ceramics Centre.

"I think my passion toward ceramics is oddly related to my hobby for writing short stories, poems and essays that started in my adolescence. Not that I have shown these to anyone in public at that time. I was an enthusiastic reader especially the stories that are visually descriptive but the type of writing you have to read between lines, to create the scenarios in your mind. My subject was a small pleasure of everyday life, like the smell of early morning air, the feeling of discovering the white moon between trees, the small everyday events that give you a particular sensation.

I chose to make domestic ware because it is constantly used and close to our everyday life. They are always in your view. It is not big expressive art. That is what I like about it and it suits my own aesthetics and expression.

It helps when I make new work if I write a short narrative and make work correspondent to the narratives. I tend to leave small (well, sometimes big) imperfection as a characteristics of my work. Imperfection works like a metaphor, not describing everything but partly and leaving space for readers' imagination.

What comes next is completely unknown. My work style is flexible and depending on my experience and stage of life."

28.11.16-14.12.16 **London Potter Anually Exhibition of Ceramics.** Morley Gallery, 61 Westminster Bridge Road, London SE1 7HT. Website: www.londonpotters.com.

Showcasing new works of 90 members of the Society, it offers a kaleidoscope of styles, materials and subjects. The exhibition hosts both established makers as well as newcomers, there are prices suitable for most pockets.

Norwich

→28.08.16 *Inspired by Mannington.* Udstilling med deltagelse af bl.a. Ruthanne Tudball. Mannington Hall, Norwich, Norfolk NR11 7BB. Exhibition with new work from Ruthanne Tudball. Ruthanne will be showing a new piece made of metal and ceramic a giant birdbath.

Oxford

Oxford Ceramics Gallery, 29 Walton St, Oxford OX2 6AA. Website: www.oxfordceramics.com.

29.10.16-30.10.16 **Craft Potters Association Autumn Fair 2016.** St. Edwards School, Woodstock Road, Oxford, Oxfordshire OX2 7NN. Website: www.oxfordceramicsfair.co.uk. More than 60 of the UK's leading potters will be exhibiting and selling their ceramics at the Oxford Ceramics Fair 2016.

Visitors will be able to meet the country's leading potters, buy their work, and watch a full programme of demonstrations and lectures covering many aspects of studio ceramics creation and production. Click here for details of demonstrations and talks.

Potters have to be selected for the event by a CPA-appointed panel, which judges them solely on the quality of their work. The Fair is presented by the Craft Potters Association (CPA), now in partnership with the Ashmolean Museum of Art and Archaeology.

Ruthin

Ruthin Craft Centre, Centre for Applied Arts, Park Road, Ruthin, Denbighshire, Wales LL15 1BB.

Website: www.ruthincraftcentre.org.uk. See website for yderligere udstillingsinformation.

01.10.16-27.11.16 *Earth, Fire and Salt · Pots by Micki Schloessingk*. Ruthin Craft Centre. See yderligere information om udstillingen under Swansea.

St. Ives

Leach Pottery, Studio & Museum, Higher Stennack, St Ives, Cornwall TR26 2HE. Website: www.leachpottery.com.

→28.08.16 *Trevor Corser – 40 years a Leach Potter*. Katalog. Cube Gallery, Leach Pottery, Studio & Museum. *Trevor Corser was the longest serving member of the Leach Pottery. Born in Oldham in 1938, he arrived in St Ives as a fisherman with no thoughts of becoming a potter and could not have imagined his future involvement in an artistic legacy so important to 20th century ceramics.*

Corser began work for Bernard Leach in 1966, packing pots for transit and mixing clay. Over the years he went on to learn the skilled craft of a production potter, making the Pottery's iconic standard ware and becoming one of the last to remain here until the Pottery's closure in 2005. Having studied under Bernard Leach, he worked for many years alongside William Marshall and himself became mentor to subsequent Leach apprentice potters. Known for his uncomplicated, functional pots and distinctive glazes, Corser grew to be an acclaimed studio potter in his own right and spent his life making pots firmly within the Leach tradition, many of which are now found in collections all over the world.

The exhibition includes works, which trace the timeline of his professional life at the Leach, as well as pots and artefacts from his personal collection, which give a fascinating insight into the man, his life and interests.

Stoke-on-Trent

The Potteries Museum & Art Gallery, Bethesda Street, City Centre, Stoke-on-Trent ST1 3DW. Website: www.stokemuseums.org.uk.

Wedgwood Museum, Wedgwood Drive, Barlaston, Stoke-on-Trent, Staffordshire ST12 9ER. Website: www.wedgwoodmuseum.org.uk.

23.09.17-12.11.17 *British Ceramics Biennial 2017*. The Original Spode Factory Site, China Hall, Spode Kings-

way, Stoke-on-Trent ST4 1JH. Website: www.britishceramicsbiennial.com.

Swansea

→04.09.16 *Earth, Fire and Salt · Pots by Micki Schloessingk*. Mission Gallery, Gloucester Place, Maritime Quarter, Swansea, Wales SA1 1TY. Website: www.missiongallery.co.uk. *Micki Schloessingk makes wonderful pots for us to use and enjoy everyday.*

She has created and developed Bridge Pottery in the small village of Cheriton on the Gower peninsula in south Wales. It is here that Micki has made her range of thrown and hand-built pots since 1987. With a large wood- red kiln, gallery and studio, Bridge Pottery is a dynamic and inspiring place to be.

Micki's pots are beautifully and skillfully realised. Many years of care and experience come to bear on these well-designed pieces that are a joy to use and a delight to live with. Much of Micki's work is thrown on the wheel. Micki also enjoys hand-building pieces, such as her slab dishes with feet. All the work is wood-fired and salt-glazed. These are exciting processes in themselves and ones that dramatically illustrate the unique character of Micki's hand-made pots.

Earth, Fire and Salt is a chance for us to appreciate and share Micki's work with new audiences as it tours to venues across Wales. Earth, Fire and Salt is accompanied by a variety of engagement activities.

Swindon

21.09.16-28.01.17 *From Where I'm Standing · ceramics*. Swindon Museum and Art Gallery. Bath Road, Swindon, Wiltshire, UK, SN1 4BA. Website: www.swindonmuseumandartgallery.org.uk. *Featuring work by some of the finest ceramicists in the West Country, including Sarah Purvey, Jo Taylor and Sasha Wardell.*

This is an exciting, inspiring and informative exhibition which provides a new perspective and context for the Swindon Collection and that overturns expectations about ceramics.

Jo Taylor and Sasha Wardell, they have been invited to show their art alongside a work of their choice from the Swindon Collection of modern British art.

Swindon's important collection of modern art, featuring Lucien Freud, Ben Nicholson, Howard Hodgkin and Maggi Hambling includes a ceramic and sculpture collection with works by Hans Coper, Lucy Rie and Ian Hamilton Finlay.

Uppingham

Goldmark Gallery, 14 Orange Street, Uppingham, Rutland LE15 9SQ. Website: www.goldmarkart.com.

Waddesdon

Waddesdon (Manor) Plant Centre, Queen Street, Waddesdon, Buckinghamshire HP18 0JW. Website: www.waddesdon.org.uk.

→23.10.16 *Kate Malone at Waddesdon*. Waddesdon (Manor) Plant Centre. *Kate Malone, one of the UK's leading ceramic artists, has created a collection of new work inspired by the gardens and collections at Waddesdon, the Rothschild property in Buckinghamshire.*

The exhibition will feature artwork inspired by the landscape, gardens, architecture and the people that have been a part of Waddesdon over the years. Particular reference will be made to the wonderful decorative details in the collections, including Waddesdon's important collection of French eighteenth century Sèvres porcelain and intricate passementerie: elaborate tassels, braids and fringing.

The exhibition forms part of the Contemporary at Waddesdon initiative, commissioning artists to respond to the place and its collections whilst encouraging them to experiment and push the limits within their practice. Kate's residency and preparation has included research in the collection, the gardens and in the Waddesdon archive. The colourful pieces inspired by nature and life at Waddesdon will have a wide appeal.

Kate Malone: "I will cover new ground in this exhibition by working with new clay-types and creative techniques. The show will be a visual feast, bountiful ceramic sculptures that interpret many aspects of Waddesdon's history. I aim to capture the very essence of Waddesdon through displaying a host of artworks which represent the land, farmers, builders, gardeners, and people who have worked and lived there."

28.09.16-05.10.16 *An Encounter with Ceramic Artist Kate Malone*. Waddesdon (Manor) Plant Centre. *Discover what inspired Kate Malone in the Manor and Eythrope Gardens, and see the exhibition with Kate herself.*

Wardlow Mires

10.09.16-11.09.16 *Wardlow Mires Pottery and Food Festival*. Three Stags' Heads, Wardlow Mires, Derbyshire, England, SK17 8RW. Website: www.potsandfood.co.uk. *A celebration of the Table with over 50 renowned potters, quality food producers and much more. This is the 5th year of the festival. Held by Geoff and Pat Fuller both potters themselves.*

Bevere Gallery, Bevere Lane, Worcester, Worcestershire WR3 7RQ. Website: <http://beveregallery.com>. See website for yderligere udstillingsinformation.

York

York Art Gallery, Exhibition Square, York YO1 7EW. Website: www.yorkartgallery.org.uk. *CoCA highlights and celebrates our collection of British Studio Ceramics, which is the largest and amongst the most important in the UK and covers the entire British studio ceramics movement.*

Formed mainly of large gifts from significant private collectors, it retains the unique personality, passions and obsessions of its creators, providing an insight into the socio-economic development of the British studio ceramics movement.

The collection is supported by extensive and fascinating archives, as well as historical collections of ceramics which date back to prehistory.

CoCA is housed in two beautiful new gallery spaces on the first floor of York Art Gallery and will present changing exhibitions and displays, new acquisitions, and commissions.

Tyskland

Bamberg

→23.10.16 *Munterkeit, Kraft und Wohlbehagen · Bierkrüge aus drei Jahrhunderten*. Sammlung Ludwig. Obere Brücke 1, D- 96047 Bamberg. Website: <http://museum.bamberg.de/sammlung-ludwig-bamberg>. *Eine Ausstellung zum 500. Geburtstag des Bayerischen Reinheitsgebots. Bierkrüge aus drei Jahrhunderten zeugen vom Genuss und der Wertschätzung des Getränks. Materialien, Formen, Fassungsvermögen und Gestaltung erzählen viel über das Volksgetränk und Grundnahrungsmittel. Zu sehen in einem der schönsten Gebäude der Welt, das als Schatzkästlein die Sammlung Ludwig Bamberg - Fayence und Porzellan mit barocken Kostbarkeiten rund um die Tischkultur des 18. Jahrhunderts birgt.*

Berlin

Bröhan-Museum, Schloßstraße 1a, D-14059 Berlin (am Schloß Charlottenburg), Website: www.broehan-museum.de. 1. Mittwoch im Monat freien Eintritt. *The collection at Bröhan-Museum includes applied arts and fine art from the end of the 19th century until the start of the Second World War. It is divided into three areas: of international significance is the collection of art nouveau, providing a truly representative overview of the art of this period. In the collection area of art deco and functionalism, the museum has outstanding examples of modern design from the 1920s and 1930s, from exquisite individual pieces to items that went into serial production. An extensive collection of paintings and prints from the Berlin Secession completes the museum's holdings.*

The art nouveau collection is the heart of Bröhan-Museum. It shows the various national incarnations of this movement, for example, the English arts and crafts movement, French art nouveau, German and Scandinavian Jugendstil, and the Viennese Secession. The museum owns outstanding works by Hector Guimard, Eugène Gaillard, and Louis Majorelle, and significant ensembles of work by Henry van de Velde, Peter Behrens, and Alfred Grenander. The porcelain collection is especially rich, featuring works from the most important German, French, and Scandinavian manufacturers, including Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin, Meissen, Royal Copenhagen, Manufacture Nationale de Porcelaine de Sèvres and the porcelain makers Rörstrand and Bing & Grøndahl. The glass art of art nouveau is represented by works by Emile Gallé, Daum Frères et Cie. and Johann Loetz Wwe.

Art Deco. Bröhan-Museum possesses first-class holdings of French art deco furnishings, including several designs by Jacques Emile Ruhlmann, but also significant works from the

designers *Dominique and Süe et Mare*. In the realm of metalworking, the collection includes iron pieces by *Edgar Brandt* and silver by *Jean Puiforcat* and *Tétard Frères*. German art deco is featured with ceramics from *Hael-Werkstätten* and metal work from the *Reiman-Schule*.

Functionalism. *Functionalist approaches to design can be found early on around Deutscher Werkbund, represented by works by leading members like Richard Riemerschmid, Bruno Paul, Hermann Gretsch, and Wilhelm Wagenfeld. A rare piece of furniture by Gerrit Rietveld brings the collection towards the constructivist design of the De Stijl group.*

Kunstgewerbemuseum, Matthäikirchplatz, D-10785 Berlin. Website: www.smb.museum.

Galerie Theis, Schustehrusstraße 15, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.galerietheis.de.

KPM Welt, KPM Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin GmbH, Wegelystraße 1, D-10623 Berlin. Website: www.kpm-berlin.com.

→15.08.16 *Alles neu? Keramik in Deutschland 1918-1933*. Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

→11.09.16 *Deutschland gegen Frankreich · Der Kampf um den Stil 1900-1930/Germany versus France · The struggle over style 1900-1930*. Bröhan-Museum. *Germany versus France: an explosive match. In 2016, we think primarily of sport events, but in the early twentieth century the two countries met on the battlefields of Europe. In matters of art and style, the relationship between the two countries was also shaped by a mutual competition. How do we want to live? What things do we want to surround ourselves with? And what is good style?*

From Jugendstil or art nouveau around 1900 through the art deco of the 1920s and functionalism, different concepts of living and dwelling were developed in the two countries that perhaps represented a reaction to the ideas from the other country. This exhibition compares German Jugendstil and French art nouveau and explores the exaggeration of these stylistic struggles in the 1920s. The range stretches from École de Nancy with its excessive ornamentation to the minimalist type and machine furniture of Deutscher Werkbund, the elegant luxury of objects of French art deco to the functionalist forms of New Frankfurt. Furniture and design objects from Germany and France enter into a dialogue with one another and illustrate the relationship between the unequal neighbours marked by artistic exchange and national competition.

In addition to pieces from the Bröhan-Museum collection that have not been exhibited for some time, the exhibition also presents numerous new acquisitions, gifts, and long-term loans. Works by August Endell, Willi Baumeister, Hans Christiansen, Joseph Maria Olbrich, Louis Majorelle, René Lalique, Alfons Mucha, Ludwig Mies van der Rohe, Henry van de Velde, Mar-

cel Breuer, Le Corbusier, Jean Emile Puiforcat, Jean Prouvé and many others are shown.

Braunschweig

→24.07.16 *Lotte Reimers. Keramiken aus 50 Jahren*. katalog. Städtische Museum Braunschweig, Haus am Löwenwall, Steintorwall 14, D-38100 Braunschweig. Website: www.braunschweig.de/kultur/museen. *Seit nunmehr 50 Jahren baut Lotte Reimers ihre archaisch anmutenden „Töpfe“. Sie formt mit der Hand, verzichtet auf die Töpferscheibe. Urformen werden unermüdlich variiert: Zylinder, Kuben, Halbkugeln, Kegel, die zu Bechern, Schalen, Vasen, oder schlicht zu „Gefäßen“ und „Gebäuden“ mutieren. Gelegentliche Abdrücke von Ammoniten im Schalenboden wirken, als seien sie archäologisch aus Erdschichten freigelegt.*

Der Form ebenbürtig ist die Glasur. Experimente mit unterschiedlichsten Erden, Erzen oder Aschen geben im Zusammenspiel mit dem verwendeten Ton und in Abhängigkeit der Brenntemperatur jedem Stück seinen eigenen Charakter.

Bürgel

Keramik-Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

→28.08.16 *Walter-Gebauer-Keramikpreis 2011-2015*. Preisträger und Erwerbungen. Keramik-Museum Bürgel. *Seit 1995 wird der Wettbewerb jährlich ausgelobt und der Preis während des Bürgeler Töpfermarktes vergeben. Mit dem einzigen mitteldeutschen Keramikpreis sollen Keramiken in hoher handwerklicher Qualität und mit besonderem gestalterischen Anspruch gewürdigt werden. Dabei werden die ideenreiche Umsetzung der thematischen Vorgabe und die Anwendung traditioneller keramischer Techniken ebenso anerkannt wie die Suche nach erweiterten Ausdrucksformen in der Keramik.*

11.09.16-01.03.17 »Mittelalterliche Töpfereien in der Jenarer Vorstadt«. Keramik-Museum Bürgel.

Creußen

→30.10.16 *Creußener Steinzeug als Spiegel der höfischen Gesellschaft im 17. Jahrhundert*. Krügemuseum der Stadt Creußen, Am Rennsteig 8, D-95473 Creußen. Website: www.kruegemuseum.de. *Creußen war einer der wenigen Orte Bayerns, an dem Tonvorkommen in Steinzeugqualität vorhanden war. Die formale und technische Qualität, wie sie im oberfränkischen Creußen im 17./18. Jahrhundert erreicht wurde, war in ihrer Art einmalig.*

Der Scherben weist eine braune Oberfläche auf. Darüber hinaus kamen plastisch aufgelegte Dekore mit unterschiedlichen Motiven und farblich auffallendes buntes Email zur Anwendung.

Deidesheim

03.09.16-25.09.16 *Lotte Reimers neue Keramiken - Werkschau 2016*. Archiv-Atelier-Ausstellung, Stadtmauergasse 17, D-67146 Deidesheim. Website: <http://www.lottereimers.de>.

Dresden

Staatlichen Kunstsammlungen Dresden, Porzellansammlung, Zwinger, Sophienstraße, D-1067 Dresden. Website: www.skd.museum.

Duingen

Töpfermuseum Duingen, Töpferstrasse 8, D-31089 Duingen. Website: www.toepfermuseum-duingen.de.

→28.08.16 *Gabi Ehrminger, Polierte Unikate aus dem Holzbrand*. Töpfermuseum Duingen.

Meine Keramik ist aus rotem oder weißem Ton doppelwandig an der Scheibe gedreht. Die geschlossenen Formen nehme ich als Untergrund für das Farbspiel des Feuers. Mit dem Polieren meiner Keramik beginne ich, wenn diese im lederharten Zustand ist. Die Oberfläche verdichte ich hierbei so lange mit glatten Steinen immer wieder, bis sie lufttrocken ist und schon vor dem ersten Brennen diese samtige Glätte aufweist. Nach einem Schrübrand bei 900° C erfolgt der Holzbrand. Hierbei werden die einzelnen Stücke zusammen mit Brennmaterial (Holz, Hobelspäne, Pflanzenteile, etc.) im Ofen aufgeschichtet. Nach dem Zumauern wird dieser entzündet, Während des Brandverlaufes über 8 bis 12 Stunden entsteht durch Steuerung der Luftzufuhr oxidierende oder reduzierende Atmosphäre im Ofen die zusammen mit der Anordnung der Keramik das Farbspiel erzeugt.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Schulstrasse 4, D-40213 Düsseldorf. Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→07.08.16 *Glück auf! Der Bergbau und das Weiße Gold*. Die Sammlung Middelschulte. Hetjens-Museum.

→31.10.16 *Tönerne Schätze der Anden*. Keramik der Inka und ihrer Vorgänger. Studioausstellung. Hetjens-Museum.

Als der spanische Konquistador Francisco Pizarro 1532 mit seiner Besatzung Peru erreichte, traf er auf eine geheimnisvolle Hochkultur - die Inka. Sie verehrten den Sonnengott Inti und Raubtiergottheiten, schufen beeindruckende Bauwerke wie die Bergstadt Machu Picchu und die Hauptstadt Cuzco. Erschienen die Inka Pizarro wie die uralten Machthaber der Andenregion, war ihr Imperium in Wahrheit kaum älter als 100 Jahre. Erst im 15. Jahrhundert hatten sie entlang der Anden zahlreiche Kulturen von Kolumbien bis Chile unter ihre Herrschaft gebracht. Über ein Jahrtausend reichte dagegen bereits die Geschichte dieser Vorgängerkulturen zurück, die nun in dem gewaltigen Inkareich aufgingen. Eng miteinander vernetzt und dennoch von regionalen Unterschieden geprägt, stellten sie in der Andenregion beeindruckende Kunstwerke aus Gold, Textilien und Keramik her.

Ob als Porträt-darstellung, Opfergefäß oder Kinderrassel: Keramik war als Ritual- und Alltagsgegenstand der südamerikanischen Kulturen allgegenwärtig. Sie gibt Aufschluss über Schamanenkult und Essgewohnheiten, bezeugt Hierarchien und Grablege. Die Ausstellung zeigt außergewöhnliche Stücke der Inka-Kultur und ihrer Vorläufer sowie Leihgaben aus Privatbesitz, die zum ersten Mal der Öffentlichkeit präsentiert werden.

05.11.16-26.02.17 *Schätze aus dem Moskauer Museum Kolomenskoje*. Hetjens-Museum.

Eichenzell

Museum Schloss Fasanerie, Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Website: <http://www.schloss-fasanerie.de>. *Schloss Fasanerie beherbergt eine permanente Porzellanausstellung im Untergeschoss des Nordflügels. Hier sind Schätze präsentiert, die man sonst nur in einem ausgewiesenen Porzellan- und Keramikmuseum erwarten würde. Tafelgeschirre verschiedenster Art, Figuren, Möbel- und Kamindekorationen entführen den Betrachter in die Welt des „weißen Goldes“. Leider ist in der Saison 2016 die Porzellansammlung aufgrund von Restaurierungsarbeiten nicht zugänglich.*

Eisfeld

→14.08.16 *Sinnlich und Zerbrechlich - Frauen und Porzellan*. Museum im Schloss, Marktplatz 2, D-98673 Eisfeld. Website: www.stadt-eisfeld.de. *Gezeigt werden figürliche Frauendarstellungen des 18. bis 21. Jahrhunderts. Dabei kommt es weniger auf persönliche ästhetische Maßstäbe für den perfekten Frauenkörper aus Porzellan an, denn sinnliche Porzellandarstellungen lassen sich nicht vermessen, es gibt keinen Body Maß Index für Sinnlichkeit und dem Betrachter werden oft die angezogenen Porzellanfrauen wesentlich sinnlicher erscheinen als die unbedeckten. Es ist vielmehr die Geschichte der Frauendarstellung in der Kunst gekoppelt an den Werkstoff Porzellan.*

Die Ausstellungsstücke reichen von erotischen Darstellungen auf Alltagsgeschirr über Tänzerinnen und jeweiliges Modeporzellan bis zu Teepuppen, von Thüringer Porzellanplatten kunstvoll bemalt mit Frauendarstellungen Alter Meister bis hin zu Silhouetten auf Broschen oder Porzellantafeln. Unabhängig davon, dass auch die Idealvorstellung des weiblichen Körpers einem kulturhistorischen Wandel unterliegt, wird in der Ausstellung klar, dass die Begrifflichkeit irgendwo zwischen der Kleidergröße M und einer „Rubensfrau“ liegt. Wer allerdings in der Ausstellung nach ausschließlich übergewichtigen Frauendarstellungen sucht, wird enttäuscht sein.

Es finden sich je nach Herstellungszeitraum, Figur, Gefäß, Porzellanplatte oder Größe und Ausfertigung alle Typen von weiblichen Darstellungen im Zusammenspiel mit dem Material Porzellan in dieser Ausstellung. Porzellan ist und bleibt ein Werkstoff, den man nur mit einem hohen Erfahrungswissen meisterlich beherrschen kann. Weibliche Porzellanfiguren waren zunächst entweder Göttinnen oder Allegorien, niemals reale Frauen. Grundsätzlich konstruieren und repräsentieren auch Porzellanfiguren Körperbilder. Sie lassen sich zu ikonographischen Stereotypen zurückverfolgen, erlauben Rückschlüsse auf Körperideale einer Epoche oder eines einzelnen Künstlers.

Gelegentlich sind sie auch Ausdruck der Schwierigkeiten in der Handhabung des Materials Porzellan, das durch seine Technologie besondere Anforderungen stellt. Der Werkstoff ist immer wieder für Überraschungen und Enttäuschungen gut.

Porzellan könnte man tatsächlich als launig und widerspenstig bezeichnen. Die Ergebnisse und Folgen der jeweiligen Arbeitsschritte sind oft erst nach Tagen oder nach dem letzten Brand sichtbar. Porzellan ist kein Material für Ungeduldige, spontan Arbeitende. Derjenige, der sich auf diesen schwierigen Prozess einlässt, entdeckt auch die verborgenen Reize dieses Materials, wie der Klang des vollkommen gesinterten Scherbens, seine Dünnwandigkeit und bisweilen wunderbare Transluzenz, seine Härte und Dichte, das Lichtspiel auf den glasierten und matten Oberflächen, feinste Detailausprägung von Körperkanten, Relief- und Ornamentdarstellungen.

Ergänzt wird die Sonderausstellung mit Porzellanen der Thüringer Porzellankünstlerin Kati Zorn aus Cursdorf.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne + historische Keramik, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de.

→28.08.16 Kunst + Handwerk. Keramion.

Kunst und Handwerk, diese Begriffe scheinen Antipoden zu sein im Umgang mit keramischen Materialien. Innerhalb dieses Spektrums rangieren die Themengebiete Kunsthandwerk, angewandte Kunst und Design. Wird Keramik in der bildenden Kunst aktuell geradezu als „Geheimtipp“ favorisiert, haben keramische Manufakturen um ihr Dasein zu kämpfen. Die Ausstellung geht mit Stücken aus dem eigenen Bestand Fragen nach der Bedeutung dieser Begriffe, ihren Definitionen und Zuordnungen nach.

→28.08.16 Robert Sturm. Keramion. Das Keramion verfügt in seinem Bestand über ein sehr beeindruckendes Konvolut von Werken des Künstlers Robert Sturm (1935-1994). Anhand von etwa 70 Arbeiten wird in der Ausstellung die künstlerische Entwicklung der verschiedenen Werkphasen von den 1960er bis in die 1990er Jahre nachvollzogen.

Deutlich erkennbar ist die persönliche Handschrift des unkonventionell keramisch arbeitenden Künstlers. Als Schüler von Walter Popp hat er seinen eigenen Weg der plastischen Auseinandersetzung entwickelt. Ganz aktuell mutet das Fragmentarische in seinem Werk an, erinnert es doch an Gebrochenheit, Verletzlichkeit und Zerstörung. In Gegenüberstellung mit Objekten einiger Zeitgenossen wie Dieter Crumbiegel oder Bruno und Ingeborg Asshoff wird allerdings auch das Zeittypische der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts sichtbar.

25.09.16-29.01.17 cats vs dogs. Keramion.

Hunde und Katzen sind schon seit Jahrhunderten die engsten tierischen Begleiter des Menschen. Ihre Rollen sind so unterschiedlich wie die Eigenschaften, die ihre Besitzer an den jeweiligen Vierbeinern schätzen. Ist vom treuen Freund auf der Hundeseite die Rede, faszinieren Katzen als unabhängige, rätselhafte Wesen. Aber damit nicht genug - eine

gleichzeitige Zuneigung zu beiden Tierarten scheint bei Katzen- und Hundeliebhabern nahezu unvereinbar.

Als Symbolträger, als Projektionsflächen menschlicher Laster und Tugenden oder als emotionales Bindeglied zwischen Mensch und Umwelt haben die geliebten Haustiere Einzug in die Kunst gehalten. Die Ausstellung zeigt, wie vielfältig Katzen- und Hundemotive in der keramischen Kunst seit der Zeit des Jugendstils bis heute zur Darstellung kommen. So werden u.a. skurrile Hunde der bekannten niederländischen Künstlerin Carolein Smit ebenso zu sehen sein wie montierte Katzen der großartigen Keramikünstlerin Beate Kuhn.

Fürstenberg

Das Museum im Schloss, [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meibrexener Straße 2, D-37699 Fürstenberg/Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

→01.11.16 *Treasure hunters*. A collection of Fürstenberg Porcelain pieces. Porzellanmanufaktur Fürstenberg. Margot and Adolf Edeling spent many decades adding to their collection of porcelain pieces from the early years of production by Fürstenberg. The collection is highly regarded by renowned experts, and has now found a new home in the museum.

For the first time in 40 years, the famous Edeling Fürstenberg porcelain collection will be shown to the public again. Mr and Mrs Edeling had collected early Fürstenberg porcelain since the 1960s and compiled a series of extraordinary pieces from Fürstenberg beginning in the years 1747/50. One of the top porcelain experts, the internationally renowned former director of the Museum für Kunst und Gewerbe in Hamburg, Dr Hermann Jedding, wrote: "This porcelain collection is one of the most discerning and systematic of its kind, with outstanding paintings from the best Fürstenberg porcelain painters and including the best creations from Fürstenberg productions overall." The exhibition presents approximately 90 objects, which have recently found a new yet familiar home at Fürstenberg.

24.08.16-01.11.16 *Opulence and Flowerage*. Inspiration from Historism and Art Nouveau. Porzellanmanufaktur Fürstenberg. In the 19th century, porcelain evolved from being a luxury good to a commodity. Fürstenberg asserted itself as the manufacturer of fine porcelain for the upper middle class. Lavish items in a historicizing mix of Renaissance to Rococo styles were in fashion at the start of the era, whereas at the end of the 19th century, people aspired to leave the grey walls of the towns that were proliferating in the Industrial Age. Besides escaping to the countryside, they even attempted to satisfy this longing for nature through art. The designs and décors of Fürstenberg porcelain were thus characterised by realistic and stylised natural elements.

Güstrow

→04.09.16 „Ernst Barlach · Auf dem Weg in die Moderne. Stationen der Frühzeit - Keramik in Altona und Berlin, Lehrer in Höhr“. Katalog, Ernst Barlach Stiftung Güstrow, Atelierhaus, Ausstellungsforum

und Graphikkabinett, Heidberg 15, D-18273 Güstrow.
Website: www.ernst-barlach-stiftung.de.

Farbenfrohe, phantasievolle Keramik ist in der Ernst Barlach Stiftung Güstrow zu sehen. In Barlachs Leben gab es eine „keramische Phase“, von 1902 bis 1908. Er arbeitete mit der Kunsttöpferei Mutz zusammen, zunächst mit Hermann Mutz in Altona, später mit dessen Sohn Richard Mutz in Berlin. Eine ganze Reihe der schönsten Plastiken und Gefäße, die damals entstanden sind, wird gezeigt. Große Vasen mit sehr reizvollen Masken-Verzierungen sind dabei, auch Reliefs und figürliche Plastiken. Aufgrund seiner Spezialkenntnisse auf dem Gebiet der Keramik erhielt Barlach 1904 eine Empfehlung ins Rheinland, als Lehrer an die Königliche keramische Fachschule in Höhr.

Hameln

Keramikgalerie Faita, Alte Markstrasse 45, D-31785 Hameln. Website: www.keramik-galerie-faita.de. See website for information on udstillinger.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Im Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

→04.09.16 *Marc Leuthold & Peter Callas - USA.*
Porcelain Sculptures Wood Fired Vessels. Galerie Marianne Heller.

09.10.16-20.11.16 *"Yufuku Gallery Tokyo presents".*
Shigekazu Nagae and other Japanese Artists. Galerie Marianne Heller.

04.12.16-15.01.17 *"Beate Thiesmeyer, Germany".*
Figurative Art. Galerie Marianne Heller.

Hocheim

Galerie Rosemarie Jäger, Wintergasse 13, D-65239 Hochheim am Main. Website: www.rosemarie-jaeger.de.

Hohenberg an der Eger

Porzellanikon Hohenberg, Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf +49 9233 7722 01. Website: www.porzellanikon.org.

→13.11.16 *Rosenthal - Ein Mythos. Zwei Männer schreiben Geschichte/ Rosenthal - A legend. Two men make history.* Porzellanikon Hohenberg/Eger og Selb. See tillige Selb.
The largest exhibition to date dedicated to the two influential entrepreneurs Philip Rosenthal jun., who would have turned 100 this year, and his father Philipp sen., who started his own porcelain production 125 years ago.

Rosenthal - one of the leading international suppliers of contemporary tableware and home décor - began producing exquisite brand-name porcelain in 1891. The success of the company in Selb (northern Bavaria) is largely thanks to the

work, skill and intuition of two men: Philipp Rosenthal sen. and Philip Rosenthal jun.

Two men who could not have been more different: The father, a classic entrepreneur who laid the foundation for this success story exactly 125 years ago, and the son, a visionary and modern marketing man who raised Rosenthal's profile.

26.11.16-01.05.17 *Welt der Manufakturen - Royal Copenhagen. Porzellanikon.*

Mit der Königlichen Porzellanmanufaktur Royal Copenhagen präsentiert das Porzellanikon in Hohenberg wieder eine erfolgreiche Marke. Gezeigt werden historische Objekte sowie aktuelle Inszenierungen.

Die königliche Kopenhagener Manufaktur Royal Copenhagen wurde 1775 gegründet. Neben dem noch heute produzierten Geschirr „Flora Danica“ ist an klassischen Dekoren insbesondere das Musselmalet weltbekannt. Wegbereiter einer neuen Auffassung von Porzellan in Form und Dekor wurde Kopenhagen für ganz Europa im ausgehenden 19. Jahrhundert. Die besondere Art der Unterglasurdekoration auf von Asien inspirierten geschlossenen Formauffassungen, die sich dann auch in der Tierplastik manifestierte, begründete einen neuen Stil: den Kopenhagener Jugendstil. Dies und vieles mehr bis ins Heute wird in der Ausstellung dokumentiert.

Höhr-Grenzhausen

23.09.16-26.02.17 *Naspa Preis „Fokus Gefäß“.*
Keramikmuseum Westerwald, Lindenstraße 13, D-56203 Höhr-Grenzhausen. See website: www.keramikmuseum.de for yderligere udstillinger.

Fachbuchhandlung und Verlag, Helmut Ecker, Westerwaldstrasse 1, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikbuch.de. Specialboghandel for keramiklitteratur.

Kandern

→30.10.16 *Die fast vergessene „Töpferei Fritz & Sohn Kandern“ von der Hafnerware zur künstlerischen Keramik.* Heimat- und Keramikmuseum, Ziegelstraße 30, D-79400 Kandern. Website: www.kandern.de.

Johann Adam Fritz übernahm 1892 die Kanderner Hafnerwerkstatt Schanzlin in der Hauptstraße 49/51. Hafner Schanzlin war 51-jährig verstorben. Fritz war bis dahin bei ihm als Gehilfe angestellt, nachdem er 1886 von Oberdiegisheim (Württemberg) nach Kandern gekommen war. Die Kanderner Hafner waren zu jener Zeit gezwungen, neue Formen und Dekore für ihre Produkte zu suchen, da Steingut und Porzellan auf den Markt drangen und der Irdenware den Rang abliefen. Anfänglich verharrte Fritz noch in herkömmlichen Produkten und fertigte überwiegend Gebrauchsgeschirr wie Milchhüfen und Schüsseln mit einfachen Dekoren in der Engobe-Technik.

Sein Sohn Otto - „Öttel“ (geb. 1889), ausgebildet in Karlsruhe, Wetzikon/Zürich und Konstanz, brachte um 1910 neuen Wind in die Werkstatt. Fortan entstanden Jugendstil- und Art déco Objekte von beachtlicher Qualität und Ausstrahlung. Besonders Kiefernholz- und Blauregengedekore zierten die Gefäße. Die Bekanntschaft mit August Macke beflügelte dabei seine

Entwicklung. Die Werkstatt lief gut und die gesamte Familie, dazu noch zwei bis drei zusätzlich angestellte Gehilfen, waren beschäftigt. Die Frauen waren die Malerinnen. Ottos Schwester Marie Elisabeth - „Marieli“ Fritz entwickelte eine hohe Fertigkeit im Dekorieren mit dem Malhörnchen. Das Jahr 1929 brachte für die Werkstatt ein tragisches Ende. Johann Adam verstarb mit 72 Jahren, sein Sohn Otto ein Monat später an den Folgen einer Lungenentzündung. Die Werkstatt wurde aufgelöst und das Anwesen verkauft.

Karlsruhe

Museum in der Majolika, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Website: www.landesmuseum.de.

→25.09.16 *Majolika · Eine Zukunft für die Tradition.* Museum beim Markt, Karl-Friedrich-Straße 6, D-76133 Karlsruhe. Website: www.landesmuseum.de.

Die Majolika ist eng mit Karlsruhe und seinen Bürgern verbunden wie auch umgekehrt. Schon immer hat sie sich mit der Stadt, seinen Repräsentanten und Bürgern künstlerisch auseinandergesetzt.

In der Verkaufsausstellung „Majolika. Eine Zukunft für die Tradition“ ist der Titel Programm. Präsentiert wird die Breite des künstlerischen und kunsthandwerklichen Schaffens der Manufaktur: von Werken aus den Gründerjahren bis hin zu aktuellen Arbeiten zeitgenössischer und preisgekrönter Künstlerinnen und Künstler.

Seit dem Bestehen der Manufaktur konnte sich diese Kunststätte trotz der wirtschaftlichen und politischen Widrigkeiten behaupten. Die Werkschau zeigt, dass dieser international anerkannte Produktionsstandort immer auf der Höhe der Zeit war und auch für die Zukunft eine Daseinsberechtigung hat.

Kellinghusen

13.08.16-14.08.16 28. Töpfermarkt Kellinghusen. Marktplatz und Fußgängerzone, D-25548 Kellinghusen. Website: <http://toepfermarkt-kellinghusen.com>.

Der traditionelle Töpfermarkt Kellinghusen zeigt über 65 Keramikerinnen und Keramiker aus Deutschland, den Niederlanden und Belgien. Die Fachjury sorgt für eine hohe Qualität und große Vielfalt.

Tilføjes må det, at to af de rigtig gode keramikere, Si-Sook Kang & Kap-Sun Hwang, holder åbent værksted i Kellinghusen de to dage keramikmarkedet varer.

Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D- D-25548 Kellinghusen.

Köln

17.09.16-11.12.16 *Zur Freude!“ · Kostbare Dosen und Miniaturen aus zwei Kölner Sammlungen.* Museum für Angewandte Kunst, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Website: www.museenkoeln.de.

Die beiden Kölner Sammler, Dr. Cläre Pelzer und Günter Becker, eint ihre Freude an der Kunst im kleinen Format. In den Schnupftabakdosen, Bonbonieren und Puderdöschen der Sammlung Pelzer spiegeln sich die Strömungen der Angewandten Kunst. Ihre luxuriösen Materialien und die Meisterschaft

der Herstellungstechniken faszinieren bis heute. Ebenso die technisch virtuoson Miniaturporträts aus der Sammlung Becker, die mit feinem Gerät auf hochwertige Bildträger aufgebracht wurden.

Landshut

Museen der Stadt Landshut, Stadt-residenz, Altstadt 79, D-84028 Landshut. Website: www.landshut.de/museen.

→31.12.16 *KeramikRegion Landshut.* Museen der Stadt Landshut, Stadtresidenz.

In sechs Räumen wird die Geschichte von Stadt und Region im Spiegel der Keramik erzählt. Exponate aus dem reichen Sammlungsbestand der Museen formen den Kern der Dauerausstellung. Frische Leitfarben strukturieren die Präsentation und unterstreichen die Wirkung der Keramikobjekte. Diese bilden eine der quantitativ größten Gruppen innerhalb der Sammlung der Museen der Stadt Landshut. Dies ist nicht verwunderlich, schließlich spielt der Werkstoff Keramik in seinen vielfältigen Verwendungsformen in allen Jahrhunderten der Stadtgeschichte eine bedeutende Rolle. So spannt sich der Bogen der Ausstellung von der ältesten erhaltenen Keramik der Region, über Bau- und Kunstelemente der Backsteinstadt Landshut, Kröniger Hafnerware, Objekte aus dem Umfeld der Keramikschule bis zur Sammlung Strasser. Eine Wechselausstellung mit Werken von Görgo Hohlt und Toni Waim beschließt den Rundgang im Deutschen Saal.

→ *Sammellust! Hauptwerke zeitgenössischer Studio-keramik - Sammlung Rudolf Strasser.* Studioausstellung. Museen der Stadt Landshut, Stadtresidenz.

Sammellust - der Titel zeigt es unmissverständlich an: Es geht um Begeisterung und Leidenschaft. Seit etwas mehr als andert-halb Jahrzehnten pflegen die Museen der Stadt Landshut eine Partnerschaft mit dem Münchner Keramiksammler Rudolf Strasser. Bereits 2003 konnten die Museen einen Teil der umfangreichen Privatsammlung in ihre Bestände übernehmen; seither gehört die zeitgenössische Keramik in Landshut zum ständigen Ausstellungsprogramm.

Seiner Herkunft nach ursprünglich ein leidenschaftlicher Fürsprecher zeitgenössischer Gebrauchskeramik, also für das von Hand geformte, handwerklich gut gemachte Gefäß, richtete sich Rudolf Strassers Interesse schon bald mit gleicher Intensität auf das künstlerisch gestaltete Gefäßobjekt; speziell in jüngerer Zeit trat verstärkt noch die keramische Plastik hinzu.

Die aktuelle Studioausstellung in der Landshuter Stadtresidenz konzentriert sich auf ausgewählte Hauptwerke der Sammlung aus dem Grenzbereich von Gefäßobjekt und freier Plastik und macht mit einigen der jüngsten Neuerwerbungen Rudolf Strassers bekannt. Namen wie Michael Cleff, Claude Champy und Jean-François Fouilhoux, Bodil Manz, Renée Reichenbach und Jordí Serra vergegenwärtigen stellvertretend die Vorlieben und Ambitionen eines leidenschaftlichen Sammlers und eröffnen eine individuelle Perspektive auf die Vielfalt künstlerischer Keramik der Gegenwart.

Interessenten sind einmal monatlich herzlich zu den Sammler-gesprächen mit Rudolf Strasser eingeladen!

Leipzig

Grassi, Museum für Angewandte Kunst, Johannisplatz 5-11, 04103 Leipzig. Website: www.grassimuseum.de.

→25.09.16 *Freunden Sei Dank! 25 Jahre Schenken und Fördern*. Grassi, Museum für Angewandte Kunst.

→08.10.17 *Frühchinesische Keramik die Sammlung Heribert Meurer. Early Chinese Ceramics. The collection Heribert Meurer*. Grassi, Museum für Angewandte Kunst. Zum ersten Mal wird die umfangreiche und qualitativ herausragende Sammlung frühchinesischer Keramiken des Stuttgarter Kunsthistorikers und Sammlers Dr. Heribert Meurer öffentlich gezeigt. Über mehrere Jahrzehnte hinweg erwarb der Privatsammler seine kostbaren Stücke im internationalen Kunsthandel von London bis Osaka. Die Teller, Schalen, Vasen, Kannen, Platten und Figuren entstanden in der Zeit der Zhou-, Han-, Sui-, Tang- und Song-Dynastien, zwischen 1050 v. Chr. und 1280 n. Chr. Sie wurden im Alltag verwendet, dienten rituellen Zwecken oder auch als Grabbeigaben. Mit dieser Präsentation schenkt der Privatsammler dem Museum seine erlesenen Stücke.

→16.10.16 *Angewandte Kunst aus den Niederlanden und Flandern*. Grassi, Museum für Angewandte Kunst. Präsentiert werden nicht nur die berühmten kobaltblau bemalten Fayencen und Fliesen der Delfter Manufakturen, sondern auch Metall- und Glasarbeiten des 18. Jahrhunderts. Neben diesen älteren Kostbarkeiten treten zeitgenössische Schmuckstücke und zahlreiche keramische Arbeiten der letzten Jahre. Historisches und Aktuelles stehen sich gegenüber und geben einen Einblick in die angewandte Kunst aus den Niederlanden und Flandern.

Ludwigsburg [ved Stuttgart]

Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum, Schloss Ludwigsburg, Schlossstrasse 30, D-71634 Ludwigsburg. Website: www.schloss-ludwigsburg.de.

Mannheim

11.09.16-19.02.17 *Barock - Nur schöner Schein?* Reiss-Engelhorn-Museen, Museum Zeughaus C5, D-68159 Mannheim. Website: www.barock2016.de.

Die kulturhistorische Ausstellung „Barock - Nur schöner Schein?“ präsentiert barockzeitliche Charakteristika jenseits von Puder, Pomp und Dekadenz. Sie stellt erstmalig die Vielschichtigkeit und die Widersprüche des Barockzeitalters ins Zentrum der Präsentation.

Meißen

Meissen Porzellan-Stiftung GmbH, Talstraße 9, D-01662 Meißen. Website: www.porzellan-stiftung.de. Seit 2015 ist die Meissen Porzellan-Stiftung GmbH Eigentümerin der Museumsobjekte der Staatlichen Porzellan-Manufaktur Meissen und betreut das Porzellan-Museum.

Im Stil einer neoklassizistischen Festhalle errichtet, wurde das Museum im Januar 1916 mit einer großen, repräsentativen Modellschau eröffnet. Das Gebäude der Schauhalle besteht noch immer in seiner ursprünglichen Form und wurde im

Jahre 2005 durch einen modernen Anbau erweitert. Die wertvolle historische Innenausstattung aus dem Jahre 1916 ist bis heute Bestandteil des Museumskonzeptes. Vitrinen aus dunkel gebeizter Eiche, passend dazu die Verkleidung der Türnischen, Türen, Pfeiler und Tische bilden einen würdigen Rahmen für das Meissener Porzellan.

Im ersten Obergeschoss entdecken Sie die einmalige Sammlung Meissener Porzellans von 1710 bis in die Gegenwart. Chronologisch geordnet sehen Sie Höhepunkte aus dem über 300-jährigen Meissener Porzellanschaffen.

Die Sonderausstellung „All nations are welcome“ im zweiten Obergeschoss lädt Sie ein, den zeitgenössischen Bezügen im Porzellan durch die Jahrhunderte auf die Spur zu kommen. Theater, Ballett, Politik oder Kunst prägten und prägen das Meissener Porzellan bis heute.

Die ausgestellten Porzellane sind der öffentlich zugängliche Teil der umfangreichsten Sammlung Meissener Porzellans von 1710 bis heute.

Sonderausstellung zum Jubiläum. 2016 wird das Meissen Porzellan-Museum 100 Jahre alt und blickt zurück. Eine Sonderausstellung entführt seit Ostern 2016 in das Jahr 1916 und beleuchtet die Hintergründe und die Entwicklungsgeschichte des Museums.

Die Räumlichkeiten im ersten Geschoss des Porzellan-Museums erhalten nun eine Frischekur, ohne die historischen Details zu überdecken. 300 Jahre Porzellan-Geschichte werden neu arrangiert und aufbereitet. Der Umbau des ersten Obergeschosses erfolgt im laufenden Betrieb, sodass es zu teilweisen Einschränkungen im Besuchsablauf kommen kann.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstraße, D-66688 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

Rastatt-Förch

Schloss Favorite, Am Schloss Favorite 5, D-76437 Rastatt-Förch. Website: <http://schloss-favorite.de>.

Rosenau

Europäisches Museum für Modernes Glas, Unterwohlsbach, Rosenau 8, 96472 Rödental. Website: www.kunstsammlungen-coburg.de.

Die Kunstsammlungen der Veste Coburg hatten in den 1970er Jahren begonnen, moderne Keramik auszustellen und zu sammeln. 1975 wurde der Richard Bampi Preis zur Förderung junger Keramiker ausgerichtet; 1976, 1980 und 1984 folgte der Ausstellungszyklus "Keramik heute in Bayern" mit aktuellen Arbeiten von in Bayern tätigen Keramikern. Von diesen Ausstellungen konnten jeweils wichtige Werke dauerhaft übernommen werden. Entsprechend liegt der Schwerpunkt der Sammlung auf deutscher Keramik, doch gibt es auch zahlreiche qualitativvolle internationale Arbeiten, insbesondere aus Großbritannien, Frankreich, den Niederlanden, Skandinavien sowie Amerika, Korea und Japan.

Mit der Studiensammlung *Keramik* ist nun erstmals ein Großteil der Coburger Keramikbestände zu sehen. In 30 Vitrinen wird in alphabetischer Ordnung ein repräsentativer Querschnitt der umfangreichen Sammlung gezeigt. Dazu werden in einer freien Aufstellung Hauptstücke nach thematischen Gesichtspunkten gruppiert. Zu sehen sind traditionelle Gefäßkeramiken wie Vasen und Schalen, Wandreliefs, abstrakte und figürliche Skulpturen sowie konzeptionelle Objekte. In der Freiaufstellung wird den internationalen Werken besonderes Augenmerk geschenkt. Damit wird die internationale Ausrichtung der in der Rosenau gezeigten modernen Glassammlung auch bei der Keramik aufgegriffen. Von einigen Künstlern sind Werke sowohl aus Keramik als auch aus Glas zu entdecken. Die enge Verbundenheit der Werkstoffe Glas und Keramik wird somit offenbar.

→18.09.16 *Claus Tittmann - Gefäßkeramik, Skulpturen, Graphik*. Katalog. Europäisches Museum für Modernes Glas.

Der Künstler *Claus Tittmann* kam erst nach dem Studium der Ingenieurwissenschaften und einer Tätigkeit in der Industrie zur Keramik. Anfänglich entstehen Gebrauchskeramiken, bis die Arbeiten und Entwürfe immer freier werden und sich das künstlerische Schaffen fast ganz auf Skulpturen verlagert.

Die Ausstellung skizziert diese Entwicklung und zeigt neben Gebrauchskeramiken und figürlichen Arbeiten aus Keramik, Eisen, Bronze und Aluminium auch Graphiken aus allen Schaffensperioden.

Selb-Plössberg

Porzellanikon - Staatliches Museum für Porzellan [Europäisches Industriemuseum für Porzellan, Europäisches Museum für Technische Keramik og Rosenthal Museum], Werner-Schürer-Platz 1, D-91800 Selb. Website: www.porzellanikon.org.

→13.11.16 *Rosenthal - Zwei Männer schreiben Geschichte*. Porzellanikon Selb og Hohenberg/Eger. Se tillige Hohenberg/Eger.

Zum 100ten Geburtstag von *Philip Rosenthal jun. (1916-2001)* präsentiert das Porzellanikon – Staatliches Museum für Porzellan an beiden Standorten eine Sonderausstellung.

Von 1950 bis 1989 hat *Philip Rosenthal Junior* das Unternehmen geprägt und zu einer der fortschrittlichsten Porzellanfirmen der Welt gemacht hat. Die derzeitige Rosenthal Abteilung im Porzellanikon Selb wird neu gestaltet. Einzelne Themeninseln sollen Einblicke in die Geschichte des 1879 von Geheimrat *Philipp Rosenthal* als Porzellanmalerei im Schloss *Erkersreuth* gegründeten Unternehmens und der Vielfalt seiner hochwertigen Produkte geben. Dabei wird ein Boden gespannt von der Ära *Geheimrat Philipp Rosenthal*, der den Grundstein für die Rosenthal AG legte und als erster Privatunternehmer seinen Namenszug unter jedes Produkt setzte, über seinem Sohn *Philip Rosenthal junior*, der 1950 als Werbeleiter in die Firma eintrat und 40 Jahre lang das Unternehmen entscheidend prägte und zu einer der fortschrittlichsten Porzellanfirmen der Welt gemacht hat.

Vollständige Tischausstattungen aus Porzellan, Glas und Besteck wurden als „*Rosenthal-Dreiklang*“ propagiert und bis hin zur Manufaktur des Wohnens mit Möbeln und Kunstobjekten erweitert. Diese Entwicklung vom Dreiklang auf dem Tisch zur Manufaktur des Wohnens wird anschaulich in diesem Ausstellungsbereich vor Augen geführt.

Am Standort *Hohenberg a. d. Eger* wird die Kunstabteilung von *Geheimrat Philip Rosenthal* ab 1910 bis Anfang der fünfziger Jahre mit ihren faszinierenden Produkten inszeniert. *Service, Zierartikel und figurative Plastiken* aus der Zeit des *Geheimrats* zeigen, dass er aufmerksam den Markt und die kunstgewerblichen Strömungen beobachtete.

Siegburg

→21.08.16 *Keramik Europas - 13. Westerwaldpreis 2014, Ausstellung der Preisträger*. Stadtmuseum Siegburg, Markt 46, D-53721 Siegburg. Website: www.stadtmuseum-siegburg.de.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Wettelbrunner Strasse 3, D-79219 Staufen. Website: <http://www.landesmuseum.de>.

→30.11.16 *Missgeschicke*. Produktionsfehler und ihre Ursachen. Keramikmuseum Staufen.

Risse, verlaufene Glasuren, Blasen, Löcher, miteinander verbackene und in sich zusammengesunkene Gefäße – beim Herstellen von Keramik kann einiges schief gehen. Die neue Ausstellung in Staufen zeigt nun historische und zeitgenössische Beispiele so genannter Fehlbrände und erläutert deren Ursachen.

Töpfer und auch Manufakturen haben über viele Jahrhunderte auf der Basis von Erfahrungswerten gearbeitet. Immer wieder gab es hohe Ausschussquoten. Dies änderte sich erst durch die Entwicklung der keramischen Wissenschaften gegen Ende des 19. Jahrhunderts. Doch auch heute noch, im Zeitalter hochempfindlicher Messgeräte, reiner Rohstoffe und wissenschaftlich fundierter Erkenntnisse bleiben Überraschungen bei der Herstellung von Keramik nicht aus. Aber gerade Fehlbrände haben ihren eigenen ästhetischen Reiz. Aus zufällig entstandenen Fehlern entstehen immer wieder neue Dekore und Verarbeitungsformen.

26.08.16-09.10.16 *Katrin Kreiser*. Studioausstellung, Keramikmuseum Staufen.

Sie schafft vorwiegend Gebrauchskeramik, der sie durch das bewusste Zulassen von Spontaneität eine eigene Handschrift verleiht. Die Dynamik des Arbeitsprozesses spiegelt sich in Form und Malerei wider. Es entsteht ein Feuerwerk von Farben und Strukturen, dem gegenüber die Formen eher zurückhaltend wirken. Auch traditionelle Modelltypen erhalten so eine neue Interpretation.

14.10.16-27.11.16 *Renée Reichenbach*. Studioausstellung, Keramikmuseum Staufen.

Mit ihren Gefäßen, aber auch den Objekten „Platz“ und „Turm“, „Balken“ und „Artefakte“ weckt die Keramikerin Assoziationen an die Antike und noch frühere Kulturen. Den Charakter von alten und von der Zeit gezeichneten, gefleckten

und gerissenen Oberflächen wie bei archäologischen Funden gewinnt sie aus unterschiedlich eingefärbten, ineinander gewalzten Ton- und Porzellanplatten. Ihr besonderes Interesse gilt seit Jahrzehnten dem Motiv Kanne als zweckfreie Skulptur.

Velten

10.11.16-23.04.17 Marwitz · In der Werkstatt.

Schüler und Mitarbeiter Hedwig Bollhagens. Hedwig Bollhagen Museum, Wilhelmstraße 32/33, D-16727

Velten. Se yderligere information på website: <http://hedwig-bollhagen-museum.okmhb.de>.

Weiden

→03.10.16 Sonngard Marcks - Keramische Bilderwelten.

Internationale Keramik-Museum, Zweigmuseum der Neuen Sammlung, Luit-poldstraße 25, D-92637 Weiden.

Website: www.die-neue-sammlung.de. Blüten, Blätter, Obst, Gemüse und Insekten, alles genau erfasst, beeindruckend wiedergegeben und in Perfektion auf die einzelnen keramischen Gefäße und Objekte gesetzt. Mit ihrer feingliedrig und detailliert bemalten Fayencekeramik zählt Sonngard Marcks zu den Virtuosen der zeitgenössischen deutschen Keramik.

Die 1959 in Lutherstadt Eisleben (DDR) geborene Künstlerin absolviert nach dem Abitur eine Töpferlehre im thüringischen Bürgel. Anschließend geht sie nach Halle, um an der Hochschule für industrielle Formgestaltung Burg Giebichenstein (heute Kunsthochschule Halle) „Künstlerische Keramik“ bei Gertraud Möhwald, Heidi Manthey und Lothar Sell zu studieren. 1984 erhält Sonngard Marcks ihr Abschlussdiplom. Sie bleibt zwei weitere Jahre an der Hochschule und absolviert ein Zusatzstudium im Fachbereich Keramik. Seit 1986 ist sie freiberuflich tätig, zunächst in Neuwegersleben (Sachsen-Anhalt), ab 1998 in ihrer neuen Werkstatt in Wolfenbüttel. Mit ihren Arbeiten findet sie schnell große Anerkennung, wie die zahlreichen Preise belegen, die sie in den folgenden Jahren erhält: u.a. INAX Design Prize for Europeans (Japan), Oldenburger Keramikpreis, Dießener Keramikpreis und Bayerischer Staatspreis.

Sonngard Marcks fertigt Kannen, Tassen, Teller, Platten, Vasen, Schalen, Dosen, Kerzenleuchter und anderes. Bei manchen Arbeiten scheinen sich einzelne Formen fast zu verselbständigen. Besonders deutlich zeigt sich diese Entwicklung bei ihren vielfältigen Kannen und Krügen, die sie wie ein Denkmal auf Sockel stellt. Diese Sockel, die auch bei anderen Keramiken zum Einsatz kommen, erhöhen jedoch nicht nur die Gefäße, sondern bieten zugleich auch zusätzliche Malfläche und entwickeln so ein Eigenleben, das über die rein dienende Funktion hinausgeht. Bei den Kannen fallen die verschiedenen Griffe auf, oftmals aus Ästen, Blatzweigen, Früchten oder Gemüse gebildet. Ebenso zeigen die Knäufe, Tüllen und Füße die überquellende, nicht allein auf die Malerei beschränkte Phantasie der vielseitigen Keramikerin.

Noch deutlicher jedoch als an ihren Formen lassen sich an ihrer Malerei die künstlerischen Veränderungen ablesen. Marcks bedient sich häufig kleinteiliger, abstrahierter, teilweise auch geometrischer Bildelemente und entwickelt dabei ein phantasievolles Zeichensystem, das sie nach und nach ausbaut. In den 90er Jahren beginnen sich die Motive allmählich zu wandeln, weg von den geometrischen, ins

Abstrakte tendierenden Mustern hin zum Gegenständlichen, hin zur Natur. Immer häufiger tauchen nun einzelne Pflanzen und Insekten auf ihren Keramiken auf. Mit großer Intensität erarbeitet sie sich eine neue Bildwelt.

Auch wenn das Zeichnen schon immer ihre Leidenschaft war, so erreicht der Umgang mit Pinsel, Stift und Feder nun eine neue Stufe. Sie zeichnet die Pflanzen, die Blüten, die Früchte und Insekten immer wieder und wieder. Erst wenn sie damit zufrieden ist, d. h., wenn sie sich nach langer Beschäftigung mit einem Gegenstand sicher fühlt, wenn sie alles verstanden und sich angeeignet hat, sowohl in ihrer Gesamtheit als auch im Detail, findet ein neues Motiv Eingang in ihre Bildwelt und in ihre Keramik.

Das Zeichnen selbst stellt zwar von Anfang an eine unverzichtbare Grundlage ihrer Arbeiten dar, erlangt jedoch immer mehr an Bedeutung und entwickelt sich nach und nach zu einem eigenständigen künstlerischen Medium innerhalb ihres Werkes. Zahlreiche Skizzenbücher, aber auch Einzelblätter legen davon Zeugnis ab.

In der zeitgenössischen Keramik ist Sonngard Marcks eine feste Größe. Für ihren Erfolg als Keramikerin spielt jedoch nicht nur ihre virtuose Zeichenkunst eine wichtige Rolle, sondern auch die plastische Form, die sich mit der Malerei zu einzigartigen Gefäßen und Objekten verbindet und so eine Zauberwelt aus Blüten, Blättern, Früchten und Insekten entstehen lässt, deren Details sich oft erst bei näherem Hinsehen erschließen. Die Arbeiten von Sonngard Marcks sind pure Augenlust - mehr noch: sie öffnen den Blick für das Schöne, für den „Glanz der Wahrheit“ und damit auch für das, was dahintersteht, denn auch die Schönheit kann neue Wege des Denkens erschließen.

Nederlandene

Amsterdam

→09.10.16 Arita Porcelain Today. Asian Pavilion, Rijksmuseum, Museumstraat 1, NL-1071 XX Amsterdam. Website: www.rijksmuseum.nl.

For the first time in four hundred years, a Japanese tradition has been adopted by contemporary designers. Dutch design duo Scholten & Baijings and Japanese designer Teruhiro Yanagihara created a contemporary collection of Arita porcelain, together with an elite group of designers. The results are first exhibited during Salone del Mobile in Milan, followed by an exhibition in the Rijksmuseum's Asian Pavilion, together with other similar artworks from the Rijksmuseum collection.

17th century Japanese porcelain redesigned for the first time. 2016/project. Scholten & Baijings and Teruhiro Yanagihara are the creative directors of the 2016/project. They have been asked by Saga prefecture, the province where Arita is situated, to reshape the future of Arita porcelain to commemorate the cooperation and exchange between the creative industries of The Netherlands and Japan. Sixteen designers from Europe, America and Japan worked with ten porcelain companies to develop contemporary collections of the finest Japanese porcelain using ancient knowhow and traditional practices.

Porcelain originated in the southern Japanese town of Arita in the early 17th century when porcelain stone was found in the mountains around Arita. The porcelain industry that began around 1616 still exists to this day.

The 2016/collection was designed by Ingegerd Råman (SE), Studio Wieki Somers (NL), BIG-GAME (CH), Christien Meindertsma (NL), Teruhiro Yanagihara (JP), Kirstie van Noort (NL), Tomás Alonso (GB), Christian Haas (DE), Shigeki Fujishiro (JP), Kueng Caputo (CH), Pauline Deltour (FR), Stefan Diez (DE), Scholten & Baijings (NL), Saskia Diez (DE), Leon Ransmeier (US), TAF (SE).

An exhibition of Kakiemon porcelain is running simultaneously in the Asian Pavilion. The 15th generation of Kakiemon created impressive objects especially for the Rijksmuseum. These pieces will be displayed alongside 17th century Kakiemon porcelain from the Rijksmuseum collection. Kakiemon is the pinnacle of Japanese porcelain. Produced for generations by the Kakiemon family, it is named after master potter Sakaida Kakiemon (1596-1666). At 110 pieces, the Rijksmuseum has the largest collection of Kakiemon porcelain in the Netherlands.

Delft

Galerie Terra Delft, Galerie voor hedendaagse keramiek, Nieuwstraat 7, NL-2611 HK Delft. Website: www.terra-delft.nl. See website for information om udstillinger.

Deventer

Loes and Reinier Gallery, Korte Assenstraat 15, NL-7411 JP Deventer. Website: www.loes-reinier.com.

→13.08.16 *De collectie Hans & Inge Fuchs - een ontzameltentoonstelling.* Loes and Reinier Gallery. *Het echtpaar Hans en Inge Fuchs begon keramiek te verzamelen in 1988. Dat ging er meteen nogal fanatiek aan toe, ze bezochten galeriën en keramiekmarkten in het hele land. Zo ook wisten ze de weg naar Loes & Reinier International Ceramics al snel te vinden. Daarvan getuigen enkele in 1989 verworven werken die behoren tot hun eerste verzameltroufeën. Het monumentale steengoedobject van Michel Gardelle zet de toon wat de inbreng van Loes & Reinier International Ceramics in hun verzameling is gaan betekenen. De verzameling Fuchs werd een hele brede; niet alleen keramiek maar ook papierkunst, constructivistische perspex objecten, en etnische zilveren sieraden. In de vereniging van voorkeuren van man en vrouw groeide zij in 28 jaar uit tot zo'n 1300 stuks keramiek.*

04.09.16-29.10.16 *Nathalie Schnider-Lang, keramische polychrome sculpturen aangevuld met vazen van Jean-Pierre Viot.* Loes and Reinier Gallery.

20.11.16-31.12.16 *Celadon.* Matthieu Robert, Claude Champy, Fritz Rossmann, Jean-François Fouilhoux, Masamichi Yoshikawa en Kap Sun Hwang. Loes and Reinier Gallery.

Groningen

→11.12.16 *Breekbaar Goed. Een eerbetoon aan Minke A. de Visser (1898-1966)/Fragile goods. A tribute to Minke A. de Visser (1898-1966).* Groninger Museum, Museumeiland 1, NL-9711 ME Groningen. Website: www.groningermuseum.nl. Flot udstilling.

This exhibition is an homage to Minke A. de Visser (1898-1966), previous ceramics curator of the Groninger Museum. She laid the foundations for this important sub collection by gaining donations and by purchasing objects. The setting of Asian ceramics from the former Groninger Museum is reconstructed in the Starck Pavilion. Various sorts of Chinese and Japanese ceramics are on display. Every object in this exhibition is part of the museum's collection.

Haag

01.12.12→ *Delftware Wonderware.* Gemeentemuseum, Stadhouderslaan 41, NL-2517 HV Haag. Website: www.gemeentemuseum.nl. Gemeentemuseum Den Haag possesses one of the largest and finest collection of Delftware in the world.

Delft Blue pottery was first created in the city around 1660, when Vermeer painted his famous View of Delft. The magnificent pieces produced in those early days will be on display in all their glory.

The permanent exhibition View of Delftware, comprising over 235 items, is a dynamic presentation that gives a unique view of the Delftware industry through the ages. The highlights of the collection include a number of tulip vases. These impressive pieces, with spouts to hold tulips, were a fusion of Eastern and Western forms, decorative motifs and Asian porcelain.

The Delftware produced centuries ago continues to fascinate. The Gemeentemuseum will also be showing how contemporary designers are still inspired by the Delftware of yesteryear. So come to Gemeentemuseum Den Haag and discover four centuries of Delftware!

Leeuwarden

Prinsessehof National Museum of Ceramics, Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl.

→02.10.16 *Design #1 Olivier van Herpt.* Prinsessehof National Museum of Ceramics.

→08.01.17 *Something to believe in - Joost van den Toorn.* Prinsessehof National Museum of Ceramics. *An exasperated Hitler in his studio, a severed 'Zwarte Piet' head and an overweight Jesus. The work by ceramicist Joost van den Toorn (Amsterdam, 1954) is critical and provocative, but is also intended to raise a smile. In his distinctive light-hearted way he upends major themes such as war, art with a capital 'A', and religion, and just as easily ridicules ordinary people or the animal kingdom.*

Van den Toorn likes to push the boundaries. Since 1980 he has made ceramic work in which he blends images from our 'col-

lective memory' with stories from philosophical, literary and historical sources. Opposites like good and bad, hero and antihero, or low and high culture recur regularly. By exposing these contradictions with humour and irony, he sets the viewer to thinking.

27.08.16-09.07.17 *Erotiek en keramiek*. Princessehof National Museum of Ceramics.

Er is een sterke band tussen erotiek en keramiek. Enerzijds is het vormen van klei een sensuele beleving op zich, door de aanraking van huid met natte klei. Anderzijds heeft sensualiteit altijd een rol gespeeld in de keramische voorwerpen zelf. Van Oost tot West zie je suggestieve voorstellingen op keramiek, variërend van erotische afbeeldingen tot subtiele symboliek. Bovendien is het menselijk lichaam door alle tijden heen de inspiratie voor de vormen van keramische objecten.

Milsbeek

17.09.16-18.09.16 *Keramisto 2016*. De Mookerplas, Plasmolen, Milsbeek. Website: www.keramisto.nl. Major Pottery Fair in the Netherlands with participation of around 100 leading ceramists from Europe.

Nieuw-Buinen

Keramisch Museum Goedewaagen, Glaslaan 29, NL-9521 GG Nieuw-Buinen. Website: www.keramischmuseumgoedewaagen.nl.

→23.12.16 *Hoogtepunten uit de keramiek van Art Nouveau en Art Deco*. Keramisch Museum Goedewaagen

→23.12.16 *Tegelkunst van rond 1900 uit de collectie Meentwijck*. Keramisch Museum Goedewaagen.

Rotterdam

Museum Boijmans Van Beuningen, Museumpark 18-20, NL-3015 Rotterdam CX. Website: www.boijmans.nl.

Tegelen

Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum, Kasteellaan 8, NL-5932 AG Tegelen. Website: www.tiendschuur.net.

→25.09.16 *Céramique botanique*. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

De kunstenaars die deelnemen aan deze expositie zijn: Suzanne Altzweig (D), Elke Eder-Eich (D), Marja Hooft (NL), Françoise Joris (B), Marja Kennis (NL), Maria ten Kortenaar (NL), Anita Manshanden (NL), Nicolien Nieuwenhuis (NL), Ingrid Pasmans (NL), Karin Stegmaier (F), Claire Verkooyen (NL), Judith de Vries (NL) en Martina Zwölfer (A). Zij laten zich ook inspireren door bloemen en planten maar komen met nieuwe en verfrissende interpretaties.

30.09.16-15.01.17 *Dutch Design*. Top ontwerpen in keramiek. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen. *Expositie met werk van Nederlandse top-ontwerpers uitgevoerd in klei en porselein. Deze expositie is een samenwerking met het Keramiekmuseum Westerwald in Höhr-Grenzhausen, Duits-*

land en parallel geprogrammeerd met de Dutch Designweek in Eindhoven.

Belgien

Bruxelles

Musées royaux d'Art et d'Histoire/Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 10 Jubelpark, B-1000 Bruxelles. Website: www.kmkg-mrah.be.

Puls Contemporary Ceramics, Edelknaapstraat 19 rue du Page (Châtelain), B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com.

03.09.16-08.10.16 *Erna Aaltonen + Pekka Paikkari*. Puls Contemporary Ceramics.

26.11.16-22.12.16 *Ipek Kotan + Nathalie Doyen*. Puls Contemporary Ceramics.

Raeren

Töpfereimuseum Raeren, Burgstrasse 103, B-4730 Raeren. Website: www.toepfereimuseum.org.

Frankrig

Henrichemont

Le Centre céramique contemporaine, La Borne, 18250 Henrichemont. Website: <http://ceramiquelaborne.org>. See also øvrigt website for årets mange udstillinger.

03.09.16-11.10.16 *Pia Refslund Jensen*. Le Centre céramique contemporaine. *My starting point is the human body, nobody in particular but fragments, something that shows me the momentary image of a feeling, a movement, an atmosphere. I push the clay to the point of collapse, to create a certain loss of control which lends the pieces a sense of the fragility of life.*

15.10.16-22.11.16 *Chansons de Gestes*. Une exposition de Karine Bonneval avec Charlotte Poulsen. Le Centre céramique contemporaine.

This project will be presented as a joint exhibition together with 'I dreamt I ate the bottom of a pot and the taste of crushed brick dried out my mouth', to be shown in the 'Invited Artists' space at the Contemporary Ceramics Centre of La Borne. Karine Bonneval is fascinated by the diversity of artists from all backgrounds who put together their ceramic creations at La Borne, and so she suggested to ceramist Charlotte Poulsen to work together with her in translating these multiple personalities into a joint project. The project consists of recording songs and words made by the ceramists in their workshops, and in doing so linking the identity of gestures with their oral equivalent. A project shared with explanatory ceramic works will be created to broadcast these recordings and to highlight the phonic properties which are an integral part of ceramics.

Paris

Les Arts Décoratifs, 107, rue de Rivoli, 75001 Paris.

Website: www.lesartsdecoratifs.fr.

Musée National de Céramique Sèvres, Place de la Manufacture, 92310 Sèvres. Website: www.musee-ceramique-sevres.fr.

Sarreguemines

→30.10.16 *Elchinger Céramistes 1890-1960*. Musée de la Faïence, 17, rue Poincaré, 57200 Sarreguemines. Website: www.sarreguemines-museum.com.

Rétrospective consacré aux céramistes Léon Elchinger (1871-1942) et son fils Fernand Elchinger (1911-1975), membres de la famille Elchinger, une famille de potiers installée à Soufflenheim en Alsace depuis 1834. Les oeuvres présentées sont représentatives des différents courants esthétiques qui ont traversé les arts décoratifs du XXème siècle.

Versailles

→09.09.16 *The Splendour of painting on porcelain*.

Château de Versailles, Place d'Armes, 78000

Versailles. Website: <http://en.chateauversailles.fr>.

The palace of Versailles presents "The Splendour of painting on porcelain. Charles Nicolas Dodin and the Vincennes-Sèvres Manufactory in the 18th century" in the apartments of Madame de Maintenon and in the King's Guardroom.

This exhibition is consecrated to one of the most gifted painters of the Royal Manufactory of porcelain in the 18th century, Charles Nicolas Dodin, whose works during his lifetime and in the following century were sought after by the greatest collectors of porcelain. The exhibition seeks to highlight both the artistic evolution and the diversity of the sources of inspiration of Charles Nicolas Dodin.

During forty-nine years spent working at the Manufactory, Dodin contributed to the most outstanding commissions produced for the kings and their entourage, in particular the mistresses of Louis XV, and for foreign rulers such as Catherine II of Russia. Through these prestigious works, the exhibition retraces the enlightening artistic evolution of Dodin's career, as clearly signposted as that of a contemporary easel painter.

It also throws light on the diversity of Dodin's sources of inspiration by presenting engravings and paintings that inspired him. These works show the very profound correspondences which existed between the arts (paintings, drawings, prints, sculptures, medals, ceramics) in the second half of the 18th century and the extraordinary artistic emulation that they fostered.

Dodin was essentially, as was said in the 18th century, a painter "in miniature", or a painter of "figures", which meant that his talents were devoted to the most prestigious genre in the hierarchy of the Manufactory. His works were eagerly sought to be included in the most celebrated collections of works of art, notably in the palace of Versailles, where they still featured a century later.

Schweiz

Geneve

Musée Ariana - Musée suisse de la céramique et du verre, Avenue de la Paix 10, CH-1202 Geneve. Website: www.ville-ge.ch/ariana.

→25.09.16 *Passionnément céramique/Leidenschaft für Keramik · Collection Frank Nievergelt*. Katalog. Musée Ariana. *With passion and expert insight, Frank Nievergelt compiled an impressive collection over forty-five years of more than 900 pieces of contemporary ceramic, ranging from vessels and sculptures via display pieces to monumental works. Over one hundred leading figures of the international ceramic scene (e.g. Philippe Barde, Thomas Bohle, Edouard Chappalaz, Hans Coper, Carmen Dionyse, Ruth Duckworth, Beate Kuhn, Enric Mestre, Lucie Rie, Karl and Ursula Scheid, Gerald and Gotlind Weigel and Betty Woodman) from 1970 to 2015 are represented in the collection, the emphasis of which is on newer objects.*

→22.01.17 *Nicolas Lieber - Chroniques céramiques*. Musée Ariana.

14.10.16-26.02.17 *Gundi Dietz - Essentielles*. Musée Ariana.

Nyon

→23.10.16 *Le voyage aux Indes*. Porcelaines chinoises pour des familles suisses, 1740-1780. Musée Historique et des Porcelaines, Château de Nyon, CH-1260 Nyon. Website: www.chateaudenyon.ch. *Les grandes compagnies de marchands, qu'on nommait Compagnies des Indes, rapportèrent nombre de denrées exotiques d'Orient en Occident au XVIIIe siècle, dont de précieuses porcelaines. Cette exposition révèle pour la première fois les commandes que des familles suisses passèrent en Chine à cette époque et dont quelques témoins, parfois fastueux, nous sont parvenus.*

Solothurn

20.08.16-24.09.16 *Enric Mestre*. Kunstforum, Schaalgasse 9, CH-4500 Solothurn. Website: www.kunstforum.ch. Se website for flere udstillinger.

Porzellan- und Fayencen. Die Sammlung des Schweizerischen Nationalmuseums, Zunfthaus zur Meisen Zürich, Münsterhof 20, CH-8001 Zürich. Website: <http://www.nationalmuseum.ch>.

In den schönsten Rokokoräumen Zürichs mit Blick auf die Limmat befindet sich die Porzellan- und Fayenceausstellung des Schweizerischen Nationalmuseums. Sie vermittelt einen Überblick über den Beitrag der Schweiz zur Kultur des Tischgedecks aus Fayence und Porzellan im 18. Jahrhundert. Die Fayencekultur begann hierzulande mit Importen ausländischer Geschirrs. Die Ausstellung zeigt Beispiele importierter Objekte aus den Jahren vor der Gründung der ersten Fayencemanufakturen in der Schweiz und gibt ein Bild davon, was eigens im Land seit etwa 1760 an Fayencegeschirr hergestellt wurde. Im Bereich Porzellan wird die Produktion der schweizerischen

Porzellanmanufakturen in Zürich (1763-1790) und Nyon VD (1781-1813) ausgebreitet. Ein besonderer Platz in der Schau gehört dem Zürcher Porzellan mit seinem reichen Figurenangebot.

USA

Boston

09.08.16-04.12.16 *Della Robbia. Sculpting with Color in Renaissance Florence.* Lois B. and Michael K. Torf Gallery (Gallery 184), Museum of Fine Arts, Boston Avenue of the Arts, 465 Huntington Avenue, Boston, Massachusetts. Website: www.mfa.org.

In the 15th century, Luca della Robbia (1399/1400-1482) invented a glazing technique for sculpture characterized by brilliant opaque whites and deep cerulean blues. Luca shared the secrets of his technique with his nephew and principal collaborator Andrea della Robbia, who in turn passed them on to his sons Giovanni, Luca the Younger, Marco, Francesco, and Girolamo. The Della Robbia family workshop flourished in Florence for about a century, producing expressive artworks for all spheres of life. Portraying both sacred and secular themes, it gained a strong presence in public spaces - from street corners to churches - and private homes. Production of sculpture using this technique lasted only about a century before its secrets were lost. Some of the most familiar images today of Renaissance Italy, Della Robbia sculptures have retained their original color and shine over the centuries.

"Della Robbia: Sculpting with Color in Renaissance Florence" presents these works as powerful, expressive examples of the best of Italian Renaissance art. The exhibition features about 50 objects, mostly from American collections but including six important loans from Italy, never seen in the US before. The Visitation (about 1445) from the church of San Giovanni Fuorcivitas in Pistoia and the Brooklyn Museum's newly restored Resurrection of Christ (about 1520-24) travel to Boston along with a trio of nearly life-size works from the Los Angeles County Museum of Art, the Uffizi Gallery in Florence and a private collection. The exhibition of glazed terracotta Renaissance works by the Della Robbia and rival workshops spans a variety of formats - Madonna and Child reliefs, small- and large-scale figures, narrative reliefs, coats-of-arms, and still-life compositions - that demonstrate the range and visual impact of the groundbreaking Della Robbia glazing technique.

Charlotte

Mint Museum Randolph, 2730 Randolph Road, Charlotte NC 28207. Website: www.mintmuseum.org.

16.01.16→ *Portals to the past: British Ceramics 1675-1825.* Katalog. Mint Museum Randolph.

The Mint Museum's collection of eighteenth-century British pottery and porcelain is widely respected for its scope and quality. The collection numbers over 2,000 objects and includes important examples of both salt-glazed and dry-bodied stoneware from Staffordshire; tin-glazed earthenware from Bristol, Liverpool, and London; and cream-colored earthenware from Derbyshire, Staffordshire, and Yorkshire. Notable eighteenth-century porcelain factories represented

include Chelsea, Bow, and Vauxhall in London, Longton Hall in Staffordshire, Worcester, Bristol, and others. Individual works in the collection are exceptional because of their rarity, craftsmanship, provenance, or as representative examples of particular types or methods of production or decoration.

British Ceramics 1675-1825 presents more than 200 highlights of this collection in a new installation in the Alexander, Spangler, and Harris Galleries at Mint Museum Randolph. The objects are interpreted through a variety of thematic lenses - function, style, manufacturing technique, maker - to encourage visitors to engage with the objects in ways they find personally meaningful and interesting. The exhibition includes many objects that have never before been on view, as well as contemporaneous works of art in from the Mint's holdings in other media, including paintings, furniture, fashion, and silver.

16.01.16→ *Contemporary British Studio Ceramics. The Grainer Collection.* Mint Museum Randolph. *Focused on the collection of Diane and Marc Grainer, this installation is a survey of contemporary British studio ceramics. Comprising functional and sculptural objects made between the 1980s and today, the show features work by artists either born or residing in Great Britain, including established "contemporary classics" like Gordon Baldwin and Rupert Spira, and cutting-edge ceramicists such as Julian Stair and Kate Malone. Several recently-gifted works from the Grainers are included.*

The Grainers are well-known in the United States as collectors of Studio Furniture and American craft in general, and as leaders in the craft community through their work with the American Crafts Council, the Furniture Society, the James Renwick Alliance, and the Founders' Circle Ltd. Their extensive and virtuoso collection of contemporary British ceramics is perhaps their greatest contribution to the field.

Rooted in the materiality of clay, a hallmark of studio pottery, the ceramic art featured in the installation chronicles the history of Contemporary British Studio Ceramics. Whether a pot or sculpture, the properties of the raw material, from its soft malleable texture to the alchemy of slips and glazes, and its propensity to melt and harden, are at the core of the artist's passion.

Hartford

→16.01.17 *Miniature World in White Gold: Meissen Porcelain by Johann Joachim Kaendler.* Wadsworth Atheneum, 600 Main Street, Hartford CT 06103. Website: <https://thewadsworth.org>.

Johann Joachim Kaendler was one of the most visionary artists in the history of porcelain, creating more than 2,000 models over the course of his career and consistently testing the limits of porcelain as an artistic medium. Kaendler was one of the first artists to use porcelain as a sculpting material rather than as a surface for painted decoration. His designs and figures, more detailed and realistic than any earlier creations, were essential for the development of porcelain as an independent art form in Europe.

Miniature World in White Gold showcases a broad selection of the finely detailed and innovative porcelain sculptures Kaend-

ler designed over his 44 years at the Meissen Porcelain Factory, featuring examples of his animals, crinoline figures, exotic representations, and court and peasant figures.

The formula for hard-paste porcelain, which originated in China centuries earlier, was not discovered in Europe until the early 18th century - only decades before Kaendler became a modeler at Meissen. The material was as valuable as gold during his lifetime (1706-1775), when dinner services and figurines were commissioned by aristocrats to ornament extravagant banquet and dining tables. While they initially served as table decoration and conversation pieces, porcelain figures soon became collectibles themselves and were displayed in cabinets as independent artworks.

New York

The Schein-Joseph International Museum of Ceramic Art, Alfred University, New York. Website:

<http://ceramicsmuseum.alfred.edu>. See website for [udstillingsinformation](#).

The Alfred Ceramic Art Museum at Alfred University houses nearly 8,000 ceramic objects ranging from small pottery shards recovered from ancient civilizations to modern and contemporary ceramic art. The primary mission of Alfred Ceramic Art Museum is to collect, preserve, conserve, research, interpret and exhibit ceramic art for aesthetic and educational purposes. The museum is a research and teaching facility, which offers an engagement in cultural history via ceramic art to the student, artist, scholar and collector as well as the local, national and international community.

In 1900, Charles Fergus Binns was appointed as the founding director of the New York State College of Clay Working and Ceramics at Alfred University, thus the study of ceramic art and science was established as an educational focus at the University and has remained so for over a century. Binns' teaching formed the foundation for the evolution of American ceramic art.

The outstanding collection of graduate thesis work created by Alfred educated ceramic artists is unique in the world. It forms the core of the collection and provides an especially significant view into the progressive development of American, contemporary ceramic art. In addition, the permanent collection has grown to include works by international ceramic artists such as Rosanjin, Hamada, Leach, Cardew and Rie as well as Chinese funerary jars, tomb sculpture from the Neolithic period, Roman and Byzantine lamps, Nigerian market pottery and the Krevolin Collection of Pottery of the Ancient Americas. The museum collection also features the work of numerous American ceramic art masters including the Alfred art school's renowned ceramic art faculty as well as - Ruth Duckworth, Ken Ferguson, Karen Karnes, Howard Kottler, Harrison MacIntosh, David Shaner, Robert Turner, Ken Price, Peter Voukos, Beatrice Wood, Betty Woodman and Eva Zeisel to name just a few.

Metropolitan Museum of Art, The Met Fifth Avenue, 1000 Fifth Avenue, New York, NY 10028. Website: www.metmuseum.org.

The Frick Collection, 1 East 70th Street, New York, NY 10021. Website: <http://www.frick.org>.

→07.08.16 *Global by Design: Chinese Ceramics from the R. Albuquerque Collection* Katalog, Metropolitan Museum of Art, The Met Fifth Avenue, Wrightsman Galleries, First Floor, Gallery 521.

Global by Design: Chinese Ceramics from the R. Albuquerque Collection focus on the period - from the late 16th to the 18th century - when Chinese porcelain became a global luxury, transforming both the European ceramic industry and styles of dining and drinking. The exhibition features 60 exquisite and unusual pieces in a presentation that challenges the longstanding, and overly rigid, tradition of cataloguing Chinese ceramics as domestic or trade items. In addition to exploring the trade in Chinese ceramics within Asia, the exhibition will focus on the development of shapes and designs that reflect the long history of exchange between China and the Islamic world as well as the period - the late 16th century - when works reflecting both the Chinese and Islamic traditions were introduced and incorporated into Europe and the Americas.

*The exhibition will also explore the ways in which 18th-century artists, when faced with the global idioms that had developed at the time, made artistic choices that allowed them to create an endless range of spectacular and visually imaginative works. From an important Brazilian private collection, the porcelains in *Global by Design: Chinese Ceramics from the R. Albuquerque Collection* have never before been exhibited.*

The introduction of porcelain to Europe can be traced to the fascinating period between the late 15th and early 16th centuries known as the "Age of Exploration." This period includes both the discovery by Vasco da Gama (1460–1524) in 1498 of a maritime route around the Cape of Good Hope in Africa to South and East Asia, and the slightly earlier travels of Christopher Columbus (1451–1506) that led to the discovery of the Americas. Supported by Portuguese and Spanish courts, both explorers were searching for a sea route that would provide quicker access to coveted Asian luxuries, including tea, spices, silk, and porcelain.

When the Portuguese first reached China in the 16th century, China was the only place in the world producing porcelain, and the extensive kiln complex at Jingdezhen dominated this production. Portuguese rulers were the first Europeans to order specific pieces from China and distribute them for general trade. Commonly known as the "first orders," these pieces often featured royal or religious (Catholic) imagery that had been introduced to China through coins and other trade goods.

In the early 17th century, after the Dutch auctioned porcelain from two captured Portuguese ships, porcelain also became widespread throughout northern Europe, where it was displayed on sideboards, walls, and ceilings, and also used for dining. By the late 17th and 18th centuries, with the ongoing exchange of shapes and designs now well established by the trade in porcelain, a global artistic language developed in which an endless range of spectacular and visually imaginative pieces were created by clay artists working in China, Europe, and around the world.

→18.09.16 *Design for Eternity*. Architectural Models from the Ancient Americas. Katalog. Metropolitan Museum of Art, The Met Fifth Avenue.

From the first millennium B.C. until the arrival of Europeans in the sixteenth century, artists from the ancient Americas created small-scale architectural models to be placed in the tombs of important individuals. These works in stone, ceramic, wood, and metal range from highly abstracted, minimalist representations of temples and houses to elaborate architectural complexes populated with figures. Such miniature structures were critical components in funerary practice and beliefs about an afterlife, and they convey a rich sense of ancient ritual as well as the daily lives of the Aztecs, the Incas, and their predecessors.

→02.04.17 *Porcelain, No Simple Matter: Arlene Shechet and the Arnhold Collection*. Katalog. The Frick Collection. *The Frick presents a year-long exhibition exploring the complex history of making, collecting, and displaying porcelain. Included are about one hundred pieces produced by the renowned Royal Meissen manufactory, which led the ceramic industry in Europe, both scientifically and artistically, during the early to mid-eighteenth century. Most of the works date from 1720 to 1745 and were selected by New York-based sculptor Arlene Shechet from the promised gift of Henry H. Arnhold.*

Sixteen works in the exhibition are Shechet's own sculptures - exuberant porcelain she made during a series of residencies at the Meissen manufactory in 2012 and 2013. Designed by Shechet, the exhibition avoids the typical chronological or thematic order of most installations in favor of a personal and imaginative approach that creates an intriguing dialogue between the historical and the contemporary. With nature as the dominant theme, the exhibition is presented in the Frick's Portico Gallery, which overlooks the museum's historic Fifth Avenue Garden.

Pomona

American Museum of Ceramic Art, AMOCA, 340 S. Garey Avenue, Pomona CA 91766. Website: www.ceramicmuseum.org. Se website for udstillingsinformation.

→18.09.16 *Dirk Staschke ·Nature Morte*. AMOCA. *Nature Morte, an exhibition of transgressive and lavish sculptures inspired by the unsettling and beautiful Flemish and Dutch Vanitas still-life paintings of the 16th and 17th centuries. These works offer a stunning commentary on contemporary craving, overconsumption and excess. In his newer work, Staschke also asks us to consider what part medium plays in the value placed on art, and whether knowing the creative process adds to or diminishes its value. He states, "It is this modulation between the real and illusionistic that most interest me and ultimately makes my work about perception."*

Paintings of the Vanitas genre, which - through a display of symbols such as skulls, fresh and rotting fruits and vegetables, hourglasses, butterflies, and dead fowl - invite the enjoyment of earthly pleasures while forewarning the viewer of the fleeting

nature of life and the futility of amassing material possessions. Staschke looks to translate that futility into an artistic gesture by rendering what is representational and static in the fluid medium of glaze, knowing that what is painstakingly depicted will change beyond my control once fired. It captures a fleeting moment reminiscent of the temporal nature of life presented in Vanitas painting. Ironically, history has shown fired ceramic to be among the most permanent materials in existence. The act of creation gives meaning to life no matter how brief. Futility gives way to optimism.

Canada

Toronto

13.10-16-08.01.17 *True Nordic - How Scandinavia influenced design in Canada*. Gardiner Museum, 111 Queen's Park, Toronto, Ontario, Canada M5S 2C7. Website: www.gardinermuseum.on.ca.

This landmark exhibition explores more than seven decades of Nordic aesthetic influence in Canadian design. Examining the ways that modern Scandinavian design was introduced to Canada and how its aesthetic principles and material forms were adopted and adapted by Canadians artisans and designers, True Nordic will present a comprehensive, critical survey of Canadian furniture, ceramics, textiles, metalwork, and glassware.

www.keramikkens-venner.dk

På www.keramikkens-venner.dk finder du foreningens vedtægter, oplysninger om dens bestyrelse samt ikke mindst oplysninger om kommende arrangementer, generalforsamling, generalforsamlingsreferater mv samt links på internettet til forskellige udstillingssteder i Danmark samt andre nyttige links.

De fleste af de hidtil udkomne numre af *keramiske noter* er lagt ud på www.keramikkens-venner.dk, så skulle nogen have brug for at slå tilbage i gamle numre, så er dette også muligt.

e-mailadresser

Keramikkens Venner har i en længere periode udsendt en e-mail forud for arrangementer, både som en påmindelse til de, der har meldt sig; men også for at give de, der ikke har meldt sig, en chance for at deltage i arrangementet. Herudover udsendes jævnligt information om udstillinger med keramik, hvilket kun gøres pr email.

Bestyrelsen skal derfor opfordre de medlemmer, der har en e-mailadresse og som ikke allerede modtager emails fra *Keramikkens Venner* om at meddele sekretæren denne og holde sekretæren opdateret med ændringer.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik 2016

ved Gunnar Jakobsen

Ane Katrine von Bülow & Priscilla Mouritzen. Guldagergaard · International Ceramic research Center, Skælskør 2016. 15 s. ill. (s 2-3 Black & White. Af/by Mette Blum Marcher). [Ane-Katrine von Bülow og Priscilla Mouritzen].

Finn Dam Rasmussen. A Contemporary Approach to the Vessel. By Eva Müller. New Ceramics. 3/2016, s 26-29. ill.

Past and Modernity - the work of Anne Fløche. By Ulla Munch Jørgensen. New Ceramics. 3/2016, s 38-39. ill.

High gloss. Af/by Peder Rasmussen. Kunststoff 24/2016, s 4-5. ill. [Michael Geertsen].

Håndværker fremfor alt. Af Mathilde Rude. Lyneksperten [Ulrik Kemnitz]. Antik & Auktion. 19. årg. 4/2016, s 66-69. ill. [Carl Halier].

Mere end smuk/Beyond beautiful. Af/by Mette Saabye. Kunststoff. 24/2016, s 40-41. ill. [Marie Torbendsdatter Hermann].

Overtryk · Julie Nord, Louise Hindsgavl, Mie Mørkeberg, Nina Saunders og Mette Pryds Helle. Red. af Sara Staunsager og Katrine Stenum Mortensen. Trapholt, Kolding 2016. 144 s. ill. parallelle tekster på dansk og engelsk. [Louise Hindsgavl]. *

Nina Hole - Ceramic artist (1941-2016). By Frederick L. Olsen. New Ceramics. 3/2016, s 5. ill.

Nina Hole and friends · The Match Box Schow. Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Skælskør 2016. 23 s. ill. (s 2-3 En verden i lommeformat/The World in Your Pocket. Af/by Mette Blum Marcher). [Ane-Katrine von Bülow, Birgitte Christensen, Claus Domine Hansen, Peter Durløv, Gurli Elbækgaard, Maja Hansen, Karen Harsbo, Buller Hermansen, Anne Mette Hjortshøj, Nina Hole, Helle Hove, Janice Hunter, Signe Højmark, Birgit Krogh, Jesper Lindstrøm Larsen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Kenneth Marquart, Priscilla Mouritzen, Malene Møller Hansen, Ann-Charlotte Ohlsson, Anders Ruhwald, Ane Scholleret og Alev Ebüzziya Siesbye samt Ulla Viotti m.fl.].

Georg Jensen 150 år. Af Michael Krogsgaard. Historisk Topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune, Lyngby 2016. 48 s, se specielt s 15-21 [Georg Jensen] og s 46 (Ib Georg Jensen). ill. noter.

Ånd og stof/Spirit and matter. Af/by Morten Skriver. Kunststoff. 24/2016, s 30-31. ill. [Ursula Munch-Petersen].

Fjeren/The Feather. [Del af artiklen "Lang ud' i skoven/Deep in the forrest]. Af/by Hanne Lange Houlbjerg. Kunststoff. 24/2016, s 17-18 og 20. ill. [Marianne Nielsen].

Luna Convento. Knud Odde. Forlaget Ehrhorn Hummerston [Website: <http://eh.dk/>], København 2016. 143 s, s 96-103 (Glas & Keramik), se specielt s 96-101. ill. ib. 150 kr.

Merete Rasmussen. Bronze and Ceramic. By Polly Bielecka. Pangolin London [Website: www.pangolinlondon.com], London 2016. 64 s. ill. hf. 9,95 £. *

The anatomy of a home. Saarinen House. By Anders Ruhwald. [Artikel]. I: Contemporary Clay and Museum Culture. Ed. by Christie Brown, Julian Stair and Clare Twomey. Routledge, London 2016, s 73-85. ill. litt.

Alev. Alev Ebüzziya Siesbye. Finansbank, Istanbul 2016. 240 s. ill. engelsk og tyrkisk tekst. (s 7-23 Önsöz: İki Serginin Hikayesi. Yazı [af] Garth Clark, s 27-43 Introduction: A Tale of Two Exhibits. By Garth Clark, s 45-49 Harmonices Mundi. Yazı [af] Nermin Kura og s 51-55 Harmonices Mundi. By Nermin Kura).

En nærmest umulig forandring/An almost impossible transformation. Af/by Jorunn Veiteberg. Kunststoff. 24/2016, s 50-51. ill. [Bente Skjøttgaard].

Fund, fortælling, håndværk, poesi. Svendborg. uå. 5-fløjet folder. ill. kort. [Ulla Sonne].

Keramikeren på bakketoppen. Af Mille Collin Flaherty. Alt for damerne. 3/2016, s 86-89. ill. [Charlotte Thorup].

unikagravsten. København [2016]. 3-fløjet folder. ill. [Maj Winther Christensen].

Alumina i sommerhumør. Af Lone Agersted. Antik & Auktion. 19. årg. 5/2016, s 32-37. ill. [Antikvitethandler Jens Bak Rasmussens speciale].

Den Danske Keramikfabrik. Den Danske Keramikfabrik, Nexø 2016. 10-fløjet folder. ill.

Fælles produktion skal holde keramikken i live som håndværk/Production prtnership aims to keep ceramic craftsmanship alive. Af/by Martin Schultz. Kunststoff. 24/2016, s 58-61. ill. [Den Danske Keramikfabrik].

Kongeligt porcelæn · Brogetmalet porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1775-1810. Af Lauritz G. Dorenfeldt. Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck, København 2016. 199 s. ill. litt. noter. signaturer. personregister. ib. 349,95 kr.

Porcelæn på frimærker/Porcelain on stamps. Prestige-hæfte/Prestige booklet. postnord. 2016. 34 s. ill. parallel tekst på dansk og engelsk. [8 stelmønstre fra Bing & Grøndahl, Den kongelige Porcelainsfabrik og Royal Copenhagen på 8 kroners frimærker som er inkluderet i heftet i forskellige versioner under trykningen].

Fem-og tyve ukendte fra Kähler. Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Skælskør 2016. 15 s. ill. (s 3-4 Fra Käblers gemmer. Af/by Mette Blum Marcher). [Herman H.C. Kähler og Nils Kähler samt Signe Steffensen].

Lyngby Porcelæn. [Katalog]. Porcelænsfabrikken Danmark. Collection 2015/2016. 48 s. ill. fabriksmærker.

Møller og Bøgely den glemte fabrik. Af Mathilde Rude. Antik & Auktion. 19. årg. 2/2016, s 42-47. ill.

Kellinghusen - En flække og dens fajancer. Af Hans-Georg Bluhm og Ulla Houkjær. Red. af Torben A. Vestergaard. Årsskrift. XXIX. 2016. Museum Sønderjylland Cathrinesminde Teglværk. Cathrinesmindes Venner, s 4, 5, 6, 7-37, 38-57 og 68. ill. litt. noter. kort. hf. 100 kr. (s 7-37 Fajancer fra Kellinghusen - Produkter, værksteder, afsætningsveje. Af Hans-Georg Bluhm og s 38-57 Kellinghusen - Folkelige Østersøjfajancer. Af Ulla Houkjær).

Japanomania i Norden 1875-1918. Red. af Gabriel P. Weisberg, Anna-Maria von Bonsdorff & Hanne Selkokari. Statens Museum for Kunst [Website: www.smk.dk], København 2016. 296 s. ill. litt. noter. ordliste. navneregister. ib. (s 7 Forord. Ud hvor verden ender. Af Susanna Pettersson, Nils Ohlsen og Mikkel Bogh, s 10-11. Ordliste. Japanske begreber, s 14-37 Japanisme som fænomen. Af Gabriel P. Weisberg, s 38-51 Den japanske bølge og den anglo-japanske stil. Af Widar Halén, s 54-75 Forbindelser til Japan: Formidlingens veje. Af Gabriel P. Weisberg, s 76-84 De første samlinger af japansk kunst i Skandinavien. Af Widar Halén, s 85-91 "Gamle og nye Venner af Japansk Kunst". Et indblik i danske 'japonister' og deres samlinger i anden halvdel af 1800-tallet. Af Malene Wagner, s 120-127 I de japanske spor - Karl Madsen og Arnold Krog: Danske aspekter af naturen i pen og porcelæn, 1885-1900. Af Malene Wagner og s 133-139 Fra keramiske eksperimenter til et japansk blik på naturen. Om japanismen i dansk billedkunst. Af Peter Nørgaard Larsen). [Arnold Krogh]. [Tillige udgivet på dansk (*Japanomania i Norden 1875-1918*), tysk (*Japa-*

nomania im Norden Europas 1875-1918), norsk (*Japanomania i Norden 1875-1918*) og finsk (*Japanomania pohjoismaisessa taiteessa 1875-1918*), som dog ikke nødvendigvis indeholder de samme artikler]. [Er formentlig ikke udkommet endnu].

Japanomania in the Nordic Countries 1875-1918. Ed. by Gabriel P. Weisberg, Anna-Maria von Bonsdorff & Hanne Selkokari. Distributed on behalf of Mercatorfonds by Yale University Press [Website: <http://yalebooks.co.uk>], London 2016. 296 s. ill. litt. noter. ordliste. index of names. 35 £. [Den engelske udgave er ikke identisk med den danske udgave].

Kunststoff. Dansk Kunsthåndværk & Design/Danish Craft & Design #24. Danske Kunsthåndværkere & Designere, København 2016. 64 s. ill. dansk og engelsk tekst.

Butik for borddækning: Syv hjerner, fjorten hænder, én mission/ Butik for borddækning: seven minds, fourteen hands, one mission. Af/by Jacob Stubbe Østergaard. Kunststoff. 24/2016, s 10-13. ill. [Ane-Katrine von Bülow, Pia Baastrup, Kirsten Kejser Jenbo, Kathrine Kjeldsen Hansen og Metha Stuart Wallace samt Tora Urup (glas) og Anne Fabricius Møller (textil)].

Copenhagen Ceramics. Copenhagen Ceramics [Website: www.copenhagenceramics.com], København 2016. engelsk tekst. 180 s. ill. ib. 300 kr. (s 4-9 A Place for Encounters. By Love Jönsson, s 11-14 Oasis. By Garth Clark, s 15-18 Opening Speech at Exhibition: 'Other Objects' by Martin Bodils Kaldahl. By Lars Dybdahl, s 19-22 Opening Speech at Exhibition: Marianne Nielsen & Anne Tophøj: 'Elitist Folklore'. By Louise Mazanti og s 136-139 Opening Speech at Exhibition: 'Out and Back' by Karen K Harsbo and Marianne Krumbach. By Mikkel Bogh samt tekster fra ferniseringsindbydelser/introduktioner til de øvrige udstillinger). [Per Ahlmann, Karen Bennicke, Louise Birch, Martin Bodilsen Kaldahl, Kasper Kaum Bonnén, Rose Eken, Michael Geertsen, Nils Erik Gjerdevik, Bente Hansen, Karen Kitani Harsbo, Turi Heisselberg Pedersen, Louise Hindsgavl, Steen Ipsen, Mikael Jackson, Ole Jensen, Sophus Ejler Jepsen, Christin Johansson, Gitte Jungersen, Esben Klemann, Marianne Krumbach, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Marianne Nielsen, Fie Norsker, Pernille Pontoppidan, Peder Rasmussen, Gunhild Rudjord, Anders Ruhwald, Signe Schjøth, Christina Schou Christensen, Andreas Schulenburg, Bente Skjøttgaard, Lone Skov Madsen, Kristine Tillge Lund, Anne Tophøj og Ole Vesterlund m.fl. samt Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgård-Larsen) og SuperFormLab (Flemming Tvede Hansen samt Mirja Amstrup Laugesen, Anne Marie Bisgaard, Mia Maja Christophersen, Hanieh Heidarabadi og Kajsa Lannemyr)].

Kunsthåndværkerhjem. 19 danske kunsthåndværkeres inspirerende rum. Af Christina Kjeldsen, Rikke Graff Juel og Anitta Behrendt. Forlaget Turbine, Aarhus 2016. 208 s. ill. ib. 279,95 kr. [Karin Blach Nielsen, Christian Bruun, Ursula Munch-Petersen, Helene Søs Schjødts og Charlotte Thorup].

Biennalen for Kunsthåndværk og Design 2015/The Biennale for Craft and Design 2015. Danske Kunsthåndværkere & Designere, København [2016]. 136 s. ill. (s 4-5 og 7-8 Introduktion. Alt er tilladt og næsten intet umuligt... Biennalen for Kunsthåndværk & Design 2015/Introduction. Everything Is Allowed, And Almost Nothing is Impossible... The Biennale for Craft and Design 2015. Af/by Lars Dybdahl og s 13-17 Biennale Prisen [Søren Thygesen]). [Lea Mi Engholm; [Annemette Beck &] Mette May Gregersen; Jørgen Hansen [& Bent Winkler]; Vinni Hedegaard Frederiksen; Inger Heebøll; Jane Holmberg; Theis Lorentzen; Sanne Ransby og Mariko Wada; Sarah Oakman; Versus (Lea Mi Engholm, [Ane Fabricius Christiansen, Camille Rishøj Nielsen], Mariko Wada og Sissel Wathne) og Ida Wieth].

Deltagere. Keramikfestival 2016. 13. juli i Skælskør. Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Skælskør 2016. 23 s. ill. dansk og engelsk tekst. [Kathryn Agnes Baczeski, Jane Bailey, Lillian Binderup Jensen, Birgit Lendal Beek, Lis Biggas, Bente Brosbøl Hansen, Ane-Katrine von Bülow, Hans & Birgitte Börjeson, Helene Callesen, Harriet Cecilie Caslin, Lene Dahl, Finn Dam Rasmussen, Cecilie Dige, Jette Egelund, Betty Engholm, Heidi Fournier, Helene Fridan-Pedersen, Nelly Gaskin, Karolina-Anna Hajna, Lene Hansen, Inger Heebøll, Kirsten Holm Nielsen, Niels Huang, Dorthe Hybel, Lilian Jensen, Christa Julin, Vicki Kolby, Asger Kristensen, Marie Langaa, Maj-Britt Lindequist, Sten Lykke Madsen, Jytte Lysgaard, Inger Mehlum, Ella Moltke, Priscilla Mouritzen, Charlotte Nielsen, John & Signe Northrup, Gitte Nurup, Jóhanna K. Óskarsdóttir, Annette Printz, Niels Refsgaard, Tai Rogers, Helene Søs Schjødts, Ane Schollert, Jytte Strøm, Gitte Svarre Jensen, Mette Thyrsted Kristensen, Sverre Tveito Holmen, Ulla Vedel og Gerda Østergaard].

Syv fra Århus Kunstakademi. Keramikfestival 2016. 13. juli i Skælskør. Guldagergaard · International Ceramic Research Center, Skælskør 2016. 31 s. ill. dansk og engelsk tekst. (s 3 Ny utæmmet keramik. Af/by Mette Blum Marcher). [Jonna Andersen, Christine Urfe Bendt, Ann Kaa Kristoffersen, Ane Kirsten Lentz, Vibeke Nielsen, Astrid Ralund og Karen Thomassen].

Silica Visions. Afgang '16. Glas & Keramik. Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Designskolen, Bornholm, Nexø 2016.

99 s. ill. (s 4-5 Preface. By/af Troels Degn Johansson). [Kitta Christiansen, Signe Fensholt, Örök Guðmundsdóttir, Steinunn Hrafnan Hilmisdóttir, Kathrine May Holmslykke, Iris-Edda Lappalainen, Sisse Lee, Sarah Oakman, Sarah Camilla Skriver, Delfina Maria Solari og Helle Øster Steffensen].

project network. International Ceramic Research Center Guldagergaard, Skælskør 2016. 31 s. ill. (s 4-5 [Introduction]). By Mette Blum Marcher). [Tove Jensen].

project network. International Ceramic Research Center Guldagergaard, Skælskør 2016. 31 s. ill. (s 4-5 [Introduction]). By Mette Blum Marcher). [project network 2016/session II]. [Mia Zebitz Larsen].

Kunsthåndværk 2016/2017. ACAB, Arts & Crafts Association Bornholm. Sammenslutningen af bornholmske kunsthåndværkere. 15 s incl omslag. ill. kort. [Keramikerne Kumiko Kimbari Asti, Thor Backhausen, Vibeke Berland, Eva Brandt, Anna Bystrup Jensen, Susanne Culiner, Hanna Dahlgren, Maja Frendrup, Lenny Goldenberg, Sigurd Green, Gerd Hiort Petersen, Anne Mette Hjortshøj, Helle Vilsen Hutchinson, Simon Lund Koefoed, Else Linde, Helle Lund-Hansen, Hans Munck Andersen, Jesper Nielsen, Ann-Charlotte Ohlsson, Guri Rahelt, Susanne Sølund, Charlotte Thorup og Alena Wils samt Paradis Keramik (Melon Warnes) og Mølgaard & Marcussen].

Kunstrunden Sydvestjylland · Hodge Podge #1. Kunstrunden Sydvestjylland. 2016. 128 s. ill. (s 8-9 Hanne Borg, s 20-21 Solveig Lomholt Bruun, s 84-85 Dorit Knudsen, s 120-121 Jytte Lysgaard og s 30-31 Gitte Vammen Jørgensen).

Bøger på vej 2016-2018 – Danmark

Sten Lykke Madsen – Slip fantasien løs! Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>]. 28.08.16.

Familie på træben. Om J.F. Willumsens Familievase. Af Peder Rasmussen. Aristo Bogforlag [Website: aristobogforlag.dk], København. 08.09.16.

Thorvald Bindsbøll · Formens og Ornamentets Mester. Af Mirjam Gelfer Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København. ultimo 2016.

Axel Salto · Stentøjsmesteren. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>]. 19.02.17. 200 s. ill. litt. noter.

Axel Salto · The Master of Stoneware. Clay · Keramikmuseum Danmark [Website: <http://claymuseum.dk>]. 19.02.17. 200 s. ill. litt. noter.

Dansk værkstedskeramik 1950-2010. Bestandskatalog ved Bodil Busk Laursen. [Designmuseum Danmarks samling af dansk værkstedskeramik 1950-2010]. Designmuseum Danmark. 2017.

Lertøj i Danmark 1600-1900. Red. af Annali Bork, Bodil Møller Knudsen & Lennart S. Madsen. Ehlers Lertøjssamling, Museum Sønderjylland [Website: www.museum-sonderjylland.dk].

Spor i Keramikken & Keramiske Profiler 1880-2012. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt.

Saxbo. [Arbejdstitel]. Red. af Mirjam Gelfer-Jørgensen med bidrag af Mirjam Gelfer-Jørgensen, Teresa Nielsen, Anders Uhrskov og Morten Løbner Espersen.

Fajance fra Holland, Frankrig og Tyskland 1600-1800. Bestandskatalog ved Ulla Houkjær. Designmuseum Danmark [Website: www.designmuseum.dk]. 2016.

Nye udenlandske bøger 2015-2017 – et udvalg

Pottemagare kring Söderslätt 1804-1930. Av Per Åke-Olsson. Trelleborg 2015.

French Art Nouveau Ceramics. An Illustrated Dictionary. By Paul Arthur. Norma Éditions [Website: www.editions-norma.com], Paris 2015. 424 s. ill. litt. noter. ib. 95 €.

Die Berliner Porzellanplastik und ihre skulpturale Dimension 1751-1825. Der Sammlungsbestand des Kunstgewerbemuseums · Staatliche Museen zu Berlin. Von Dorothee Heim. Schnell & Steiner [Website: [\[steiner.de\]\(http://www.schnell-und-steiner.de\)\], Regensburg. 08.08.16. 640 s. ill. litt. noter. ib. 86 €.](http://www.schnell-und-</p></div><div data-bbox=)

Ernst Barlach. Auf dem Weg in die Moderne. Hgg. von I. Tessenow. Mit Beiträgen von R. Joppien, V. Probst, R. P. Schwickert und I. Tessenow. Ernst Barlach Stiftung [Website: www.ernst-barlach-stiftung.de], Güstrow 2016. ill. litt. 29,95 €.

Gerhard Marcks. Formmeister der Keramik. Von Anne Feuchter-Schawelka. Weimarer Verlagsgesellschaft [Website: www.verlagshaus-roemerweg.de], Wiesbaden 2016. 144 s. ill. litt. hf. 14,90 €.

Lotte Reimers. Keramiken aus 50 Jahren. Von Andreas Büttner. Städtische Museum Braunschweig & Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg 2016. 96 s. ill. hf. 19,95 €.

Picasso / Picault, Picault / Picasso. A Magic Moment in Vallauris 1948-1953. By Sylvie Vautier. Pointed Leaf Press [Website: www.pointedleafpress.com], New York. 220 s. 31.10.16. ill. ib. 75 \$.

Della Robbia. From Renaissance to Regent Street. Ed. by Julie Sheldon. An Exhibition at the Williamson Art Gallery, Birkenhead. Liverpool University Press [Website: <http://liverpooluniversitypress.co.uk>], Liverpool 2016. 128 s. ill. litt. hf. 14,99 £.

Maiolica. Italian Renaissance Ceramics in the Metropolitan Museum of Art. By Timothy Wilson and Luke Syson. Metropolitan Museum of Art [Website: www.metmuseum.org], New York. 05.09.16. 352 s. ill. litt. noter. ib. 50 £.

Ceramics. A History of British Patronage, Collecting and Presentation 1550-1950. By Patricia Ferguson. Philip Wilson Publishers [Website: www.ibtauris.com], London. 30.10.16. 240 s. ill. litt. ib. 45 £.

Vase Mania. Garnitures from the National Trust. By Patricia Ferguson. V&A Publishing [Website: www.vam.ac.uk]. London. 04.10.16. 64 s. ill. litt. ib. 9,99 £.

Silk, Porcelain and Lacquer. China and Japan and their Trade with Western Europe and the New World 1500-1644. By Teresa Canepa. Paul Holberton Publishing [Website: www.paul-holberton.net], London. 31.10.16. 440 s. ill. litt. noter. ib. 75 £.

Das Porzellan Ostasiens und die Delfter Fayence in Interieurs dynastischer Inszenierungen und politischer Selbstvergewisserungsstrategie im Europa des 17. und 18. Jahrhunderts. Von Detlef Freigang. Studien zur internationalen Architektur- und Kunstgeschichte Band

132. Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg 2015. 352 s. ill. litt. noter. ib. 69 €.

From Invention to Perfection. Masterpieces of Eighteenth-Century Decorative Art. By Sarah-Katharina Andres-Acevedo/Hans Ottomeyer (Eds). Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2016. 416 s. ill. litt. noter. ib. 78 €.

Invention und Vollendung. Kunstwerke des 18. Jahrhunderts. Von Sarah-Katharina Andres-Acevedo/Hans Ottomeyer (Red.). Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2016. 416 s. ill. litt. noter. ib. 78 €.

Damascus Tiles. Mamluk and Ottoman Architectural Ceramics from Syria. By Arthur Millner and Sheila R. Canby. Prestel [Website: www.prestel.com], London 2015. 320 s. ill. litt. noter. index. ib. 60 £.

China's Porcelain Capital. The Rise, Fall and Reinvention of Ceramics in Jingdezhen. By Matis Gillette. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London. 11.08.16. 200 s. ill. litt. noter. ib. 60 £.

Ceramics and Globalization. Staffordshire Ceramics, Made in China. By Neil Ewins. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London. 09.03.17. 208 s. ill. litt. index. ib. 65 £.

Chinese and Japanese Works of Art in the Collection of Her Majesty The Queen. By John Ayers. Royal Collection Trust [Website: <https://www.royalcollection.org.uk>], London. 03.11.16. 1296 s. ill. litt. noter. ib. 150 £.

Global by Design. Chinese Ceramics from the R. Albuquerque Collection. By Jorge Welsh (ed.) and Denise Pastry Leidy. Jorge Welsh Research & Publishing [Website: www.jorgewelsh.com], London og Lissabon 2016. 240 s. ill. ib/hf. 40/30 £.

Bencharong. Chinese Porcelain for Siam. By Dawn F. Rooney. Discover Thai Art Series. Riverbooks [Website: www.riverbooksbk.com], Bangkok. 156 s. ill. ib. 13.46 £.

China Rediscovered. The Benaki Museum Collection of Chinese Ceramics. By George Manginis. Haus Publishing Limited [Website: <http://hauspublishing.com>], London. 18.07.16. 144 s. ill. hf. 25 £.

Arita/Table of Contents. Studies in Japanese Porcelain. By Anniina Koivu. Phaidon Press [Website: www.phaidon.com], London. 05.09.16. 416 s. ill. litt. ib. 49.95 £.

Yasuhisa Kohyama. The Art of Ceramics. By Susan Jefferies | Jack Lenor Larsen | Michael R. Cunningham |

Yoshiaki Inui. 2. überarbeitete Auflage. Arnoldsche Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2015. 112 s. ill. litt. ib. 29,80 €.

Adventures in Physics and Pueblo Pottery. By F. Harlow. Museum of New Mexico Press. [Website: www.mnmmpress.org], Albuquerque 2016. 204 s. ill. ib. 30,10 \$.

Scorched Earth. 100 Years of Southern African Potteries. By Wendy Gers. Jacana Media [Website: www.jacana.co.za], Johannesburg. 01.09.16. 416 s. ill. litt. ib. 55.95 \$.

Live Form. Women, Ceramics, and Community. By Jenny Sorkin. Chicago University Press [Website: <http://press.uchicago.edu/ucp/books>], Chicago. 09.08.16. 304 s. ill. litt. noter. ib. 45 \$.

The Grain of the Clay. Reflections on Ceramics and the Art of Collecting. By Allen S. Weiss. Reaktion Books [Website: www.reaktionbooks.co.uk], London. 19.09.16. 224 s. ill. ib. 18 £.

The Ceramics Reader. Ed. by Kevin Petrie and Andrew Livingstone. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London. 23.02.17. 608 s. ill. litt. noter. ib/hf. 80 £/29,99 £.

Contemporary Clay and Museum Culture. Ed. by Christie Brown, Julian Stair and Clare Twomey. Routledge [Website: <https://www.routledge.com>], London 2016. 228 s. ill. litt. noter. index. ib. 95 £.

CERAMIX van Rodin tot Schütte/CERAMIX de Rodin à Schütte/CERAMIX. Art and ceramics from Rodin to Schütte. Bonnefanten Museum [Website: www.bonnefanten.nl], Maastricht/Snoeck Uitgeverij, Gent 2015. 320 s. ill. litt. nederlandsk, fransk og engelsk udgave. 39 €.

The New Age of Ceramics. By Hannah Stouffer. Gingko Press [Website: <http://gingkoprpress.com>], Berkeley. 01.09.16. 224 s. ill. ib. 35 \$.

Ceramics. Contemporary Artists Working in Clay. By Kate Singleton. Chronicle Books [Website: www.chroniclebooks.com]. 01.10.16. 176 s. ill. ib.

The Teabowl. East and West. By Bonnie Kemske. Bloomsbury Academic [Website: www.Bloomsbury.com], London. 24.08.17. 160 s. ill. litt. ib.

Surface Decoration. By Kevin Millward. New Ceramics. Bloomsbury Publishing [Website: www.bloomsbury.com], London. 23.02.17. 128 s. ill. hf. 19,99 £.

Alev. Alev Ebüzziya Siesbye. Med bidrag af Garth Clark og Nermin Kura. Galeri Nev [Website: www.galerinevistanbul.com], Istanbul 2016. 240 s. ill. engelsk og tyrkisk tekst. ib.

Garth Clark, Introduction: A tale of Two Exhibits. Part One: Levitating Volumes. Part Two: Getting There. Part Three: Coming Home (tyrkisk tekst s. 7-23, eng. tekst s. 27-43). Nermin Kura, Harmonices Mundi (tyrkisk tekst s. 45-49, eng. tekst s. 51-55). Hellsides plancher med værker s. 57-231. Biografi (tyrkisk/eng. tekst) s. 232-239.

Alev Siesbye er født i Tyrkiet i 1938, men kom til Danmark i 1962 efter at have uddannet sig på Kunstakademiet i Istanbul og på keramiske værksteder og fabrikker i Istanbul og Höhr-Grenzhausen. I årene 1963-1968 var Alev tilknyttet Den kongelige Porcelainsfabrik, men drev fra 1969 eget værksted i Fredericiagade i København indtil 1987, hvor hun flyttede endeligt til Paris, og hvorfra hun har videreført sin fornemme internationale kunstnerkarriere.

De mange års virksomhed i Danmark har medført et tilhørsforhold mellem Alev og den danske keramiske scene, som anerkendes både fra dansk side og internationalt. Alev Siesbye indtager en vigtig position i dansk keramik siden sit gennembrud i begyndelsen af 1970'erne og har deltaget i en række officielle danske og internationale præsentationer af dansk/nordisk design. Dette har også været baggrunden for de tre separatudstillinger med Alevs værker, som er blevet vist i Designmuseum Danmark (tidl.: Det danske Kunstindustrimuseum) fra debutten i 1975, til en omfattende præsentation i 1983 og senest den store retrospektive udstilling i 2002 'Alev Ebüzziya Siesbye – et keramisk univers 1964-2002', som efterfølgende blev vist i Istanbul på det smukke Tyrkisk Islamiske Museum.

Denne korte historik fortæller noget om de biografiske rammer for Alev Siesbyes forløb, men ikke om hendes keramiske virke som en internationalt fejret keramik og kunstner, hvis værker er beundret og anerkendt for deres skønhed og iboende universelle åndfulde styrke. Gennem mange års målrettet arbejde for at nå frem til, hvad man kunne kalde den ideale form, har Alev skabt en værktype, de 'svævende' kar, skåle og krus, som indtager en fortjent plads i det 20. århundredes keramiske kunsthistorie.

Fortolkningen af Alevs værk som tilhørende primært en dansk/nordisk designtradition har imidlertid skygget for en forståelse for betydningen af hendes baggrund i den tyrkiske og dermed nærorientalske rige kulturarv, som i Danmark er alt for lidt kendt og derfor ikke er indgået

tilstrækkeligt i en perspektivering af denne kunstners arbejder.

Med det foreliggende pragtværk, som er udkommet i 2016 i forbindelse med indvielsen i Istanbul af 'Crystal Tower', hovedsædet for Finansbank, rådes der nu bod på dette. Bogens omdrejningspunkt er en skelsættende udstilling i 2015 med titlen 'Harmonices Mundi' i anledning af åbningen af 'Erimtan Museum of Art and Archaeology' i Ankara. Her blev arbejder af Alev vist side om side med keramiske beholdere fra Anatolien, udført bl.a. af oldtidsfolkene Hittitterne (2. årtusinde f. Kr.) og Frygerne (900-800 f. Kr.). Gennem bogens artikler og billeder åbnes nu muligheder for at opleve Alev Siesbyes værker med fokus på det tyrkiske, nærorientalske kulturmiljø, hun stammer fra.

Bogens to artikler er forfattet dels af den verdenskendte amerikanske kunsthistoriker, forfatter, kritiker og gallerist Garth Clark og dels af Nermin Kura, som er tyrkisk født, uddannet på Sorbonne og Rhode Island School of Design i kunst og arkitektur og med en kunstnerisk karriere som keramik og fotograf. Nermin Kura er professor ved Roger Williams University, USA, og har undervist ved flere universiteter i den islamiske verdens både historiske og nutidige kunst og arkitektur.

Garth Clark har ved flere lejligheder skrevet om Alev, og i nærværende artikels tre afsnit trækker han tråde tilbage til sit første møde med Alevs keramiske arbejder i bl.a. de ovenfor nævnte udstillinger i Designmuseum Danmark og uddyber i det første afsnit 'Levitating Volumes' sit syn på den nordiske designvinkel i værkerne.

Afsnit to 'Getting There' bygger på samtaler og interviews med Alev, som her (for første gang) fortæller mere uddybende om sin familie, barndom og ungdom som datter af den indflydelsesrige forlægger, forfatter og politisk aktive Ziyad Ebüzziya og den aristokratiske mor Vâlâ Ebüzziya, født Emircan. Gennem Alevs fortælling om familien, opvæksten og tilhørsforholdet til et rigt og levende kulturelt miljø med internationale relationer fremstår også billedet af de turbulente forhold i Tyrkiets politiske historie i denne periode. Årene i Danmark startende med to måneders arbejde på Käblers Værksted i Næstved, den efterfølgende tilknytning til Royal Copenhagen og senere Rosenthal uddybes. Ikke mindst indsigt i Alevs tyrkiske rødder danner en menneskeligt bevægende og kulturelt værdifuld baggrund for oplevelsen af udstillingen i Ankara i 2015, der afslutter Clarks artikel i tredje afsnit 'Coming Home'. Her bliver hans følelsesladede og overbevisende konklusion, at mødet mellem kunstnerens værker og den ældgamle anatolske keramik

har givet ham anledning til at indse denne kulturs stærke betydning for hele oeuvre.

Artiklen af Nermin Kura tager også udgangspunkt i udstillingen 'Harmonices Mundi' (Johannes Kepler, 1619) og er illustreret af helheder og udsnit af udstillingen med dens lange lysende podium og visuelt pragtfulde opstilling af oldtidens kar i dialog med et kræsent udvalg af Alevs arbejder fra forskellige perioder. Udstillingen var kurateret af Deniz Artun, direktør for Galeri Nev i Ankara, som også repræsenterer Alev og har en stor indsigt i hendes virke, mens værkerne var udlånt til udstillingen fra private samlinger i Ankara.

Kuras artikel giver en meget instruktiv og fin indføring i Anatoliens keramiske kunst, og påpeger også betydningen af samtidige arbejder i sten og metal for formudviklingen i Alevs arbejde. Sten har optaget Alev hele livet, og hun undervistes i skulptur på Kunstakademiet i Istanbul; måske er det noget af forklaringen på, at Alev fandt sit materiale i stentøjet, som forener den keramiske proces med stenens matte, klart optrukne linje. Det er i det hele taget en stor oplevelse at læse Kuras vidende og indsigtfulde essay, som åbner for den rige tradition og kultur i kunsthåndværket i Anatolien i oldtiden, og som giver en værdifuld indføring i forståelsen af Alevs kunst som rodfæstet her. Alev har selv gennem årene betonet erindringens betydning for sit virke.

Pragtbogen om Alev Ebüzziya Siesbye kan varmt anbefales som et nuanceret portræt af en stor international keramisk kunstner. Den løsriver Alev fra den danske omfavelse, og det kan vi alle blive klogere af. De mange værkfotografier af høj kvalitet gør det til en lystvandring at gå gennem bogen, som på fornem vis leder gennem oeuvre.

Bodil Busk Laursen

Kongeligt porcelæn · Brogetmalet porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1775-1810. Af Lauritz G. Dorenfeldt. Nyt Nordisk Forlag · Arnold Busck, København 2016. 199 s. ill. litt. noter. signaturer. personregister. ib. 349,95 kr.

Vores syn på det, vi omgiver os med, ændres hele tiden, så det ikke kan undre, at interessen for forskellige tidsperioders kunst og kunsthåndværk også flytter sig ganske markant over en tid.

Det er ikke mange år siden, at den sidste af de større privatsamlinger af dansk porcelæn fra tiden omkring og før 1800 blev solgt og spredt. Netop den samling husker jeg at have beundret med nogen benovelse, da jeg for mange år siden fik den forevist af ejeren Ulla Gregaard. Det ældste kongelige porcelæn, især det brogetmalede, blev jo dengang betragtet som noget af det fineste, man

kunne få for øje af ældre dansk kunsthåndværk. Emnet var lidt tidligere (1962) blevet mønstergyldigt publiceret af Bredo L. Grandjean i bogen *Kongelig Dansk Porcelæn 1775-1884*, der ud fra et stort arkiv- og genstandsmateriale havde hovedvægten lagt på det tidlige "brogetmalede". Senere var det de mere nutidige perioder af "Kgl. Porcelain", der kom i fokus, og der blev lidt stille om 1700-tallets frembringelser.

Nu kommer imidlertid en norsk samler, Lauritz G. Dorenfeldt, på banen også som forfatter. Han begyndte (i Norge) at publicere oversigter over det såkaldt blåmalede underglasurporcelæn, der var en satsning allerede fra fabrikens tidligste år i 1770'erne, hvor der netop i Norge - en del af dobbeltmonarkiet - var blevet gjort store fund af kobolt, som var det nødvendige og hidtil meget kostbare farvemateriale til den populære blå underglasurdekoration.

Dorenfeldts to bøger om det blåmalede porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik er for længst blevet oversat til dansk, lige som han blandt de mange forfattere til jubilæumsskriftet "Dansk Porcelæn 1775-2000" blev valgt til at skrive en oversigtsartikel om emnet. Og nu har Lauritz G. Dorenfeldt også fået udgivet bogen om *Brogetmalet porcelæn fra Den kongelige Porcelainsfabrik 1775-1810*. Med betegnelsen "brogetmalet" forstår man det porcelæn, der er dekoreret med en palet af forskellige farver, der er malet oven på glasuren (efter selve glasurbrændingen ved en meget høj temperatur), hvorefter overglasurbemalingen brændes fast til glasuren ved en lavere temperatur uden at forkulle farverne.

Tidligere var det stort set kun den blå koboltfarve, der kunne brændes med under glasuren, og teknisk set må man derfor kalde bemaling over glasuren mindre avanceret og holdbar. Imidlertid var brogetmalingen af dansk porcelæn i 1700-tallet af høj teknisk kvalitet og holdbarhed. Her har det nok også haft sin betydning, at det brogetmalede i højere grad end det blåmalede var et luksusprodukt, mere til pynt end til brug, så der er gennem tiden blevet passet bedre på det, og i forhold til produktionens omfang er mere af det brogetmalede blevet bevaret.

En ganske stor del af det brogetmalede har været næsten unikt og er derfor vanskeligt at få et samlet overblik over. Gennem en meget systematisk gennemgang er det dog lykkedes bedre for Lauritz G. Dorenfeldt end for tidligere forfattere. Der bliver hos ham også kastet nogle interessante historiske og kulturhistoriske strejflys ind over den tidlige danske porcelænsproduktion. Det fremgår således tydeligt - men er knap nok en ny fortolkning - at meget forskellige faktorer og interesser forenes for at få projektet til at lykkes. Først og fremmest er en stor faglig dygtighed og entusiasme til stede hos en ildsjæl, metalogen og kemikeren, laboranten og farmaceuten Frantz Heinrich Müller (1752-1820). Gennem mange år opbyggede han

en viden om forudsætningerne for en porcelænsfabrikation. Med diplomatisk/politisk og kommercielt talent blev han grundlægger og reelt leder af den danske porcelænsfabrikation gennem de sidste årtier af 1700-tallet.

Dengang var det meget kostbart og meget lidt lønsomt at fremstille et så kompliceret keramisk produkt, og der skulle være stærke og vedvarende økonomiske kræfter bag produktionen, som var underskudsgivende og næsten uden indtægter i mange af de første år. Dette kunne Müller slet ikke klare ud fra egen formue, men takket være enkedronning Juliane Maries ambitioner om en porcelænsfabrikation i lighed med den, hendes bror hertug Carl af Braunschweig-Wolfenbüttel havde haft succes med i porcelænsfabrikken Fürstenberg, fik Müller i realiteten hoffet til at betale gildet, formelt ved at købe aktier i foretagendet. Da kassen efter nogle år uden indtægter - ud over kongelige bestillinger - var tom, overtog kongehuset helt foretagendet, så det fremover hed Den kongelige Porcelainsfabrik. Der var da for længst indsat en direktion af fremtrædende hofembedsmænd, medens Müller med titel af 'fabriksmester' fik lov at passe det, han så dristigt og energisk havde grundlagt.

Ikke meget tyder på, at Müller havde større indflydelse på produktionens kunstneriske linje, men han har sikkert koordineret rekrutteringen af fabrikkens stab af arbejdere og håndværkere/kunsthåndværkere. Alene malerne af det brogetmalede porcelæn i den 35 års periode, Dorenfeldt skriver om, udgør en liste med 75 navne, som opregnes med de ret få oplysninger, man har om de enkelte, bl.a. ud fra fabrikkens omfattende, men ukomplette arkiv. I nogle tilfælde kan navne knyttes til bevarede og i bogen afbildede arbejder. Ganske enkelte er tilmed signerede.

En lille gruppe malere kan virkelig profileres, som f.eks. Johann Christoph Bayer (f. i Nürnberg 1738, boende i København fra 1768, begravet på Assistens Kirkegård 1812), der var ledende ved udførelsen af det berømte Flora Danica-stel. Af fortegnelsen over malerne fremgår, at også andre kom fra Tyskland. Nogle blev tidligt lokket til Danmark fra Meissen/Sachsen, og de har sikkert oplært danskerne i at male, hvad der hos os blev kaldt "Sachsiske blomster", en meget almindelig dekoration for brogetmalere.

I 1780'erne kom nogle dygtige malere fra porcelænsfabrikken i Berlin til København og fjede tilsyneladende lidt mere moderne træk til dekorationerne her. Men mange af de mere ukendte porcelænsmalere i København blev oplært af fabrikkens selv og havde en ret tilfældig baggrund som afmønstrede soldater eller vejsenhusbørn. En del fik med tiden en elementær uddannelse på Kunstakademiet.

Ud over medarbejderlisten har Dorenfeldt en ret fyldig gennemgang af stelformer med forklaring på, hvor tæt

man her lægger sig op ad især tyske forbilleder, dog med nogen egenvariation. Dekorationsmønstre havde næsten altid et udenlandsk forbillede. Copyright-problematikken var dengang juridisk ukendt eller afspejledes snarere ved den håndfaste måde, man hos de oprindelige producenter prøvede at fastholde fagligt vidende medarbejdere.

Skal man udpege et produkt, hvor man i København synes at satse på de dygtigste malere, kan man nævne de små morgenservicer eller frokoststel til te, kaffe eller chokolade beregnet for 2 eller 4 personer med henholdsvis 10 eller 14 dele, indbefattet en bakke, også af porcelæn, og ofte leveret i en fin mahognykasse. Antallet af udførte frokoststel har ikke været over hundrede sæt i alt, og de var meget kostbare. Af bogens mange arkivalske oplysninger kan man på kryds og tværs læse sig til, at fabrikkens solgte hvert sæt til en pris svarende til omkring tre gange en porcelænsmalers årsløn. Hoffet var i høj grad aftager af disse frokoststel, som f.eks. blev brugt som gave/erkendtlighed til de norske erhvervsfolk/borgerlige samfundsspidser, der betjente Kronprinsen (Frederik VI), når han var på besøg i Norge, hvor man jo manglede adel og slotte til at huse en kongelig gæst. Der er både på museer og hos gamle familier i Norge bevaret et antal af disse frokoststel. Denne proveniens må have fristet forfatteren til at give typen en særlig fyldig omtale i bogen - og tak for det.

I øvrigt bringer bogen en alfabetisk liste og gennemgang over "Galanterier og andre genstande" fra barberfåde til øreperler på i alt 40 emner, der er blevet brogetmalet dekoreret. Nogle må være produceret i et meget begrænset antal, medens der sikkert har været et lidt større antal "Vaser og Urtepotter" i 20 kategorier, samt figurer som en særlig gruppe. Endelig og næsten væsentligst bringes en oversigt over leverede enkeltspisestel på helt op til 540 dele, i fabrikkens arkiv nummererede fra "Stel No.1" til "Stel No.10" og dertil nogle uden nummer. Det ser ud, som om man sammenstykkede stellerne af det, man har haft stående på det meget store lager. Bogen har mange oplysninger om, hvilke enkeltdele der indgår i flere af disse leverede stel, og hvem køberne var, men meget lidt kan fortælles om stellerne senere skæbne. Man kan vel gætte på, at resterne af stellerne senere er spredt i enkeltdele til mange samlere og næppe længere er erkendbare som dele af et oprindeligt samlet service. Helt for sig står naturligvis Flora Danica servicet, der er helt enestående i sin dekoration og mange gange større end de andre middagsstel og i øvrigt bevaret med langt over tusind enkeltdele i kongehuset, men det er en historie, der er fortalt langt bredere andetsteds end i den ny bog.

Har salget af hele spisestel været en sjældenhed, har der tilsyneladende været en løbende levering af kaffe-, te- og chokoladestel på typisk 32 eller 66 dele, men også disse er sjældent eller aldrig bevaret i en helhed. Der kan i nogle tilfælde peges på mulige overleverede steldele, vist på

nogle af bogens utallige illustrationer, der i øvrigt optager langt flere af bogens sider end det noget mere begrænsede antal tekstsider.

Det er den her skitserede, fyldige og ret detaljerede gennemgang af fabrikkens produktion af ”brogetmalet porcelæn 1775-1810”, som udgør langt størstedelen af bogen. Umiddelbart ligner dette en nyttig, men lidt tør håndbog, men faktisk er den skrevet flydende og letlæst, selv om der er et væld af oplysninger at holde sammen på, bl.a. ved hjælp af det fem sider lange personregister. Man fristes til selv at kombinere videre på de mange facts og finde egne konklusioner på, hvad det egentlig var, der foregik omkring denne særegne, men alligevel tidstypiske produktion, og tænke over, hvad der kom ud af de store anstrengelser.

Måske bliver det Lauritz G. Dorenfeldts største fortjeneste med denne bog, at den kan forny og fastholde en bredere interesse for et emne, der bestemt er en bevaringsværdig del af vores kulturarv, som fortsat bør være kendt af kunst- og kulturhistorisk interesserede, af forskere og museer og måske i mindre omfang også stadig af private samlere.

Jørgen Schou-Christensen

Keramische Räume. Hrsg. von Markus Heinzlmann, mit Essays von Barbara Engelbach, Hans-Jürgen Hafner, Markus Heinzlmann, Martin Hentschel, Ulrich Looock und Stephan von Wiese. Udgivet ifm. udstillingen ”Keramische Räume - Lucia Fontana, Norbert Prangenberg, Thomas Schütte, Rosemarie Trockel, Markus Karstiess.” Verlag Kettler [Website: www.verlag-kettler.de], Dortmund 2014. 296 s. ill. tysk og engelsk tekst. 34,90 €.

I strømmen af keramikrelevante nyudgivelser dukkede der sidste år en flot bog op, der omhandler det skæve forhold, der i Tyskland stadig eksisterer mellem kunstnere og uddannede keramikere. Som keramikere uddannes du til at kende dit grundmateriale og dine teknikker til fulde, sådan at du kan forme og brænde dine - oftest brugsorienterede - genstande til perfektion. Som bildende kunstner synes du i stedet at gå til leret med en fuldkommen legende, eksperimenterende holdning, der ofte resulterer i masser af tekniske ”fejl”, men som samtidigt resulterer i højt talende kunstneriske udtryk.

Der er en århundreder lang tradition for det fine keramiske kunsthåndværk, hvorimod dét at bruge leret anarkistisk, legende og fuldkommen regelløst, er en forholdsvis nyere disciplin. I Danmark så vi de første spæde tegn på kunstnerkeramikken i 1890'erne, en udvikling der var helt parallel med den tyske skole for kunstnerkeramiske værker. Kunstnere, der ellers udtrykte sig gennem andre

materialer, begyndte at bruge også det plastiske ler og dets mange glasurfarver som kunstnerisk udtryksmiddel.

Uden det keramiske håndværk kan du ikke opnå de store klassiske resultater med materialet; omvendt er der intet for kunstneren så skønt, blødt og formbart, som netop dette keramiske materiale.

I 1962 arrangerede kunsthistorikeren Udo Kultermann en retrospektiv udstilling med kunstneren Lucio Fontana. Det blev der dengang ikke megen storm ud af. Tilbage i 1960'erne var der ikke megen plads til at sætte fokus på, hvilket åndeligt livsindhold kunstnere prøvede at formidle igennem deres keramiske værker. Tiden er nu blevet en anden. ”Keramische Räume” søger at dokumentere, hvordan kunstnere gennem det meditative arbejde med det keramiske - hen over tid - kommer nærmere nogle svar på selve ”meningen-med-livet” og det kreative arbejde.

”Keramische Räume” har en speciel mission. Bogens mange sider udtrykker kunstnerkeramikens reaktion imod den professionelle keramikverdens mere eller mindre perfektionistiske dogmer. Bogen giver et stærkt oprør imod ideen om, at du skal kunne dit håndværk til fulde, før du kan begynde at udtrykke dig gennem et håndværksmateriale som for eksempel leret. Det billedrige værk dokumenterer, hvordan en håndfuld tyske kunstnere har ladet sig inspirere til, ind imellem arbejdet med maleri og skulptur som mere klassiske materialer, at lege kunstværker frem igennem det keramiske materiale.

”Keramische Räume”, der har fokus på keramiske skulpturer og vægudsmykninger, har sat spot på en række prominente tyske kunstnere, der har ladet sig inspirere af den argentinsk-italienske kunstner Lucio Fontana. Bogen er fyldt med illustrationer af værker, som disse bildende kunstnere har skabt ud af det keramiske materiale. Vi hører om Norbert Prangenberg, Thomas Schütte, Rosemarie Trockel og Markus Karstiess. For alle disse kunstnere gælder det, at de er bedre kendt for deres udtryk igennem deres todimensionelle materialer. I nærværende bog er der sat fuldkommen fokus på, hvad de har skabt igennem det keramiske materiale. Bogens titel refererer til de mange tredimensionelle værker, som kunstnerne har lavet.

For at forstå den mission, som bogen rummer, må man se på den person, som hele bogen er bygget op omkring: Hvem var Lucio Fontana? Kunstneren Lucio Fontana (1899-1968) var op gennem 1940'erne og 1950'erne drivkraften bag udviklingen af den kunstretning, som fik navnet ”Arte Povera”. Povera betyder ”fattig”, og idéen bag dét at lave ”fattig” kunst er, at du - med hovedet fuld af kreative idéer - kan bruge et hvilket som helst materiale til at skabe kunst med. Jo billigere og simple, des bedre. For Lucio Fontana blev det keramiske materiale en indgang til en skulpturel billedverden fuld af rumud-

smykninger. ”Keramische Räume” skildrer, hvordan Fontana - i samklang med en række af sine samtidige - op gennem 1960'erne og 1970'erne begyndte at anvende leret som råmateriale til kunstneriske udtryk, der i deres ekspressivitet ligger meget langt fra materialets kendte pottemager-egenskaber. Vi ser hér hele vægflader dekoreret med keramiske genstande, der minder om fade, men som mest af alt virker som ”stemmer”, der så at sige hænger og råber ad de mennesker, der nærmer sig de udsmykkede rum.

Lucio Fontana arbejdede i årtier med det keramiske materiale ved siden af arbejdet med lærreder. ”Keramische Räume” viser billedeksempler på kunstnerens opskårne lærreder. Man hører imidlertid også om, hvordan Fontana igennem de sene 1950'ere levede og virkede i den norditalienske keramikby Albisola, side om side med bl.a. den danske kunstner Asger Jorn. Til stor inspiration for Fontana skabte Jorn i 1959 et 27 meter langt keramisk relief, der endte som udsmykning på Århus Statsgymnasium.

I 1962 afholdt Fontana så sin store udstilling på Städtisches Museum Leverkusen, Schloss Morsbroich i Tyskland. Hér kunne man blandt andet se en række af de keramiske værker, som kunstneren havde skabt i Albisola i Norditalien i slutningen af 1950'erne. Hér præsenterede han, side om side med de nu så kendte opskårne malerier, en række keramiske værker, som så åbenlyst har inspireret de på dét tidspunkt unge kunstnere Norbert Prangenberg, Thomas Schütte, Rosemarie Trockel og Markus Karstiess. ”Keramische Räume” sætter fokus på, hvordan disse nu så kendte tyske billedkunstnere har ladet sig inspirere af Fontanas keramiske univers. Bogens billedside fortæller en massiv ”ufortalt” historie om en række billedkunstnere, der udtrykker sig gennem ler side om side med deres billedkunstneriske virke. Forfatterne Martin Hentschel, Ulrich Looch, Barbara Engelbach og Hans-Jürgen Hafner giver hver deres vinkel på, hvordan leret har givet kunstnerne nye muligheder. Ulrich Looch har givet sin artikel overskriften ”Der Ton hat ein Gedächtnis/Clay has a Memory”, og Barbara Engelbach indkredser Rosemarie Trockels kunstneriske univers under overskriften ”Labile Grenzen/Unstable Borders”. Igennem lange fotoserier optaget fra 1960'erne og frem til i dag dokumenteres det, hvordan de tyske kunstnere har ladet sig inspirere af den norditalienske keramikverden i og omkring Albisola.

”Keramische Räume” er ret beset et omfangsrigt udstillingskatalog, idet publikationens sidste otte sider opremser de konkrete værker af Fontana og de fire tyske kunstnere, som har dannet grundlag for hele bogens undersøgelse af, hvad kunstnerkeramik dog egentlig er for en størrelse. Samtidig opremses en lang række sponsorer, hvoraf de nok mest prominente er ”Stiftung Kunst, Kultur und Soziales der Sparta-Bank West” og

”Ministerium für Familie, Kinder, Jugend, Kultur und Sport des Landes Nordrhein-Westfalen”. Det er altid interessant at se, hvem der faktisk har betalt for sådanne i grunden anarkistiske publikationer som denne. Det vidner om, at vort fælles så fuldkommen regelstyrede samfund har brug for skæve kunstneriske eksistenser - om ikke for andet så for at kunne forholde sig kritisk til selve livet.

Lise Seisbøll

Leidenschaft für Keramik/Passionnément céramique. Sammlung Frank Nievergelt/Collection Frank Nievergelt. Von/par Anne-Claire Schumacher (Red.), Volker Ellwanger og Frank Nievergelt. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2016. 224 s. ill. litt. tysk og fransk tekst. 34,80 €.

Leidenschaft für Keramik - om Sammlung Frank Nievergelt - er en herlig bog at få i hånden. Dobbeltsproget tysk/fransk, smukt layout med flotte fotografier af udvalgte værker fra den meget udsøgte samling, som indeholder fremragende keramiske værker af bl.a. Gordon Baldwin, Hans Coper, Ruth Duckworth, Ian Godfrey, Ewen Henderson, Eric James Mellon, Colin Pearson og Lucie Rie (Storbritannien); Carmen Dionyse (Belgien); Claudi Casanovas og Enric Mestre (Spanien); Philippe Barde og Édouard Chapallaz (Schweiz); Thomas Bohle (Østrig); Beate Kuhn, Veronika og Volker Ellwanger, Uwe Löllmann, Ursula og Karl Scheid samt Gotlind og Gerald Weigel (Tyskland); Betty Woodman (USA) og Gustavo Pérez (Mexico) samt mange andre keramikere, som tilsvarende er repræsenteret i samlingen med fremragende værker. Udvalget af keramikere til bogen og udstillingen i Musée Ariana i Geneve er således meget eksklusivt. Ud af de 111 keramikere, der er repræsenteret i samlingen og samlingens godt 900 værker, er der udvalgt værker af 41 keramikere.

De enkelte keramikeres værker er ledsaget af en tekst af Frank Nievergelt (f. 1945), en meget personlig beretning, idet Frank Nievergelt har skrevet om sit forhold til de enkelte keramikere, hvordan de mødtes, besøg hos keramikere, som over år er blevet til nære venskaber, hvilket betyder rigtig meget for Frank Nievergelt.

Det er således en meget fin og personlig beretning om samlingens opståen og de mange nære venskaber med keramikere. Teksten er tillige meget informativ, idet Frank Nievergelt samtidigt på få linier formidler sin store viden om den enkelte keramikers arbejdsmåde og udvikling.

At økonomien, trods den meget eksklusive samling, har haft en betydning kommer til udtryk under den belgiske keramikker Carmen Dionyse, idet det fremgår, at hun var meget dyr, da han første gang så værker af hende på

Keramion, idet hendes priser oversteg hans daværende muligheder, så i stedet erhvervede han et større arbejde af Hans Coper!

Hertil kommer så de indledende essays om samleren og samlingen skrevet af Anne-Claire Schumacher, Frank Nievergelt og Volker Ellwanger. Endelig indeholder bogen en litteraturoversigt over Frank Nievergelts bidrag om keramik i forskellige bøger og kataloger samt tidsskrifter.

I anledning af udstillingen i Musée Ariana har Frank Nievergelt overgivet 196 af samlingens værker som gave til museet, så der kan blive plads til flere nyerhvervelser, som Frank Nievergelt udtrykker det.

Frank Nievergelt er oprindelig uddannet som guldsmed i 1967, senere som kunsthistoriker i 1986, hvorefter han 1987-1910 har undervist ved universitetet i Zürich samtidigt med, at han 1991-2012 tillige var kunstnerisk leder af Kunsthalle Wil. Frank Nievergelt har samlet på moderne keramik fra begyndelsen af 70'erne, en interesse, som han også deler med sin kone Cornelia. De samler dog ikke ensidigt på keramik, men også på skulpturer, malerier og tegninger fra Schweiz og Tyskland, ja og meget andet inklusive vine.

Gunnar Jakobsen

Subversive Ceramics. By Claudia Clare. Bloomsbury Academic [Website: www.bloomsbury.com], London 2016. 160 s. ill. litt. index. ib. 35 £.

Hvad betyder "*Subversive*" egentlig? Slår man op i Gylendals store røde Engelsk-Dansk Ordbog, så får man at vide, at det betyder samfundsnedbrydende, samfundsomvæltende, samfundsopløsende, undergravende, statsfarlig, statsfjendtlig, revolutionær. Denne bog handler således om samfundsnedbrydende eller revolutionær keramik.

Som forfatteren Claudia Clare skriver, er museer og udstillingssteder for tiden meget begejstret for kunst med et politisk budskab, men størstedelen af de senere års viste keramiske kunst forekommer nu mere at være satire end protest.

Forfatteren finder, at betegnelsen 'subversive' i stort omfang misbruges, idet stort set alt, som ikke er 'tableware' betegnes som 'subversive', idet hun tilføjer, at meget lidt af den keramik, der er fremstillet de senere år og betegnes som 'subversive', er politisk 'subversive' og dermed et angreb på institutioner eller en social orden.

Som Claudia Clare skriver, så har betegnelsen 'subversive' fået tillagt en yderligere betydning inden for nutidig

kunst og kunsthåndværk, som den hverken har eller bør tillægges. Det er blevet en del af vurderingen af 'værket', som indikerer, at 'værket' er exceptionel godt, en smule avantgardistisk samt ikke mindst værd at lægge mærke til og hermed status.

James Beighton, der var foredragsholder ved 'Subversive Ceramics' symposiet i Bath i 2012, som danner baggrund for denne bog, mener, at dette fænomen må være opstået på baggrund af et ønske blandt nogle keramikere om at blive betragtet som "contemporary artists", da, som han skriver 'Contemporary art is both lucrative and high status. Contemporary art is also subversive, so subversion must be lucrative and equate to status'. Men som Claudia Clare tilføjer, så ender kunst-ere, der er politisk samfundsomvæltende i fængsel og henviser til den kinesiske kunstner Ai Wei Wei.

Bogen giver talrige eksempler på såkaldt "subversive ceramics", men som forfatteren skriver, så er der kun få, der kan betragtes som værende udfordrende for den fremherskende samfundsorden, hvor jeg synes, at et af de bedste eksempler er den saudiarabiske kunstner Manal Al Dowayens installation "Suspended Together", som består af flyvende lerbog påtrykt dokumenter fra et par hundrede kvinder og pigers tilladelser til at rejse. En tilladelse, som de skal have fra deres mandlige formynder, uanset om de er 60 år eller 6 måneder gamle, da de ikke har mulighed for at rejse ud af landet uden en sådan tilladelse.

Spændende og udfordrende er også i den historiske afdeling det gigantiske relief "Democracy in Action" fra 1941 af Wayland Gregory, som udover at vise af politiets og brandvæsenets gode gerninger på den centrale del af relieffet viser to politimænd i en voldelig konfrontation med to sorte personer, for ikke at sige, at de to politifolk simpelthen slår løs på de to sorte. Placeringen på Police Department Headquarters bygning i Washington gjorde, at der fra politiet rejste sig en proteststorm uden lige med krav om, at relieffet blev fjernet, hvilket dog ikke skete takket være Eleanor Roosevelts indgriben, så det findes fortsat på bygningen. Det er dog ikke umiddelbart tilgængeligt for offentligheden.

En anden fra den historiske afdeling er Viktor Schreckengosts "Apocalypse" fra 1942 med den ene af de fire apokalyptiske ryttere med døden i tysk uniform og med Hitler foran på hesten med et sværd i hånden og Mussolini bagerst på hesten og Hirohito midt imellem døden og Mussolini, mens en rød glasur løber ned over globussen, hvorpå hesten er placeret. Schreckengost kommenterede sit værk med følgende udtalelse "Perhaps it is humorous but I really believe it tells a true story".

Mens atter andre snarere er kommentarer til kvinders livsvilkår, som fx Jo Pipkins "Red Riding Hood", som

forholder sig til teenagerpigens 'forhold' til deres lærere, mens en anden "Babs and Buns" ligeledes fra 2013 viser en ung kvinde, der står foran en automat, hvor man kan trække forskellige former for bryster, munde og bagdele. I samme afsnit "The Wunderkammer: Figurines" finder vi Louise Hindsgavl, der med sine absurde og groteske porcelænsfigurer bl.a. tager de menneskelige relationer under behandling i en noget brutal verden af vold, men dog med en vis humor.

1700'tallets bordopdækninger finder vi i en nutidig version med Bouke de Vries "War and Pieces" fra 2010, mens andre af hans værker er skuestykker i en glaskasse som "Leda and the Swan" fra 2010 eller hans "Binge Drinker" fra 2009, der er anbragt under en glaskuppel.

Af andre nutidige kunstnere må nævnes Grayson Perry og hans satiriske værker, men desværre uden at vise fotografier af de omtalte værker, som måske forekommer bekendte for britiske læsere, men ikke nødvendigvis for udenlandske læsere.

Det er således en meget spændende bog med talrige store fotografier af de fleste af de spændende keramiske værker, som forfatteren gennemgår. Man kan ikke undgå at blive indfanget af dens mange eksempler på 'subversive ceramics', der dog som oftest er mere satire eller kommentarer til begivenheder og situationer - i et vist omfang parafraaser over 1700- og 1800-tallets fine porcelæn - end det er revolutionært.

Gunnar Jakobsen

Französische Kunst-Keramik 1860-1920. Ein Handbuch. Von Horst Makus. Ernst Wasmuth Verlag [Website: www.wasmuth-verlag.de], Tübingen 2015. 583 s. ill. litt. mærker og signaturer, navneregister. ib. 128 €.

Forfatteren Horst Makus er i *keramiske noter* kendt fra tidligere anmeldte udgivelser, bl.a. "Der Moderne Stil · The Modern Style · 1899-1905 - Jugendstil/Art Nouveau" [Arnoldsche, Stuttgart 2006 - anmeldt i *keramiske noter* 24/2006] og "Keramik der 50er Jahre · Formen, Farben und Dekore · Ein Handbuch" [Arnoldsche, Stuttgart 2006. (1. udg. 1998) - anmeldt i *keramiske noter* 25/2007], men allerede så tidligt som 1998 udgav han hos Arnoldsche "Adrian Dalpayrat · Französische Jugendstil-Keramik/Céramique Française de l'Art Nouveau".

Horst Makus præsenterer indledningsvist på de første 20 sider i bogen periodens væsentligste skikkelser og værksteder, hvis banebrydende keramik øvede stor indflydelse på, hvad der i øvrigt skete inden for den franske keramik, men det gjaldt også på europæisk plan.

Som den første nævnes Auguste Delaherche (1857-1940). Her får vi serveret historien om værkstedet, hvor man efter hans død kastede værkstedets keramik ud af vinduerne, da man anså den for at være værdiløs! Efterfølgende får vi kort hans levnedsløb/karriere, hvor han i 1886 overtog Ernest Chaplets (1835-1909) værksted i Paris. Vi stifter bekendtskab med hans deltagelse i Verdensudstillingen i 1889 i Paris, hvor han får en guldmedalje. Efter historien om Auguste Delaherche følger Edmond Lachenal (1855-1948), Jean Carriès (1855-1894) og Adrian Dalpayrat (1844-1910), for nu blot at nævne nogle af de væsentligste, som alle tillige er genstand for en grundig behandling i den alfabetiske del, hvor der også er talrige fine fotografier af deres arbejder, men må bagerst i bogen for at finde deres signaturer og fabriksmærker.

Derefter følger den alfabetisk ordnede opslagsdel, som udover 550 detaljerede beskrivelser af enkelte keramikere og kunstnere samt værksteder, fabrikker og gallerier mv tillige indeholder næsten 100 forklaringer på begreber mv, som indgår i alfabetiseringen. Bogen er illustreret med gengivelser af mere end 700 genstande og historiske fotografier, heraf de fleste i farve.

Da bogen ikke har noget forord, hvor håndbogens intentioner og indhold defineres, så kan det være vanskeligt at afgøre, om den burde have medtaget danske kunstnere, som en periode i slutningen af 1800-tallet og i begyndelsen af 1900-tallet var bosat i Paris, hvor de bl.a. arbejdede med keramik:

Billedhuggeren og keramikeren Niels Hansen Jacobsen (1861-1941) var bosat i Paris fra 1892 til 1903, hvilket Teresa Nielsen nøje beskriver i sin bog om "Fransk Art Nouveau keramik i Danmark - fra Kunstindustrimuseets og John Hunovs samlinger", som Vejen Kunstmuseum udgav i 1999.

Niels Hansen Jacobsen ankom i 1892 til Paris, hvor han bosatte sig i atelierkomplekset "La Cité Fleurie" og fik sit eget keramiske værksted. Niels Hansen Jacobsen udstillede fra 1898 og frem til 1903 sine keramiske arbejder på "Société Nationale des Beaux-Arts" salon, hvorfra nogle af de i 1898 udstillede værker er gengivet samme år i tidsskriftet "Art et Décoration", hvor han også er omtalt i 1899.

En anden, der arbejdede med keramik i Paris, var J.F. Willumsen (1863-1958), som boede i Paris 1890-1894 og 1903-1905, hvor han i 1891 fik en søn med Juliette Willumsen. Kort efter fødslen startede arbejdet med - vel nok hans vigtigste keramiske værk - "Familievasen", som nu befinder sig i Designmuseum Danmark.

Som det umiddelbart fremgår af kataloget "J.F. Willumsens keramiske værker 1891-1900", som J.F. Willumsens Museum i Frederikssund udgav i 1986, så var han mere

udstillingsaktiv i København end han var i Paris, hvor han dog formentlig udstillede "Familievasen" hos kunsthändler Le Barc de Boutteville i 1891, mens "Nyfødt drengébarn" fra 1891 blev udstillet på "Salons des Indépendants" i 1891.

Hverken Niels Hansen Jacobsen eller J.F. Willumsen har fundet vej til "*Französische Kunst-Keramik 1860-1920*", men heller ikke til et andet nyere værk om samme emne "*French Art Nouveau Ceramics*" af Paul Arthur [Norma Éditions, Paris 2015].

Om disse to danskere og enkelte andre skandinaver burde have fundet vej til bogen er selvfølgelig diskutabelt, men de ville have været med til at komplettere billedet af, hvad der foregik i Paris i denne periode og hvilken indflydelse fransk keramik øvede på bl.a. dansk keramik.

Dette skal dog ikke mindske glæden over dette opslagsværk, som vil være uundværligt for museer og samlere lang tid fremover.

At danske samlere også vil kunne drage nytte af denne håndbog, kunne jeg konstatere i forbindelse med en netauktion hos Auktionshuset i Hørsholm, hvor man for nogen tid siden solgte: To art nouveau vaser af stentøj dekoreret hhv. med grågrønlig og orangebrunlig løbe-glasur. Sign. Denbac hhv. 175 og 226. H. hhv. 12 og 18 cm. Denbac (René & René-Louis Denert & Balichon). Ikke et ord om, at det er fransk keramik, som det handler om, men alligevel! Vurdering 1500-1800 kr, hammer-slag 800 kr + 25 % salær, dvs. i alt 1000 kr. Om køber-en gjorde et godt køb, skal jeg ikke afgøre, men vedkom-mende vil i hvert fald kunne slå Denbac [Denbac, Denert & Balichon, Manufacture de Grès Flammés 1909-1952 (1955)] op i håndbogen, hvor man både får virksomhedens historie samt flere gengivelser af fabri-kens arbejder. Herudover er der også en henvisning til "Modellverzeichnis Denbac", hvor man får faktuelle oplysninger, herunder hvornår de pågældende vaser tid-ligst optræder i firmaets kataloger. Endelig er Denbacs signatur selvfølgelig også at finde i bogen.

Sammenligner man *Französische Kunst-Keramik 1860-1920* med *French Art Nouveau Ceramics*, er Horst Markus væsentlig mere informativ end Paul Arthur, så jeg vil absolut anbefale *Französische Kunst-Keramik 1860-1920*.

Gunnar Jakobsen

Henry van de Velde · Raumkunst und Kunsthandwerk/ Interior Design and Decorative Arts. Ein Werkverzeichnis in sechs Bänden/A catalogue raisonné in six volumes. **Band III: Keramik/Volume III: Ceramics**. Hrsg./Eds. Thomas Föhl & Antje Neumann. Klassik Stiftung Weimar. E.A. Seemann Verlag [Website: www.henschelverlag.de/seemann-verlag], Leipzig 2016. 693 s. ill. litt. noter. mærker. index. parallel tekst på tysk og engelsk. ib. 128 €/148 € (fra 06.09.16).

I anledningen af 150-årsdagen for Henry van de Veldes fødsel blev der i 2013 i Musées royaux d'Art et d'Histoire/Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis i Bruxelles afholdt en særdeles omfattende og spændende udstilling "Henry Van de Velde · Passion-Fonction-Beauté", som på fantastisk vis illustrerede hans liv og virke med hele 500 eksempler på hans arbejder, lige fra starten som maler, hans arkitektur, hans kunstindustrielle design i form af arbejder i metal, tekstiler, møbler, keramik og bogdesign mv. Men hvem var denne Henry van de Velde, belgier, hvis arbejder, der nu udgives et 6-bindsværk om i Tyskland?

Henry van de Velde er født i Antwerpen i 1863, hvor han studerede malerkunst ved kunstakademiet fra 1882. Fra 1888 blev han medlem af malersammenslutningen "Les XX", som også talte væsentlige kunstnere som James Ensor, August Rodin og Paul Signac, mens andre kunstnere som Théo van Rysselberghe og Constantin Meunier var blandt hans nære venner. "Les XX" udstillede i øvrigt i 1891 keramik af Alfred William Finch og Paul Gauguin. I 1893/94 droppede han maleriet til fordel for arkitektur og kunstindustri, og blev en af de væsentligste Jugendstildesignere.

I 1899 slog han sig ned i Weimar, hvor han efter ønske fra storhertug Wilhelm Ernst af Sachsen i 1905 etablerede *Großherzoglich-Sächsische Kunstgewerbeschule Weimar*, som han ledede frem til 1915, hvor han samtidigt skulle rådgive kunstindustrien samt forsyne virksomhederne med nye modeller og prototyper. Derudover ledede han 1914-1916 *Cranach-Presse*, hvis bibliofile udgivelser er af meget høj kvalitet og ikke mindst fra perioden med Henry van de Velde som leder. I 1917 forlod han Tyskland og slog sig ned i Schweiz. Henry van de Velde døde i Zürich i 1957.

Henry van de Velde beskæftigede sig med keramik fra 1895, i første omgang med fliser og kakler, hvis design han stillede til rådighed for den franske keramikker Alexandre Bigot i dennes fabrik. Størstedelen af van de Veldes keramiske udkast var til de keramiske virksomheder i Westerwald og i Bürgel, såvel som for porcelænsindustrien i Thüringen og i Sachsen. De fleste af hans keramiske arbejder daterer sig fra hans tid i Tyskland mellem 1900 og 1914/15.

At det ikke var helt uproblematisk at levere udkast eller modeller til den keramiske verden fremgår af følgende citat: *when a drawing or a model was submitted to the applied artist or the manufacturer, the job was not nearly accomplished... I had very little if any influence upon what did not take place under my constant direction and supervision in the immediate vicinity of my atelier. The most pleasing results of my efforts were the products of the pottery in Bürgel, the basket weavers in Tanroda and the factory in Ruhla that manufactured meerschäum pipes and cigar tips.*

Af dette videnskabelige 6-binds værkfortegnelse over Henry van de Veldes interiørdesign og kunstindustri er der udover dette bind foreløbigt udkommet yderligere to bind, et om hans arbejder i metal (2009) og hans et om hans tekstiler (2014), mens de to planlagte bind om møbler og et bind om "Raumkunst" lader vente på sig. Bindet om hans keramik dokumenterer og belyser mere end 1500 objekter, som vises med over 1600 afbildninger, og er uden tvivl den mest omfattende og grundige behandling af van de Veldes keramiske arbejder. Kun få designeres/keramikeres keramiske produktion har været genstand for en tilsvarende grundig og omfattende behandling. Værket er absolut et must for kunstindustrielle museer og biblioteker samt samlere, auktionshuse og kunsthandlere.

Bindet er opbygget med en indledning af Winfried Winnicke, som giver en fin introduktion til Henry van de Veldes keramiske virksomhed samtidigt med, at man får et overblik over, hvad der rørte sig i samtiden og dermed, hvad der påvirkede hans design samt ikke mindst en analyse af hans arbejder. Derefter følger et afsnit om hans stentøj og lertøj, hvor hvert afsnit om hans arbejde for de keramiske virksomheder i henholdsvis Westerwald og Bürgel samt hans arbejde i Weimar sammenfattes i et omfattende indledende afsnit for hver lokalitet, hvorefter der for den enkelte fabrik i kronologisk orden følger en registrant over keramik, som helt sikkert er designet af van de Velde. For hver enkelt genstand får man utrolig megen information, som må have krævet en umådelig indsats at stykke sammen. Samtidigt er der for den enkelte genstand flere gengivelser, så man får den fra så godt som alle sider.

Dernæst følger et afsnit om hans arbejder i porcelæn med et indledende afsnit om disse arbejder og derefter som for lertøj og stentøj tilsvarende grundige beskrivelser af arbejderne for de enkelte porcelænsfabrikker startende med Königlich-Sächsische Porzellanmanufaktur Meissen, hvortil han i 1903 designede et spisestel med tilhørende kaffe- og testel, som kunne leveres i blå og i guld, og som omfattede 42 forskellige enkeltdele. Om dette, hans første arbejde i porcelæn, ved vi en hel del, idet han i næstent fem måneder fik assistance fra fabrikken i Meissen af en dygtig bossierer og gipser, som var specialiseret i

fremstillingen af steldele, og som regelmæssigt sendte rapporter til Meissen om fremdriften i arbejdet med stellet.

Beskrivelserne af de enkelte arbejder er meget udførlige, og som anført er kun sikre arbejder medtaget. Ikke alle hans keramiske værker har det været muligt at identificere, for selv om man ud fra bevarede arkivalier ved, at han har lavet udkast til visse fabrikker, så findes der ikke tilstrækkelig dokumentation for, hvilke specifikke produkter det drejer sig om, hvorfor de selvfølgelig heller ikke fremgår af værkfortegnelsen. Således findes der i bogen også en oversigt over arbejder, der har været tilskrevet van de Velde, men som nu ikke længere menes at være hans arbejder.

Pottemagerbyen Bürgel har meget at takke Henry van de Velde for, idet han selv og hans elever fra Weimar som nævnt designede til flere af byens talrige pottemagere som Franz Eberstein, Carl Gebauer, Max Hohenstein, Max Neumann og Karl Schack. Han arbejdede også med rammebetingelserne for den keramiske produktion, råstoffer og tekniske fremstillingsmetoder, som drejning kontra anvendelse af gipsforme, og han bidrog dermed kraftigt til, at Bürgel udviklede sig til et center for moderne keramisk produktion.

Bindet indeholder også et afsnit med "Varia", som omfatter fliser, kakler, ovne, kaminer mv.

Bindet slutter med en længere "biografisk" del med beskrivelser af de firmaer og medarbejdere i disse firmaer samt kunstnere, som van de Velde har samarbejdet med.

Hvis man vil se noget af hans keramik, så må man lægge vejen forbi Keramik-Museum Bürgel, som har en større samling af hans keramik, hvoraf en del er skænket til museet af Henry van de Velde selv, og museet er indrettet på grundlag af hans tegninger.

Gunnar Jakobsen

Weisses Gold. Porzellan aus China 1400 bis 1900. Von Jiena Huo. Vorwort von Adele Schlombs. Museum für Ostasiatische Kunst, Köln og Walther König [Website: www.buchhandlung-walther-koenig.de], Köln 2015. 274 s. ill. litt. noter. kort. tysk og engelsk tekst. ib. 29,80 €.

Denne bog er resultatet af et langvarigt forskningsarbejde, som den kinesiske forsker Jiena Huo har udført i årene 2006-2007, hvor hun undersøgte og nyvurderede den store samling af kinesisk keramik i Museum für Ostasiatische Kunst i Köln. Resultaterne af hendes forskning har udmøntet sig i to udstillinger og to ledsagende publikationer. I 2008 skabtes udstillingen: "Feuer und Erde" om kinesisk keramik fra 3500 f.Kr. til 1400 e.Kr. I 2015 kun-

ne undersøgelserne rundes af med en ny udstilling ”Weisses Gold”, der omhandler kinesisk keramik fra 1400 til 1900 og blev ledsaget af nærværende bog.

Museet for Østasiatisk Kunst i Köln blev grundlagt i 1913, som det første af sin art i Tyskland og rummer i dag enestående samlinger af kinesisk, koreansk og japansk kunst og kunsthåndværk. Kernen i den oprindelige kinesiske samling var en privatsamling, etableret af samlere Adolf Fischer (1856-1914), der havde erhvervet hovedparten af værkerne i Kina i perioden omkring år 1900. Efter Fischers tid har en stadig strøm af donationer fra samlere samt økonomiske bidrag sikret en stabil tilvækst til museet, hvilket har gjort det til et af nutidens vigtige centre for studiet af kinesisk kunst og kunsthåndværk uden for Kina.

Udstillingskataloget er kronologisk opbygget med 106 numre og indledes med et kapitel om Mingporcelæn med blå dekorationer fremstillet til kejserhoffet. Denne gruppe udmærker sig særligt ved to store fåde og en pilgrimsflaske med lotusornamentik fra Yongleperioden 1403-1424, under Ming. Det 16. årh. repræsenteres af et genstandsudvalg af stentøj og porcelæn med ”lysende” farver. Betegnelsen dækker både over objekter med lysende koboltblå dekorationer fra Wanliperioden (1573-1619) og nogle værker, hvor en blå underglasur suppleres med bleggul og grøn lagt over glasuren. I den første kategori bør en *meiping* vase med stærkt blå fugl fønix dekoration fremhæves. Formen opstod som flasker til alkohol og blev brugt senere som vaser; men et særligt fornemt eksemplar som dette blev brugt i den kejserlige gravkult placeret foran kejserens kiste. En stor kumme med en diameter på ca. ½ m, hvor drage og planter er malet med let grøn og gul polykromi over den blå farve tilhører ligeledes kejserlig gravkult. Den fungerede oprindeligt som en evigt tændt olielampe i et kejserligt mausoleum. I samme kapitel finder vi et udvalg af stentøj, bl.a. en figur og et røgelseskar med stærkt grønne, gule og mangan glasurer, samt en udsøgt samling af stentøjsvaser, krus og skåle med sart-grønne celadonglasurer.

Med det 17. årh. når vi en tid, hvor de fortællende motiver fra romaner og gudelegender vinder indpas på porcelænet. Aftagerne var både tidens lærde, der dyrkede deres egne temaer og en kundekreds af velhavende købmænd. Genren illustreres bl.a. af et smukt malet penselbæger med blå dekoration, der viser scener fra en af tidens mest populære kærlighedsdramaer: ”Romance i det vestlige gemak”. Motiverne er baseret på træsnitforlæg fra tidens mange illustrerede udgaver af romanen. I samme afsnit behandles en mindre samling udsøgte buddhistiske *Blanc de Chine* figurer og røgelseskar.

I gruppen af objekter fra det 17. og 18. århundrede er vi i Kangxi-perioden, hvor tekniske fornyelser bringer po-

lykrome arbejder i familie rose traditionen frem. Samlingen rummer meget fine eksempler på dette, bl.a. med fugle og blomstrende grene som motiver. Samtidig var en anden tendens i tiden at give tidligere teknikker en renæssance. I Köln illustreres det bl.a. af en vandkrukke med den sjældne ferskenblomstglasur. I den efterfølgende Yongzhengperiode ses dekorationer i kontrasterende koboltblå og jernrød, en farveskala allerede kendt i Mingtiden.

Det 18. årh. afsluttes med eksempler på Qianlong-periodens bedste arbejder, hvor den tekniske kunnen i arbejdet med porcelænsmasse og glasurer nåede nye højder. Som eksempel kan tjene en stor pæreformet vase med krakeleret glasur i sart lyseblå. Den står som eksempel på, hvad lederen af den kejserlige fabrik Tang Ying bragte af fornyelse, bl.a. med 57 nye glasurtyper, hvoraf de 40 var monokrome.

I katalogets to sidste grupperinger er et tema den sene udvikling af kinesisk porcelæn i det 19. årh., et andet kinesisk porcelæn beregnet til eksport.

Et af katalogets mest interessante kapitler bliver dog det allersidste, som omhandler museets enestående samling af arkitektonisk kinesisk keramik. Denne del samlingen stammer helt tilbage fra Adolf Fischers tid. Fischer indsamlede fragmenter fra templer og paladser, bygninger som senere blev ødelagt under den kinesiske revolution og borgerkrig og er fuldstændig forsvundet i dag. Derfor udgør netop denne del af samlingen en vigtig kilde uden for Kina til dokumentation af et ellers ukendt område.

Som helhed giver kataloget indblik i en interessant museumssamling af høj lødighed og stor bredde. Der er ikke skrevet samlede introduktioner til de enkelte emner, oplysningerne indflettes under de relevante katalognumre. Hver genstand får en detaljeret motivbeskrivelse og grundig gennemgang af teknik og motiver, som sættes i relation til traditionen før og efter, ligesom paralleleksempler i andre museer nævnes. Genstandenes brug specificeres og forklares, og den kulturhistoriske baggrund for et objekts anvendelse og et motivs betydning, som ofte kan være vanskeligt at dechifrere, forklares. Bogen er velillustreret med store genstandsfotos og billeder af detaljer, mærker og bagsider, ligesom den rummer en tidstavle, et kort og en litteraturliste. For den, der samler på og interesserer sig for kinesisk keramik, rummer bogen mange gode oplysninger og giver indsigt i en fornem samling, der også giver appetit på at se museets øvrige bestand af østasiatisk kunst.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark,
Mag. art. og cand. mag.

Porzellanschätze der Kangxi-Zeit. Porcelain Treasures of the Kangxi Period. Von/by Daniel Suebsman & Daniela Antonin (Hg.). Hetjens Edition/Deutsch-Chinesische Verlagsanstalt [Website: www.dcva.de], Düsseldorf 2015. 300 s. ill. litt. noter. parallel tekst på tysk og engelsk. hf. 29,95 €.

Hetjens-Museum i Düsseldorf, det tyske keramikmuseum, har i forbindelse med udstillingen: "Der Drache tanzt! Kangxi" udgivet en bog om kinesisk porcelæn fra Kangxi-perioden. Perioden er navngivet efter den kinesiske kejser fra Qingdynastiet, som regerede fra 1662 til 1722. Set fra et europæisk perspektiv stod interessen for Kangxitidens porcelæn længe i skyggen af det forudgående Mingdynastis porcelæn, fra perioden 1368-1644. Først i de senere år er man med stigende interesse begyndt at udforske Kangxitidens porcelæn og give det den placering, det med rette fortjener, for i denne periode udviklede kinesisk porcelæn sig på mange nye spændende måder.

Bogen, der ledsagede udstillingen, er i en vis forstand et udstillingskatalog, men den er mere end det. Den omfatter 157 numre, topstykker indlånt til lejligheden fra en mængde private samlere og fra bl.a. Staatliche Kunstsammlung i Dresden, Museum für Angewandte Kunst i Frankfurt, m.fl., foruden stykker fra Hetjens egen samling. Bogen er opbygget, så den glimrende kan fungere som en detaljeret introduktion til Kangxi-periodens kinesiske porcelæns historie. I kataloget er alle genstande velillustrerede med store fotos, og teksten står som paralleltekst på tysk og engelsk.

Efter en kort indledning, der omhandler den tidlige indsamling af kinesisk porcelæn blandt europæiske fyrster og etableringen af porcelænskabinetter fra slutningen af 1600-tallet illustreret ved et par tyske eksempler, tager bogens hovedforfatter Daniel Suebsman over.

I et langt hovedkapitel leverer han en meget koncentreret fremstilling af, hvorledes den kejserlige porcelænsproduktion var organiseret. Der fortælles detaljeret og medrivende om, hvilke ministerier og hvilke embedsmænd i forvaltningen, der havde ansvar for bestillinger, produktion og transport af porcelænet fra Jingdezhen til Peking. De tre produktionsledere, som styrede porcelænsfabrikationen i Kangxi-perioden: Zang Yingxuan, Lang Tingji og An Qi nævnes, og det beskrives, på hvilken måde de hver især ændrede porcelænets udseende og design. Det beskrives også, hvorledes man skelnede imellem tre typer kejserligt porcelæn: Brugsporcelæn fremstillet til hoffet, porcelæn til officielt brug rundt om i riget til bl.a. embedsmænd og til religiøse formål og endelig prydporcelæn specielt fremstillet til kejseren selv, enten til hans samling eller til gaver. Hver type mærkedes forskelligt og havde forskellige betegnelser, som alle anføres med de præcise kinesiske ter-

mer. Det meste blev produceret på den kejserlige fabrik; men af og til fik private manufakturer - under nøje kontrol - lov at producere mindre partier til det kejserlige hof. En karakteristisk ting ved Kangxi-periodens porcelæn er, at stilimpulser fra tidligere perioder, bl.a. Mingtidens smag for blå/hvide dekorationer, får en renaissance og samtidigt varieres på nye måder. Periodens største tekniske nyhed var imidlertid introduktionen af farverige emaljdekorationer i overglasurteknik, en inspiration afledt af europæisk glasproduktion. Det resulterede i de avancerede dekorationer, som en europæisk eftertid gav navnene *famille rose* og *famille verte*, efter den overordnede farveskala.

Efter den grundige introduktion følger katalogets kommenterede numre, der meget praktisk er opdelt efter dekorationstyper og efter, om porcelænet var fremstillet til det kinesiske hjemmemarked eller til eksport. Første gruppe dækker polykrome varer med motiver i kinesisk smag, den næste tilsvarende varer med blå dekorationer. Kilder til motiverne, der ofte var fra kinesisk billedkunst og grafik, afdækkes. Blandt populære fremstillinger var teaterscener og scener med ris- eller silkeproduktion, men også nærstudier af insekter, fugle og planter, samt fabeldyr som dragen. Det afdækkes, hvorledes mange motiver har symbolsk betydning med konfuciansk eller taoistisk oprindelse, hvor især temaer som genfødsel og udødelighed er tilbagevendende.

To nye katalogenheder viser porcelæn udført i de samme teknikker; men med noget ændrede motiver og flere nye former, som var tilpasset det europæiske marked til bordbrug og dekorative formål. En tredje kategori indeholder porcelæn med overvejende blå dekorationer, som i form og udsmykning var tilpasset det mellemøstlige marked og islamisk smag. Motiver som palmetter og Korancitater dukker op, og nye former som vandpiber og Kendikander kommer til.

En eksklusiv kategori reserveret til det kinesiske marked var porcelæn med helt dækkende ensfarvede glasurer. De blev i høj grad anvendt til ceremoniel religiøs brug og formerne var ofte inspireret af ældre bronzearbejder. Hvis de var dekoreret var det kun med indskårne dekorationer. Farvevalget var både symbolsk og hierarkisk betinget. Den stærke gule farve symboliserede f.eks. jorden og porcelæn med gul fond på yder- og inderside var reserveret til kejseren personligt. Rød symboliserede solen. Flere varianter kendes, bl.a. den intense og i Europa stærkt beundrede okseblodsglasur og en lidt lysere, mere orange variant kaldet fersken-blomstglasur. Grønne glasurer spændte fra jadegrøn til stærk smaragdgrøn, blå fra lyseblå over turkis til mørk kobolt. Flere andre varianter er nævnt samt en stor gruppe porcelæn, der fik lov at stå med hvid glasur, som *Blanc de Chine*. Det var en teknik, som stammede tilbage fra Songdynastiet og som særligt egnede sig til figurer.

En særskilt enhed blandt de polykrome varer udgør det, som på kinesisk kaldes *susari cai*, der betyder tre farver. Her maledes der direkte på porcelænets uglaserede skærv, som har en lidt elfenbensagtig karakter. Der maledes ofte i farverne grøn, gul, sort og aubergine, hvilket giver varerne en lighed med Tangtidens lertøj. En sidste kategori er kinesisk porcelæn med motiver inspireret af japansk imariporcelæn. Kataloget afsluttes af en omfattende litteraturliste samt en god mærkefortegnelse, hvor alle mærker vises i tydelige fotos.

Bogen er en fornøjelse at fordybe sig i, for billedsiden er fremragende og Suebsmans fremstilling er skrevet med en usædvanlig dybtgående faglig viden og indsigt i kinesiske forhold. Den viser sig bl.a. i, at alle kinesiske fagtermer for teknikker, farver og dekorationer er angivet, og at forfatteren bringer megen ny viden frem om Kangxi-periodens porcelæn. Bogen udfylder således en virkelig lakune i litteraturen, så det er rette bog til rette tid.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark,
Mag. art. og cand. mag.

Kunsthåndværkerhjem. 19 danske kunsthåndværkeres inspirerende rum. Af Christina Kjeldsen, Rikke Graff Juel og Anitta Behrendt. Forlaget Turbine, Aarhus 2016. 208 s. ill. ib. 279,95 kr.

Bogens intention er at vise nogle danske kunsthåndværkeres hjem til inspiration for læseren. Vi bliver således inviteret indenfor hos 19 kunsthåndværkere, i både hjem og værksted/er, heriblandt 5 keramikere - Karin Blach Nielsen, Christian Bruun, Ursula Munch-Petersen, Helene Søs Schjødts og Charlotte Thorup.

De mange fotografier fra de enkelte kunsthåndværkeres hjem og værksted/er er ledsaget af et interview med den enkelte, hvor vi stifter bekendtskab med den pågældendes holdninger til håndværket og arbejdsform samt til indretning af hjem og værksted. Absolut læseværdige og informative interviews, i hvert fald dem med keramikkerne som jeg kender mest til, hvilket sikkert også gælder interviewene med de øvrige kunsthåndværkere.

Bogen er rigt illustreret med fotos fra hjem og værksted. Desværre svigter layouteren totalt læseren, idet illustrationerne ikke er adskilte, støder direkte op mod hindanden, hvilket giver et meget flimrende billede af kunsthåndværkerens hjem og værksted. Ærgerligt er det, når nu fotoene er gode, hvilket man kan se i Alt for damerne Interiør 3/2016 i artiklen om Charlotte Thorup "Keramikeren på bakketoppen".

Gunnar Jakobsen

Expertenwissen Töpfern · Häufige Fehler beim Töpfern erkennen und beheben. Von Jacqui Atkin. Frech Verlag [Website: www.topp-kreativ.de]. Stuttgart 2015. 144 s. ill. Index. Glossar. ib. 29,99 €.

Expertenwissen Töpfern · Häufige Fehler beim Töpfern erkennen und beheben er oversat fra engelsk efter *Troubleshooting for Potters · All the common problems, why they happen, and how to fix them* [Quarto, London 2014].

Bogen starter med et omfattende fejlfindingsystem på 25 sider i form af "Diagnosetabeller", der er opbygget med fire lodrette kolonner, hvor 1. kolonne er "Problem", 2. kolonne er "Beskrivelse" og 3. kolonne er "Årsag", mens 4. kolonne er "Løsningsforslag".

Denne systematiske opstilling gør det nemt for keramikeren i 1. kolonne at finde den fejl, man har, mens 2. kolonne beskriver fejlen, så man sikrer sig, at det er det rigtige sted, man læser. Kolonne 3 angiver ofte flere forskellige fejlårsager således, at man kan vurdere, hvor der kan have været noget galt i produktionsforløbet. Ud for den "valgte" fejl ser man så i 4. kolonne et eller flere løsningsforslag. At det ikke altid er nemt at være keramikere fornemmes af, at diagnosetabellerne omtaler i alt 100 forskellige "problemer". De resterende 110 sider i bogen går i dybden med de forskellige områder i fremstillingen af keramik.

Kapitel 2 omtaler en snes forskellige lertyper til lertøj, stentøj og porcelæn med omtale af, hvilke problemer de enkelte lertyper kan give i produktionen - naturligvis med tilhørende løsningsforslag. Derefter er der tillige 4 sider om, hvordan man skal (og især ikke skal) håndtere leret for at undgå de spændinger, der kan udløse revner eller give skævheder under den afsluttende brænding.

Kapitel 3 angiver de mange forskellige formgivningsmetoder. Drejning, støbning, modellering, pladeteknik, kvætsning, afdrejning, garnering samt tørringsteknik etc. Også her er bogen meget instruktiv med en mængde billeder, der med en pil peger på, at lige netop dér opstår fejlen. Afsnittet indeholder mange fine billeder af værktøj og hænder, der formgiver på den korrekte måde. Dette virker både instruktivt og inspirerende.

Kapitel 4 er "Overfladedekoration" og starter med at påpege, at de fejl, der her kan opstå, som regel først viser sig efter brændingen, og derfor oftest er umulige at udbedre. Der hentydes til fejl i glasur, engøber samt forskellige typer dekoration. Afsnittet starter med en oversigt over de forskellige råmaterialers egenskaber, herunder brændingsinterval, giftighed, opløselighed og termisk udvidelse fordelt i 8 grupper. Forskellige typer fritter er også omtalt med deres egenskaber.

En udmærket oversigt er der, som viser, hvad der sker undervejs i en glasurbrand til 1170° C; såsom kvarts-omlejring, sintring, uds melting, svind samt detaljer om tempo og brug af bundspjæld.

En oversigt over, hvilke farver de almindeligste metal-oxider kan give, er der også uden at komme nærmere ind på glasursammensætninger.

Nævnt er også nogle praktiske beskrivelser af et par dekorationsteknikker. Efterfølgende er der et godt og illustreret afsnit om glasur- og dekorfæjl. Under emnet glasurfæjl kommer der mange gode løsningsforslag, men under ”krakelering” er der intet om den modsatte og alvorlige fejltyp, ”kantskalning” af den type, hvor stykker af glasuren og noget af skærven på fremstående dele sprænger af, *efter brændingen*, fordi glasuren har en for lav termisk udvidelse i forhold til skærven.

Sidste og femte kapitel omhandler brænding, hvor el-ovnens fordele og begrænsninger gennemgås. Tilsvarende omtales reducerende brænding i tre forskellige ovntyper med tilhørende sikkerhedskrav. Nævnt er også en ”Papirovn”, der som forventeligt kun fungerer en enkelt gang. Afsnittet indeholder virkelig mange nyttige og praktiske anvisninger.

”Sikkerhed på arbejdspladsen” er et kort afsnit, som kommer godt rundt om de mange sikkerhedsforanstaltninger, man bør tage.

”Ordforklaringer” er et afsnit med små 200 keramiske begreber, der kort og præcist forklares. ”Index” er også fint dækkende, så man kan finde frem til det man søger.

Denne bog går på bedste vis målrettet efter at undgå fejl og gør det på en anskuelig måde. Der er afbildet få kunstneres produkter som illustrerer hvordan specielle glasurer og begitninger kan tage sig ud. Egentlige glasurrecepter er der ikke nogen af.

Jacqui Atkins bog om ”Häufige Fehler beim Töpfern erkennen und beheben” kan således absolut anbefales som værende grundig og lettilgængelig for de keramikere, der ønsker at få styr på fejl og kvalitet.

Erik Linnet

Farbenspiele auf Keramik. Neue Farben und Techniken. Von Monika Krumbach. Hanusch Verlag [Website: <http://hanusch-verlag.de>], Koblenz 2015. 64 s. ill. ib. 14,80 €.

Dette er en meget farverig bog, som med en mængde billeder af forskellige keramiske genstande med tilhørende tekst, specielt fortæller om arbejdsmetoder til dekoration.

Bogen starter med en indholdsfortegnelse, som angiver de mange forskellige dekorfæjlsmåder, som efterfølgende beskrives ned til mindste detalje mht. ”hvordan gør man”. Her kan nævnes: Forskellige typer formgivningsmetoder, påføringsteknikker for farver, engober, glasurer mm samt afdækningsmetoder med voks, lak, latex, tape, fedtblyanter (som skyr glasuren) etc. Brug af afskrabningsværktøj til reliefmønstre. Brug af skabeloner. Afslibningsteknikker. Påsprøjtning og pådrypning.

Der er også ”gode råd”: ”Hvis en glasur ikke virker rigtig uds meltinget, giver man blot genstanden en klar glasur og brænder den om; det giver en smuk glat overflade”.

”Tiffany effekt” kan opnås ved, at man med en malerflaske lægger streger af en sort sinter-engobe oven på en farvet glasur og dermed danner ophøjede linier/indramninger af dekorfæjlen under en efterfølgende brænding.

Voks-emulsion, der normalt kun bruges til afdækning, kan også blandes med farvet ler, der bevirker, at den efterfølgende glasur ikke dækker ”voksdekorfæjlen”.

Således indeholder bogen en mængde forskellige dekorfæjlsmetoder sammen med nogle lidt utraditionelle håndværksmæssige fif, der godt kan være inspirerende for en keramikere.

Der er ikke noget stikordsregister, men der er fire litteraturhenvisninger, hvoraf de to er til forfatterens tidligere udgivelser.

Erik Linnet

anmeldes i keramiske noter 45/2017

Copenhagen Ceramics. Copenhagen Ceramics, Med bidrag af Garth Clark, Love Jönsson samt Mikkel Bøgh, Lars Dybdahl og Louise Mazanti. Copenhagen Ceramics [Website: www.copenhagenceramics.com], København 2016. 180 s. ill. engelsk tekst. ib. 300 kr. [Anmeldes af Bodil Busk Laursen].

Åke Holm · keramikere och skulptör. Av Ronny Rudolf och Rolf Lindstrup. Ronny Rudolf Förlag. 2016. 336 s. ill. litt. ib. 300 SEK. [Anmeldes af Beng Nyström].

Annie og Otto Johs. Detlefs' keramikpris 2016

Annie og Otto Johs. Detlefs' keramikpris 2016 på 100.000 kr., der uddeles af Annie og Otto Johs. Detlefs' Fonde gik i 2016 til Anne Tophøj, mens rejselegaterne på 50.000 kr. gik til henholdsvis Turi Heisselberg Pederesen og til keramikerguppen VERSUS.

I forbindelse med Danske Kunsthåndværkere & Designeres 40 års jubilæum i 2016 udgiver foreningen et særnummer af magasinet Kunststoff. Magasinet lukkede i 2009.

I dette særnummer er fokus på værket, den faglige dialog, forskningen og de faglige fællesskaber. Det grafiske udtryk prioriteres højt, og ambitionen er, at det skal fremstå som et stykke kunsthåndværk, som i sin substans, stoflighed og opfordring til refleksion kan lede tanken hen på kunsthåndværk og designs styrke og fascination.”

Redaktør og initiativtager til udgivelsen er DKoD's formand Merete Erbou Laurent, der også var den første re-

daktør, da foreningen i 1986 genoptog magasinet Dansk Kunsthåndværk. I 2003 skiftede magasinet navn til Kunststoff.

Tekstforfatterne i jubilæumsudgivelsen tæller blandt andre designer Louise Campbell, keramiker Peder Rasmussen, kunsthistoriker Lars Dybdahl, kulturskribent Jacob Stubbe Østergaard og forfatter Morten Skriver.

Ambitionen er at denne udgivelse skal bane vejen for en årlig udgivelse, der går i dybden med området.

Tidsskriftet købes fra foreningens kontorlokaler i Bredgade 66, 1260 København K og andre steder, hvor fokus er på dansk kunsthåndværk og Design. Pris 40 kroner.

Medlemsarrangementer i Keramikens Venner (fortsættes)

Arrangement: *Besøg hos keramiksamlerne Inger og Brian Erhardtsen i Horsens*
Inger og Brian Erhardtsen har gennem mange år næret en stor passion for keramik. De har opbygget en fin samling af dansk og international værkstedskeramik og desuden været engageret i formidling af den keramiske kunst. Dele af samlingen blev vist på udstillingen "Keramiksamlinger" på Grimmerhus i 2003.

Program: Inger og Brian Erhardtsen viser rundt og fortæller om deres samling og interesse for keramik. Undervejs serveres der eftermiddagskaffe.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 10. september 2016 kl. 14.00-16.00.

Mødested: Enebærvej 7, Horsens.
Der arrangeres kørsel fra Horsens Station til og fra adressen enten i taxa eller ved fælleskørsel.

Arrangør: Jens Bukh.

Deltagertal: Maksimum 20 deltagere. Kun for medlemmer.

Pris: 50 kr.

Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest fredag den 2. september 2016. Endelig deltagelse registreres først, når beløbet er kassereren i hænde. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren. Anfør venligst i mail til kassereren, om du har ekstra pladser i bilen eller om du søger kørelejlighed. Accept af deltagelse bekræftes herefter af kassereren.

Arrangement: *En dag med kunsthåndværk i Jægergårdsgade - Værkstedbesøg hos Mette Augustinus Poulsen og Ninna Gøtzsche samt besøg i NR4 i Aarhus*
Vi starter med at besøge Mette Augustinus Poulsen i hendes nye værksted, hvor hun stadig skaber sine smukke cylindre af jysk rødler som uendelige variationer over et tema. Vi finder et sted på vejen at spise frokost og går derefter videre til Ninna Gøtzsche, der arbejder i porcelænsler med mange forskellige teknikker. Her findes både brugsting og helt nye udtryksformer - om end stadig med beholderen som udgangspunkt. Vi slutter af i butikken NR4, hvor en gruppe dygtige kunsthåndværkere viser keramik, smykker, tekstil og glas. Få mere information her: mette-augustinus-poulsen.dk, formuleret.dk og nr4.dk.

Program: 11.00-12.30: Værkstedbesøg hos Mette Augustinus Poulsen, Jægergårdsgade 152.
12.45-13.45: Frokostpause (deltagerne bestiller selv mad på en café på vejen eller vi forudbestiller afhængigt af, hvor mange vi bliver).
14.00-15.30: Værkstedbesøg hos Ninna Gøtzsche, Jægergårdsgade 78, kld.
15.45-16.30: Butik Nr4, Jægergårdsgade 51. Præsentation ved keramikeren Susan Lange.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 22. oktober 2016, kl. 11.00-16.30.

Mødested: Mette Augustinus Poulsen, Jægergårdsgade 152, 04 C, 8000 Aarhus C.

Arrangør: Jens Bukh.

Deltagertal: Maksimum 20 deltagere. Medlemmer fortrinsret.

Pris: 75 kr.

Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest torsdag 15. september 2016. Endelig deltagelse registreres først, når beløbet er kassereren i hænde. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren. Anfør venligst i mail til kassereren, om du har ekstra pladser i bilen eller om du søger kørelejlighed. Accept af deltagelse bekræftes herefter af kassereren.

Arrangement: *Besøg på værkstedet Viktoria i København*

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 12. november 2016 kl. 14.00.

Mødested: Værkstedet Viktoria, Vesterbrogade 24 B, kld., 1620 København V.

Arrangør: Hans-Henrik Dyhr.

Deltagertal: Maksimum 25 deltagere. Fortrinsvis for medlemmer.

Pris: 75 kr.

Tilmelding: Tilmelding er nødvendig og sker per telefon eller ved email og betaling til kassereren senest fredag den 28. oktober 2016. Endelig deltagelse registreres først, når beløbet er kassereren i hænde. Husk at anføre dit navn i posteringslinjen til modtageren. Accept af deltagelse bekræftes herefter af kassereren.

Medlemsarrangementer i Keramikvens Venner (fortsat)

Værkstedet Viktoria: Viktoria er et af de ældste keramikfællesskaber i København. Det startede oprindeligt i et baghus i Viktoriagade på Vesterbro tilbage i 80'erne - deraf navnet Viktoria. Under byrenoveringen af Vesterbro, blev værkstedet genhuset i en baggårdskælder på Vesterbrogade 24.

Det 300 m² store værksted rummer ovne, drejeskiver, gipsforme, glasurprøver, finurlige skitser og emmer af kreativitet. Hver især adskiller keramikkerne sig fra hinanden på deres originalitet. Produkterne spænder lige fra grafiske ure til farvestrålende vaser, gennemskinnelige porcelænskar, sanselige kopper, skulpturelle installationer og meget mere.

På værkstedet arbejder følgende keramikere: Keramikkerne er: Tina Marie Bentsen [Website: <http://www.tinabardina.dk>] skaber serier af brugsgenstande og dekorative objekter i stentøj med farvede glasurer. Christina Schou Christensen [Website: <http://www.christinaschouchristensen.dk>]. Helle Hansen [Website: <http://www.helle-hansen.dk>] opbygger sine unikke produkter af fine, håndskårne porcelænsbånd. Mark Lauberg, hvis keramiske arbejde strækker sig fra skulpturelle former i større formater til små, fine mobiler i porcelæn. Pia Lund Hansen [Website: <http://www.pia-lund.dk>], som arbejder i gennemskinneligt porcelæn opbygget af adskillige tynde lag. Iben Harboe Christensen designer og producerer en kollektion af brugsting i samarbejde med Claire Maria Lehmann under navnet Clib Klap [Website: <http://www.clibklap.dk>]. 4-5 af keramikkerne vil være til stede under besøget.

Keramikkerne er uddannet på henholdsvis Danmarks Designskole, Det jyske Kunsthøgskole og Designskolen Kolding.

Arrangement: *Generalforsamling 2017*. Dagsorden ifølge vedtægterne, se www.keramikkens-venner.dk.
Dato og mødetidspunkt: Mandag den 13. marts 2017, kl 19.30.
Mødested: Busses Skole, Mosebuen 1, 2820 Gentofte.
Foredrag: Efter generalforsamlingen vil der være et foredrag, som der vil være nærmere oplysninger om i nyhedsbrevet, som udsendes umiddelbart før generalforsamlingen.
Traktement: I forbindelse med generalforsamlingen vil der være et lettere traktement.

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Gunnar Jakobsen, næstformand
Jens Drackmann Bukh, sekretær
Anker Tvermosegaard, kasserer
Susan Lange, bestyrelsesmedlem
Jette Löwen Dall, suppleant
Mariko Wada, suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Sofielund Skovvej 140, 1 th
5700 Svendborg
Tlf 21 30 20 66

Sekretær:

Jens Drachmann Bukh
Tlf 22 62 28 13
j.d.bukh@gmail.com

Kasserer:

Anker Tvermosegaard
Tlf 40 53 44 55
ankertv@gmail.com
Bank: Danske Bank reg nr 1551
kontonr 9 46 17 87

www.keramikkens-venner.dk

www.facebook.com/keramikvensvenner

"keramiske noter" udgives af
"Keramikvens Venner" og
udkommer to gange årligt,
henholdsvis ultimo marts og
primo september.

ISSN 1603-0664

Redaktør af "keramiske noter
44/2016" er **Gunnar Jakobsen** med
tak til de, der har leveret anmeldelse
til dette nummer samt til Barbro
Haar for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet 08/08/16.
rev. 2. 16/08/16.

© Gunnar Jakobsen
